

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ**

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΩΝ ΜΙΚΡΩΝ ΝΗΣΙΩΝ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ

(ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΝΑ)

ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ (ΕΚ) 229/2013

ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

ΑΘΗΝΑ

ΙΟΥΛΙΟΣ 2023

Περιεχόμενα

I.	ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	7
II.	ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΝΑ.....	8
1.	ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ.....	8
2.	ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ	8
3.	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ & ΣΤΟΧΟΘΕΣΙΑ	10
3.1	Όραμα.....	10
3.2	Αποστολή - Σκοπός	10
3.3	SWOT Ανάλυση	10
3.3.1	Υφιστάμενη κατάσταση ανά Γενικό Στόχο.....	10
3.3.2	Ανάγκες του Προγράμματος ΜΝΑ	11
3.4	Στρατηγικές επιλογές	11
3.5	Γενικοί Στόχοι.....	11
3.6	Ειδικό Στόχοι.....	12
3.7	Μέτρα	13
3.7.1	Μέτρο 1 – Ειδικό Καθεστώς Εφοδιασμού (ΕΚΕ):	13
3.7.2	Μέτρο 2 – Στήριξη Τοπικής Γεωργικής Παραγωγής (ΣΤΓΠ)	13
3.7.3	Στήριξη του Προγράμματος ΜΝΑ	13
3.7.4	Συνοδευτικά μέτρα (Κρατικές ενισχύσεις)	13
III.	ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΡΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΝΑ.....	15
1.	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ / ΔΡΑΣΕΩΝ ΑΝΑ ΕΙΔΙΚΟ ΣΤΟΧΟ	15
1.1	Ειδικό στόχοι 1 και 2	15
1.1.1	Δράση Ζωοτροφές.....	16
1.1.1.1	Υφιστάμενη κατάσταση.....	16
1.1.1.2	Ανάγκες που καλύπτονται με τη Δράση	19
1.1.1.3	Εθνικός στόχος της Δράσης.....	19
1.1.1.4	Εθνικός Δείκτης	20
1.1.1.5	Τιμή Στόχος	20
1.1.1.6	Δικαιούχοι - Όροι επιλεξιμότητας.....	20
1.1.1.7	Μοναδιαίο ποσό ενίσχυσης.....	20
1.1.2	Δράση Άλευρα.....	21
1.1.2.1	Υφιστάμενη κατάσταση.....	21
1.1.2.2	Ανάγκες που καλύπτονται με τη Δράση:	23
1.1.2.3	Εθνικός στόχος της Δράσης.....	23

1.1.2.4	Εθνικός Δείκτης	23
1.1.2.5	Τιμή Στόχος	23
1.1.2.6	Δικαιούχοι - Όροι επιλεξιμότητας.....	23
1.1.2.7	Μοναδιαίο ποσό ενίσχυσης.....	23
1.2	Ειδικός στόχος 3 - Ενθάρρυνση της τοπικής παραγωγής γεωργικών προϊόντων με σκοπό τον αυτοεφοδιασμό των ΜΝΑ και τη διατήρηση/ανάπτυξη της παραγωγής προϊόντων με σκοπό την εξαγωγή.....	24
1.2.1	Δράση Μελισσοκομία.....	26
1.2.1.1	Υφιστάμενη κατάσταση	26
1.2.1.2	Ανάγκες που καλύπτονται	26
1.2.1.3	Εθνικοί Στόχοι της Δράσης.....	27
1.2.1.4	Εθνικοί Δείκτες	28
1.2.1.5	Τιμές στόχων:	28
1.2.1.6	Δικαιούχοι - Όροι επιλεξιμότητας.....	28
1.2.1.7	Μοναδιαίο ποσό της ενίσχυσης.....	29
1.2.2	Δράση Αμπελοοινικός τομέας.....	29
1.2.2.1	Υφιστάμενη κατάσταση	29
1.2.2.2	Ανάγκες που καλύπτονται με τη Δράση:	30
1.2.2.3	Εθνικός στόχος της Δράσης.....	30
1.2.2.4	Εθνικός Δείκτης	31
1.2.2.5	Τιμή Στόχος	31
1.2.2.6	Δικαιούχοι - Όροι επιλεξιμότητας.....	31
1.2.2.7	Μοναδιαίο ποσό της ενίσχυσης.....	31
1.2.3	Δράση Διατήρηση Παραδοσιακών Ελαιώνων	32
1.2.3.1	Υφιστάμενη κατάσταση	32
1.2.3.2	Ανάγκες που καλύπτονται με τη Δράση:	32
1.2.3.3	Εθνικός στόχος της Δράσης.....	33
1.2.3.4	Εθνικός Δείκτης	33
1.2.3.5	Τιμή στόχος	33
1.2.3.6	Δικαιούχοι - Όροι επιλεξιμότητας.....	33
1.2.3.7	Μοναδιαίο ποσό της ενίσχυσης.....	33
1.2.4	Δράση Διατήρηση της Παραδοσιακής Καλλιέργειας της Μαστίχας Χίου	33
1.2.4.1	Υφιστάμενη κατάσταση	33
1.2.4.2	Ανάγκες που καλύπτονται με τη Δράση	35
1.2.4.3	Εθνικός στόχος της Δράσης.....	35

1.2.4.4	Εθνικός Δείκτης	35
1.2.4.5	Τιμή στόχος	36
1.2.4.6	Δικαιούχοι - Όροι επιλεξιμότητας.....	36
1.2.4.7	Μοναδιαίο ποσό της ενίσχυσης.....	36
1.2.5	Δράση Παραδοσιακά Τυριά και Γιαούρτη (Ενίσχυση Γάλακτος)	37
1.2.5.1	Υφιστάμενη κατάσταση	37
1.2.5.2	Ανάγκες που καλύπτονται με τη Δράση	38
1.2.5.3	Εθνικός στόχος της Δράσης.....	38
1.2.5.4	Εθνικός Δείκτης	38
1.2.5.5	Τιμή στόχος	38
1.2.5.6	Δικαιούχοι - Όροι επιλεξιμότητας.....	39
1.2.5.7	Μοναδιαίο ποσό της ενίσχυσης.....	39
1.3	Ειδικός στόχος 4 - Διατήρηση/ανάπτυξη της τοπικής γεωργικής παραγωγής.....	40
1.3.1	Δράση Δαμάσκηνα Σκοπέλου	40
1.3.1.1	Υφιστάμενη κατάσταση	40
1.3.1.2	Ανάγκες που καλύπτονται με τη Δράση	40
1.3.1.3	Εθνικός στόχος της Δράσης.....	40
1.3.1.4	Εθνικοί Δείκτες	41
1.3.1.5	Τιμές στόχων	41
1.3.1.6	Δικαιούχοι - Όροι επιλεξιμότητας.....	41
1.3.1.7	Μοναδιαίο ποσό της ενίσχυσης.....	41
1.3.2	Δράση Φασόλια και Βρώσιμο Λαθούρι.....	42
1.3.2.1	Υφιστάμενη κατάσταση	42
1.3.2.2	Ανάγκες που καλύπτονται με τη Δράση	42
1.3.2.3	Εθνικός στόχος της Δράσης.....	43
1.3.2.4	Εθνικοί Δείκτες	43
1.3.2.5	Τιμές στόχων	43
1.3.2.6	Δικαιούχοι - Όροι επιλεξιμότητας.....	43
1.3.2.7	Μοναδιαίο ποσό της ενίσχυσης.....	44
1.3.3	Δράση Τοματάκι Σαντορίνης.....	44
1.3.3.1	Υφιστάμενη κατάσταση	44
1.3.3.2	Ανάγκες που καλύπτονται με τη Δράση:	45
1.3.3.3	Εθνικός στόχος της Δράσης.....	45
1.3.3.4	Εθνικοί Δείκτες	45

1.3.3.5	Τιμές στόχων:	45
1.3.3.6	Δικαιούχοι - Όροι επιλεξιμότητας	45
1.3.3.7	Μοναδιαίο ποσό της ενίσχυσης.....	45
1.3.4	Δράση Αγκινάρα Τήνου	46
1.3.4.1	Υφιστάμενη κατάσταση	46
1.3.4.2	Ανάγκες που καλύπτονται:	46
1.3.4.3	Εθνικός στόχος της Δράσης.....	47
1.3.4.4	Εθνικοί Δείκτες	47
1.3.4.5	Τιμές στόχων	47
1.3.4.6	Δικαιούχοι - Όροι επιλεξιμότητας	47
1.3.4.7	Μοναδιαίο ποσό της ενίσχυσης.....	47
1.3.5	Δράση Εσπεριδοειδή	47
1.3.5.1	Υφιστάμενη κατάσταση	47
1.3.5.2	Ανάγκες που καλύπτονται	48
1.3.5.3	Εθνικός στόχος της Δράσης.....	49
1.3.5.4	Εθνικός Δείκτης	49
1.3.5.5	Τιμή στόχος: τουλάχιστον 0,5%.....	49
1.3.5.6	Δικαιούχοι - Όροι επιλεξιμότητας	49
1.3.5.7	Μοναδιαίο ποσό της ενίσχυσης.....	50
1.3.6	Δράση Κριθάρι Λήμνου.....	50
1.3.6.1	Υφιστάμενη κατάσταση	50
1.3.6.2	Ανάγκες που καλύπτονται	51
1.3.6.3	Εθνικός στόχος της Δράσης.....	52
1.3.6.4	Εθνικοί Δείκτες	52
1.3.6.5	Τιμές στόχων	52
1.3.6.6	Δικαιούχοι - Όροι επιλεξιμότητας	52
1.3.6.7	Μοναδιαίο ποσό της ενίσχυσης.....	53
1.3.7	Δράση Γεώμηλα.....	53
1.3.7.1	Υφιστάμενη κατάσταση	53
1.3.7.2	Ανάγκες που καλύπτονται με τη Δράση:	53
1.3.7.3	Εθνικός στόχος της Δράσης.....	53
1.3.7.4	Εθνικοί Δείκτες	54
1.3.7.5	Τιμές στόχων	54
1.3.7.6	Δικαιούχοι - Όροι επιλεξιμότητας	54

1.3.7.7	Μοναδιαίο ποσό της ενίσχυσης.....	54
1.4	Ειδικοί στόχοι 1, 2, 3 και 4.....	54
IV.	ΣΥΝΟΠΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΝΑ	56
1.	Αρμόδιες αρχές και οργανισμοί για την εφαρμογή του Προγράμματος ΜΝΑ	56
1.1	Αρμόδιες Αρχές Μέτρου 1 – Ειδικό Καθεστώς Εφοδιασμού	56
1.2	Αρμόδιες Αρχές Μέτρου 2. – Στήριξη της Τοπικής Παραγωγής	56
1.3	Αρμόδια Αρχή Μέτρου 3 – Στήριξη του Προγράμματος ΜΝΑ	57
2.	Χρονοδιάγραμμα εφαρμογής & Υποβολή Αιτήσεων ενίσχυσης	57
V.	ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΝΑ	58
1.	Ετήσιος δημοσιονομικός πίνακας ανά Στόχο, Μέτρο & Δράση	58
2.	Δημοσιονομικά δεδομένα Προγράμματος	58
VI.	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΝΑ	60
1.	Κριτήρια και ποσοτικοί δείκτες παρακολούθησης και αξιολόγησης του Προγράμματος	60
2.	Συμβολή της ενωσιακής χρηματοδότησης των Δράσεων του Προγράμματος ΜΝΑ στην επίτευξη των Ειδικών στόχων του Προγράμματος ΜΝΑ.....	60
VII.	ΣΥΝΟΧΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	62
VIII.	ΣΥΝΟΨΗ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΝΑ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΣΥΣΤΑΣΕΩΝ ΤΗΣ Ε. ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ.....	69

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το 2023 συμπληρώθηκαν 10 έτη εφαρμογής του Κανονισμού 229/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου & του Συμβουλίου. Ο Κανονισμός αυτός διαδέχθηκε τον Κανονισμό 1405/2006 του Συμβουλίου που αφορά στην εφαρμογή ειδικών μέτρων για την ενίσχυση των Μικρών Νησιών του Αιγαίου Πελάγους (στο εξής ΜΝΑ), για συγκεκριμένα πάντα προϊόντα.

Ο ανωτέρω κανονισμός θεσπίζει ειδικά μέτρα στον τομέα της γεωργίας με σκοπό την αντιμετώπιση των δυσχερειών οι οποίες προκαλούνται από τον νησιωτικό χαρακτήρα, τη μικρή έκταση και την απόσταση από τις αγορές των ΜΝΑ («τα μικρά νησιά»).

II. ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΝΑ

1. ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ

Η ιδιαίτερη γεωγραφική κατάσταση ορισμένων ΜΝΑ συνεπάγεται επιπλέον δαπάνες μεταφοράς όσον αφορά τον εφοδιασμό με προϊόντα τα οποία είναι βασικά για την ανθρώπινη κατανάλωση, για τη μεταποίηση ή ως γεωργικές εισροές. Επιπλέον, άλλοι αντικειμενικοί παράγοντες που προκύπτουν λόγω του νησιωτικού χαρακτήρα και της απόστασης από τις αγορές συνεπάγονται για τους εμπορευόμενους και τους παραγωγούς των νησιών του Αιγαίου πρόσθετες επιβαρύνσεις που δημιουργούν σοβαρό μειονέκτημα για τις δραστηριότητές τους. Σε ορισμένες περιπτώσεις, εμπορευόμενοι και παραγωγοί διατελούν σε «διπλά νησιωτική κατάσταση», δεδομένου ότι ο εφοδιασμός τους πραγματοποιείται μέσω άλλων νησιών. Τα μειονεκτήματα αυτά μπορούν να μετριαστούν με τη μείωση των τιμών των εν λόγω βασικών προϊόντων. Συνεπώς, για να εξασφαλισθεί ο εφοδιασμός ΜΝΑ και να αντισταθμιστούν οι επιπλέον δαπάνες που προκύπτουν λόγω του νησιωτικού χαρακτήρα, της μικρής έκτασης των εν λόγω νησιών και της απόστασής τους από τις αγορές, έχει θεσπιστεί το Ειδικό Καθεστώς Εφοδιασμού των ΜΝΑ.

Η πολιτική της Ένωσης για την τοπική παραγωγή στα ΜΝΑ, όπως ορίστηκε στον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1405/2006, αφορούσε πολυάριθμα προϊόντα και μέτρα που ευνοούσαν την παραγωγή, την εμπορία ή τη μεταποίηση των υπόψη προϊόντων. Τα μέτρα αυτά απέδειξαν την αποτελεσματικότητά τους και εξασφάλισαν τη συνέχιση και την ανάπτυξη των γεωργικών δραστηριοτήτων. Η Ένωση θα πρέπει να εξακολουθήσει να στηρίζει αυτές τις εργασίες παραγωγής, που αποτελούν θεμελιώδη παράγοντα της περιβαλλοντικής, κοινωνικής και οικονομικής ισορροπίας των ΜΝΑ. Η εμπειρία έχει δείξει ότι, όπως και στην περίπτωση της πολιτικής για την αγροτική ανάπτυξη, η ενισχυμένη εταιρική σχέση με τις τοπικές αρχές μπορεί να επιτρέψει την περισσότερο επικεντρωμένη αντιμετώπιση των ειδικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα νησιά αυτά. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να συνεχιστεί η στήριξη της τοπικής παραγωγής μέσω του παρόντος Προγράμματος στήριξης που καταρτίστηκε για πρώτη φορά με τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1405/2006. Θα πρέπει να δοθεί έμφαση, εν προκειμένω, στην προστασία της παραδοσιακής γεωργικής κληρονομιάς και των παραδοσιακών χαρακτηριστικών των μεθόδων παραγωγής καθώς και των τοπικών και βιολογικών προϊόντων.

2. ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 1 του Κανονισμού 229/2013, στο πεδίο εφαρμογής του Προγράμματος ΜΝΑ περιλαμβάνονται όλα τα νησιά του Αιγαίου Πελάγους, πλην της Κρήτης και της Εύβοιας, όπως αυτά καταγράφονται αναλυτικά στον **Πίνακα 1**.

Πίνακας 1

Νησιά του Αιγαίου Πελάγους κατά Περιφέρεια

<ul style="list-style-type: none">• Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (Νησιωτικό σύμπλεγμα Βορειοανατολικού Αιγαίου):<ul style="list-style-type: none">➤ Θάσος➤ Σαμοθράκη• Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (Νησιά Χαλκιδικής):<ul style="list-style-type: none">➤ Αμμουλιανή	<ul style="list-style-type: none">• Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου<ul style="list-style-type: none">○ Νησιωτικό σύμπλεγμα Κυκλάδων<ul style="list-style-type: none">➤ Νάξος➤ Άνδρος➤ Πάρος➤ Τήνος➤ Μήλος
--	---

➤ Διάπορος	➤ Κέα (Τζιά)
• Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου (Νησιωτικό σύμπλεγμα Βορειοανατολικού Αιγαίου):	➤ Αμοργός
➤ Λέσβος	➤ Ίος
➤ Χίος	➤ Κύθνος
➤ Σάμος	➤ Μύκονος
➤ Λήμνος	➤ Σύρος
➤ Ικαρία	➤ Θήρα (Σαντορίνη)
➤ Άγιος Ευστράτιος	➤ Σέριφος
➤ Ψαρά	➤ Σίφνος
➤ Φούρνοι	➤ Σίκινος
➤ Οινούσες	➤ Ανάφη
➤ Θύμεια	➤ Κίμωλος
➤ Αντίψαρα	➤ Αντίπαρος
➤ Πασάς	➤ Φολέγανδρος
➤ Άγιος Μηνάς	➤ Μακρόνησος
• Περιφέρεια Θεσσαλίας (Νησιωτικό σύμπλεγμα Βορείων Σποράδων):	➤ Ηράκλεια
➤ Σκύρος	➤ Γυάρος
➤ Σκόπελος	➤ Πολύαιγος
➤ Αλόνησος	➤ Κέρος
➤ Σκιάθος	➤ Ρήγεια
➤ Κυρά Παναγιά	➤ Δονούσα
➤ Περιστέρα	➤ Θηρασία
➤ Γιούρα	➤ Αντίμηλος
➤ Σκάντζουρα	➤ Δεσποτικό
➤ Βαλάξα	➤ Σχοινούσα
➤ Πιτέρι	➤ Κουφονήσια
➤ Σκυροπούλα	➤ Δήλος
➤ Σαρακηνό	○ Νησιωτικό σύμπλεγμα Δωδεκανήσων
➤ Τσουγκριά	➤ Ρόδος
➤ Ψαθούρα	➤ Κάρπαθος
• Περιφέρεια Αττικής	➤ Κως
○ Νησιωτικό σύμπλεγμα Νησιών Αργοσαρωνικού	➤ Κάλυμνος
➤ Σαλαμίνα	➤ Αστυπάλαια
➤ Αίγινα	➤ Κάσος
➤ Υδρα	➤ Τήλος
➤ Πόρος	➤ Σύμη
➤ Σπέτσες	➤ Λέρος
➤ Δοκός	➤ Νίσυρος
➤ Αγκίστρι	➤ Πάτμος
➤ Άγιος Γεώργιος	➤ Χάλκη
➤ Σπετσοπούλα	➤ Σαριά
➤ Ψυτάλεια	➤ Λειψοί
○ Νησιωτικό σύμπλεγμα Επτανήσων	➤ Ψέριμος
➤ Κύθηρα	➤ Αγαθονήσι
➤ Αντικύθηρα	➤ Λέβιθα
	➤ Σύρνα
	➤ Αλιμιά
	➤ Αρκοί
	➤ Γυαλί
	➤ Νίμος
	➤ Τέλενδος
	➤ Φαρμακονήσι

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Κίναρος ➤ Αρμάθια ➤ Καλόλιμνος ➤ Καστελόριζο ➤ Λέβιθα • Περιφέρεια Κρήτης: ➤ Χρυσή ➤ Κουφονήσι Λασιθίου ➤ Σπιναλόγκα ➤ Γαύδος • Περιφέρεια Πελοποννήσου ➤ Ελαφώνησος • Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας ➤ Μεγαλόνησος Πεταλιών ➤ Χερσονήσι ➤ Στύρα
--	---

3. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ & ΣΤΟΧΟΘΕΣΙΑ

3.1 Όραμα

Η Ευρωπαϊκή Ένωση θεωρώντας ότι οι ιδιάζουσες συνθήκες της γεωργικής παραγωγής στα ΜΝΑ χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής και ότι πρέπει να ληφθούν μέτρα τόσο στον τομέα κτηνοτροφίας και της ζωικής παραγωγής όσο και στον τομέα της φυτικής παραγωγής, ψήφισε τον Κανονισμό 229/2013, στο οποίο ορίζεται ένα ειδικό καθεστώς για την παραπάνω γεωγραφική περιοχή.

3.2 Αποστολή - Σκοπός

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του ισχύοντος Κανονισμού 229/2013, σκοπός του Προγράμματος ΜΝΑ αποτελεί η αντιμετώπιση των δυσχερειών οι οποίες προκαλούνται από τον νησιωτικό χαρακτήρα, τη μικρή έκταση και την απόσταση από τις αγορές των ΜΝΑ.

3.3 SWOT Ανάλυση

3.3.1 Υφιστάμενη κατάσταση ανά Γενικό Στόχο

Αναφορικά με την υφιστάμενη κατάσταση στους επιμέρους τομείς, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι, οι δυνατότητες μεταφοράς προϊόντων προς τα μικρά νησιά και από τα νησιά δεν έχουν βελτιωθεί ιδιαίτερα τα τελευταία δέκα χρόνια, κυρίως λόγω μη ανανέωσης του υπάρχοντος επιβατικού στόλου και λόγω του μεγάλου αριθμού των νησιών. Αποτέλεσμα των προαναφερθέντων ήταν και είναι η πρόσφατη αδυναμία εφοδιασμού ιδιαίτερα των μικρών νησιών των νοτιοανατολικών Κυκλάδων για περιόδους μεγαλύτερες των δέκα ημερών με είδη πρώτης ανάγκης, λόγω αναγκών συντήρησης των διαθεσίμων πλοίων.

Επισημαίνεται επίσης ότι η υπάρχουσα τοπική παραγωγή δεν επαρκεί για την κάλυψη των αναγκών των μικρών νησιών ή δεν είναι δυνατή η μεταφορά των προϊόντων σε άλλα μικρότερα νησιά, αφού οι συνθήκες που προαναφέρθηκαν και αναλύονται στις επιμέρους δράσεις του Προγράμματος, αυξάνουν κατά πολύ το κόστος.

Συνεπώς, παραμένει η ανάγκη συνέχισης του ειδικού καθεστώτος ενίσχυσης των ΜΝΑ.

3.3.2 Ανάγκες του Προγράμματος ΜΝΑ

Υπάρχει ανάγκη διασφάλισης του εφοδιασμού των ΜΝΑ τόσο κατά τους χειμερινούς μήνες που η επικοινωνία με την ηπειρωτική Ελλάδα είναι δυσχερής έως αδύνατη, όσο και κατά την καλοκαιρινή περίοδο όπου ο πληθυσμός αυξάνεται κατακόρυφα λόγω του τουριστικού χαρακτήρα των νησιών.

Στο πλαίσιο αυτό, είναι αναγκαία η ενίσχυση της μεταφοράς πρώτων υλών από την ηπειρωτική Ελλάδα στα ΜΝΑ και ειδικότερα των γεωργικών προϊόντων που αναφέρονται στο Παράρτημα Ι της Συνθήκης («γεωργικά προϊόντα»), τα οποία είναι βασικά στα ΜΝΑ για την κατανάλωση από τον άνθρωπο, την παρασκευή άλλων προϊόντων ή ως γεωργικές εισροές.

Παράλληλα, είναι αναγκαία η εξασφάλιση της συνέχισης – διατήρησης ή/και της ανάπτυξης της τοπικής γεωργικής παραγωγής και των παραδοσιακών εξαγωγών στα ΜΝΑ για την κάλυψη των τοπικών αναγκών των κατοίκων τους, για την τοπική ανάπτυξη της οικονομίας των νησιών και για την προστασία του περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να συνεχίσει την ενίσχυση των γραμμών παραγωγής που υπάρχουν στα ΜΝΑ και τη μεταφορά προς αυτά πρώτων υλών, ώστε να διασφαλισθεί η οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική ισορροπία και να εξασφαλισθεί ένα υψηλό επίπεδο διαβίωσης των κατοίκων τους.

3.4 Στρατηγικές επιλογές

- i. Η διάσωση της ιστορικής παράδοσης και πολιτιστικής κληρονομιάς των μικρών νησιών.
- ii. Η διάσωση και τη διατήρηση του μοναδικού – ιδιαίτερου περιβάλλοντος των μικρών νησιών και συνεπώς στην αποφυγή της ερήμωσης.
- iii. Η αποφυγή της εξάρτησης της τοπικής οικονομικής δραστηριότητας μόνο από τον τουρισμό.
- iv. Η οικονομική στήριξη της οικογενειακής εκμετάλλευσης, που αποτελεί το δομικό στοιχείο της τοπικής αγροτικής οικονομίας με επίκεντρο την παραγωγή ποιοτικών και ασφαλών προϊόντων.

3.5 Γενικοί Στόχοι

Τα ειδικά μέτρα που αναφέρονται στο άρθρο 1 του Κανονισμού 229/2013 συμβάλλουν στην επίτευξη των ακόλουθων Γενικών Στόχων, όπως αυτοί αναφέρονται στο άρθρο 2 του Κανονισμού:

Γ.Σ.1.: Η εξασφάλιση του εφοδιασμού των μικρών νησιών σε βασικά προϊόντα για την ανθρώπινη κατανάλωση ή τη μεταποίηση ή ως γεωργικές εισροές, περιορίζοντας τις επιπλέον δαπάνες λόγω του νησιωτικού τους χαρακτήρα, της μικρής έκτασής τους και της απόστασής τους από τις αγορές, και

Γ.Σ.2.: Η διατήρηση και ανάπτυξη της γεωργικής δραστηριότητας των μικρών νησιών, συμπεριλαμβανομένης της παραγωγής, της μεταποίησης, της εμπορίας και της μεταφοράς των τοπικών, πρωτογενών και μεταποιημένων, προϊόντων.

3.6 Ειδικόί Στόχοι

Σύμφωνα με το άρθρο 29 του Κανονισμού 181/2014, όπως αυτοί περιλαμβάνονται στο Παράρτημα ΙΙ του αριθ. 181/2014 Εκτελεστικού Κανονισμού της Επιτροπής, οι Ειδικόί στόχοι του Προγράμματος ΜΝΑ που εξειδικεύουν τους Γενικόί στόχους και οι σχετικόί Δείκτες Επιδόσεων του Προγράμματος ΜΝΑ είναι οι ακόλουθοι:

Ε.Σ. 1.: Η εξασφάλιση του εφοδιασμού των ΜΝΑ σε βασικόί προϊόντα για κατανάλωση από τον άνθρωπο, για μεταποίηση ή για να χρησιμοποιηθούν ως γεωργικόί εισροές,

Ε.Σ. 2.: Η εξασφάλιση δίκαιου επιπέδου τιμών για τα βασικόί προϊόντα που προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο ή για ζωοτροφές,

Ε.Σ. 3.: Η ενθάρρυνση της τοπικόί παραγωγής γεωργικόί προϊόντων με σκοπό τον αυτοεφοδιασμό των ΜΝΑ και τη διατήρηση/ανάπτυξη της παραγωγής προϊόντων με σκοπό την εξαγωγή, και

Ε.Σ. 4.: Η διατήρηση/ανάπτυξη της τοπικόί γεωργικόί παραγωγής.

Η σύνδεση των Γενικόί Στόχων με τους Ειδικόί Στόχους και τους αντίστοιχοί Δείκτες Επιδόσεων, αποτυπώνεται στον **Πίνακα 2:**

Πίνακας 2

ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ
Γ.Σ.1.: Η εξασφάλιση του εφοδιασμού των μικρών νησιών σε βασικόί προϊόντα για την ανθρώπινη κατανάλωση ή τη μεταποίηση ή ως γεωργικόί εισροές, περιορίζοντας τις επιπλέον δαπάνες λόγω του νησιωτικόί τους χαρακτήρα, της μικρόί έκτασή τους και της απόστασή τους από τις αγορές.	Ε.Σ.1.: Η εξασφάλιση του εφοδιασμού των ΜΝΑ σε βασικόί προϊόντα για κατανάλωση από τον άνθρωπο, για μεταποίηση ή για να χρησιμοποιηθούν ως γεωργικόί εισροές.	Δείκτης 1: Επίπεδο κάλυψης (σε%) του ειδικόί καθεστώος εφοδιασμού, επί των συνολικόί αναγκών εφοδιασμού των μικρών νησιών του Αιγαίου για ορισμένοί προϊόντα ή ομάδες προϊόντων που περιλαμβάνονται στο προβλεπόμενο ισοζύγιο εφοδιασμού.
	Ε.Σ.2.: Η εξασφάλιση δίκαιου επιπέδου τιμών για τα βασικόί προϊόντα που προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο ή για ζωοτροφές.	Δείκτης 2: Σύγκριση των τιμών καταναλωτή, στα μικρά νησιά του Αιγαίου, ορισμένοί προϊόντων ή ομάδων προϊόντων που υπάγονται στο ειδικόί καθεστώος εφοδιασμού με τις τιμές ομοειδών προϊόντων στην ηπειρωτικόί Ελλάδα.
Γ.Σ.2.: Η διατήρηση και ανάπτυξη της γεωργικόί δραστηριόίτητας των μικρών νησιών, συμπεριλαμβανομένης της παραγωγής, της μεταποίησης, της εμπορίας και της μεταφοράς των τοπικόί, πρωτογενών και μεταποιημένοί, προϊόντων.	Ε.Σ. 3.: Η ενθάρρυνση της τοπικόί παραγωγής γεωργικόί προϊόντων με σκοπό τον αυτοεφοδιασμό των ΜΝΑ και τη διατήρηση/ανάπτυξη της παραγωγής προϊόντων με σκοπό την εξαγωγή.	Δείκτης 3: Επίπεδο κάλυψης (σε %) των τοπικόί αναγκών σε ορισμένοί σημαντικόί προϊόντα που παράγονται σε τοπικόί επίπεδο.
	Ε.Σ. 4.: Η διατήρηση/ανάπτυξη της τοπικόί γεωργικόί παραγωγής.	Δείκτης 4α: Εξέλιξη της χρησιμοποιούμενης γεωργικόί έκτασης (ΧΓΕ) στα μικρά νησιά του Αιγαίου και στην ηπειρωτικόί Ελλάδα.
		Δείκτης 4β: Εξέλιξη του ζωικόί κεφαλαίου σε μονάδες ζωικόί κεφαλαίου (ΜΖΚ) στα μικρά νησιά του Αιγαίου και στην ηπειρωτικόί Ελλάδα.
		Δείκτης 4γ: Εξέλιξη των ποσοτήτων ορισμένοί τοπικόί γεωργικόί προϊόντων στα μικρά νησιά του Αιγαίου.
		Δείκτης 4δ: Εξέλιξη των ποσοτήτων ορισμένοί προϊόντων που προέρχονται από τη μεταποίηση τοπικόί προϊόντων στα μικρά νησιά του Αιγαίου.
Δείκτης 4ε: Εξέλιξη της απασχόλησης στον τομέα της γεωργίας στα μικρά νησιά του Αιγαίου και στην ηπειρωτικόί Ελλάδα.		

3.7 Μέτρα

Οι ανωτέρω Στόχοι υλοποιούνται μέσω των παρακάτω Μέτρων του Προγράμματος ΜΝΑ:

3.7.1 Μέτρο 1 – Ειδικό Καθεστώς Εφοδιασμού (ΕΚΕ):

Το Μέτρο αυτό καθιερώνεται για τα γεωργικά προϊόντα της Ένωσης που αναφέρονται στο Παράρτημα Ι της Συνθήκης («γεωργικά προϊόντα»), τα οποία είναι βασικά στα ΜΝΑ για την κατανάλωση από τον άνθρωπο, την παρασκευή άλλων προϊόντων ή ως γεωργικές εισροές.

Η ιδιαίτερη γεωγραφική θέση των ΜΝΑ σε σχέση με τις πηγές εφοδιασμού σε τρόφιμα και γεωργικά προϊόντα που είναι σημαντικά για την τρέχουσα κατανάλωση ή για την γεωργική παραγωγή, επιβάρυναν και επιβαρύνουν σημαντικά τις περιοχές αυτές, με αποτέλεσμα να δημιουργούν μεγάλα μειονεκτήματα για τους οικείους τομείς. Για την άμβλυση του φυσικού αυτού μειονεκτήματος θεσπίστηκε το Ειδικό Καθεστώς Εφοδιασμού με αναγκαία βασικά προϊόντα τα οποία περιλαμβάνονται στις Δράσεις του Μέτρου.

3.7.2 Μέτρο 2 – Στήριξη Τοπικής Γεωργικής Παραγωγής (ΣΤΓΠ)

Το Μέτρο αυτό είναι αναγκαίο για την εξασφάλιση της συνέχισης και της ανάπτυξης της τοπικής γεωργικής παραγωγής στα ΜΝΑ, στο πλαίσιο του τρίτου μέρους τίτλος ΙΙΙ της Συνθήκης.

Το Πρόγραμμα ενίσχυσης, όπως αυτό παρουσιάζεται στο Ειδικό μέρος, αποσκοπεί στη στήριξη ορισμένων τομέων με ιδιαίτερη οικονομική σημασία, για τη διατήρηση ή/και ανάπτυξη της γεωργικής οικονομικής δραστηριότητας στα ΜΝΑ. Στο πλαίσιο των Δράσεων του Μέτρου καταγράφονται οι κατά περίπτωση ανάγκες που καλύπτονται με τους σχετικούς Εθνικούς Στόχους.

3.7.3 Στήριξη του Προγράμματος ΜΝΑ

Δίνεται, σύμφωνα με την παρ. 1γ του άρθρου 15 του Κανονισμού 229/2013, η δυνατότητα αποτύπωσης των αναγκών σε μελέτες, έργα επίδειξης, δράσεων κατάρτισης ή τεχνικής βοήθειας που αφορούν στην προπαρασκευή, εφαρμογή ή προσαρμογή των σχετικών Μέτρων του.

Στο Πρόγραμμα ΜΝΑ, έχει ήδη συμπεριληφθεί η σχετική δυνατότητα με τον καθορισμό ποσού χρηματοδότησης των ανωτέρω στο πλαίσιο ενός τρίτου άτυπου Μέτρου με τον μέχρι τώρα τίτλο «Χρηματοδότηση μελετών, έργων επίδειξης, ενεργειών κατάρτισης & μέτρων τεχνικής βοήθειας» ο οποίος μετονομάζεται χάριν συντομίας σε Στήριξη του Προγράμματος ΜΝΑ.

3.7.4 Συνοδευτικά μέτρα (Κρατικές ενισχύσεις)

Όσον αφορά τα γεωργικά προϊόντα που υπάγονται στο Παράρτημα Ι της Συνθήκης, για τα οποία εφαρμόζονται τα άρθρα 107, 108 και 109 αυτής, η Επιτροπή δύναται να επιτρέψει, σύμφωνα με το άρθρο 108 της Συνθήκης, στον τομέα της παραγωγής, της μεταποίησης, της εμπορίας και της μεταφοράς των εν λόγω προϊόντων, ενισχύσεις λειτουργίας με σκοπό την άμβλυση των ιδιαίτερων δυσχερειών που χαρακτηρίζουν τη γεωργική παραγωγή στα ΜΝΑ, οι οποίες απορρέουν από τον νησιωτικό τους χαρακτήρα, τη μικρή έκταση, το ορεινό ανάγλυφο και τις κλιματικές συνθήκες, την οικονομική τους εξάρτηση από έναν μικρό αριθμό προϊόντων και την απόστασή τους από τις αγορές.

Η Ελλάδα έχει επιλέξει να χορηγεί συμπληρωματική χρηματοδότηση σε ορισμένες Δράσεις του Προγράμματος ΜΝΑ. Στην περίπτωση αυτή, η Ελλάδα κοινοποιεί στην Επιτροπή την κρατική ενίσχυση και η Επιτροπή μπορεί να την εγκρίνει σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό ως μέρος του Προγράμματος ΜΝΑ. Οι κοινοποιούμενες ενισχύσεις θεωρούνται ότι έχουν κοινοποιηθεί κατά την έννοια του άρθρου 108 παράγραφος 3 πρώτη περίοδος της Συνθήκης.

III. ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΡΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΝΑ

1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ / ΔΡΑΣΕΩΝ ΑΝΑ ΕΙΔΙΚΟ ΣΤΟΧΟ

1.1 Ειδικοί στόχοι 1 και 2

- **Ειδικός στόχος 1** - Εξασφάλιση του εφοδιασμού των ΜΝΑ σε βασικά προϊόντα για κατανάλωση από τον άνθρωπο, για μεταποίηση ή για να χρησιμοποιηθούν ως γεωργικές εισροές, και
- **Ειδικός στόχος 2** - Εξασφάλιση δίκαιου επιπέδου τιμών για τα βασικά προϊόντα που προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο ή για ζωοτροφές.

Οι ανωτέρω δύο Ειδικοί στόχοι υλοποιούν τον **Γενικό στόχο 1** - Εξασφάλιση του εφοδιασμού των ΜΝΑ σε βασικά προϊόντα για την ανθρώπινη κατανάλωση ή τη μεταποίηση ή ως γεωργικές εισροές, περιορίζοντας τις επιπλέον δαπάνες λόγω του νησιωτικού τους χαρακτήρα, της μικρής έκτασής τους και της απόστασής τους από τις αγορές.

Για την επίτευξη των προαναφερόμενων στόχων του Προγράμματος ΜΝΑ ενεργοποιείται το **Μέτρο 1** – Ειδικό Καθεστώς Εφοδιασμού το οποίο περιλαμβάνει δύο Δράσεις.

Το ενδεικτικό ισοζύγιο εφοδιασμού, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 8 του Κανονισμού 229/2013, όπως αυτό διαμορφώθηκε κατά το έτος εφαρμογής 2022 με την ποσότητα των απαιτούμενων γεωργικών προϊόντων για την κάλυψη των ετήσιων αναγκών εφοδιασμού των ΜΝΑ αποτυπώνεται στον **Πίνακα 3**

Πίνακας 3

Ομάδα προϊόντων	Περιγραφή προϊόντων	Κωδικός ΣΟ	Ποσότητες (τν)	Ποσά ενίσχυσης (€)
Ζωοτροφές (Animal feedings) Ομάδα νησιών A (Islands Group A)	Σιτάρι και σμιγάδι (Wheat and meslin)	1001	10.604	212.080
	Σίκαλη (Rye)	1002		
	Κριθάρι (Barley)	1003		
	Βρώμη (Oats)	1004		
	Αραβόσιτος (Maize (Corn))	1005		
	Πίτουρα εν γένει (Bran, sharps and other residues)	2302		
	Κατάλοιπα αμυλοποιίας (Residues of starch manufacture)	2303		
	Πίτες και στερεά υπολείμματα σόγιας (Oilcake and other residues from soya-bean oil)	2304		
	Πίτες και στερεά υπολείμματα αραχιδέλαιου (Oilcake and other residues from groundnut oil)	2305		
	Πίτες και στερεά υπολείμματα από φυτικά λάδια (Oilcake/residues from vegetable fats or oils)	2306		
	Οινολάσπες – Τρυγιά ακάθαρτη (Wine lees; Argol)	2307		
	Φυτικές ύλες και φυτικά απορρίμματα (Vegetable materials)	2308		
	Άλλα (Other preparations for animal feeding)	2309 90		
	Γογγύλια Σουηδίας, τεύτλα, ρίζες (Swedes, mangolds, fodder roots)	1214		
	Σπέρματα βαμβακιού (Cotton seeds)	1207 20 90		
Ζωοτροφές (Animal	Σιτάρι και σμιγάδι (Wheat and meslin)	1001	188.685	6.037.920
	Σίκαλη (Rye)	1002		

feedings) Ομάδα νησιών B (Islands Group B)	Κριθάρι (Barley)	1003		
	Βρώμη (Oats)	1004		
	Αραβόσιτος (Maize (Corn))	1005		
	Πίτουρα εν γένει (Bran, sharps and other residues)	2302		
	Κατάλοιπα αμυλοποιίας (Residues of starch manufacture)	2303		
	Πίτες και στερεά υπολείμματα σόγιας (Oilcake and other residues from soya-bean oil)	2304		
	Πίτες και στερεά υπολείμματα αραχιδέλαιου (Oilcake and other residues from groundnut oil)	2305		
	Πίτες και στερεά υπολείμματα από φυτικά λάδια (Oilcake/residues from vegetable fats or oils)	2306		
	Οινολάσπες – Τρυγιά ακάθαρτη (Wine lees; Argol)	2307		
	Φυτικές ύλες και φυτικά απορρίμματα (Vegetable materials)	2308		
	Άλλα (Other preparations for animal feeding)	2309 90		
	Γογγύλια Σουηδίας, τεύτλα, ρίζες (Swedes, mangolds, fodder roots)	1214		
	Σπέρματα βαμβακιού (Cotton seeds)	1207 20 90		
Άλευρα (Flour) Ομάδα νησιών A (Islands Group A)	Αλεύρια σίτου ή σιμιγδαλιού (Wheat or meslin flour)	1101		
	Αλεύρια δημητριακών άλλα (Cereal flours other than of wheat or meslin)	1102		
	Σκληρό σιτάρι (Durum wheat)	Ex 1001 10 00		
	Όλυρα, μαλακό σιτάρι και σιμιγδάλι (Spelt, common wheat and meslin)	Ex 1001 90 10	0	0
	Μαλακό σιτάρι και σιμιγδάλι για σπορά (Common wheat and meslin seed)	Ex 1001 90 91		
Άλλα (Other)	Ex 1001 90 99			
Άλευρα (Flour) Ομάδα νησιών B (Islands Group B)	Αλεύρια σίτου ή σιμιγδαλιού (Wheat or meslin flour)	1101		
	Αλεύρια δημητριακών άλλα (Cereal flours other than of wheat or meslin)	1102		
	Σκληρό σιτάρι (Durum wheat)	Ex 1001 10 00		
	Όλυρα, μαλακό σιτάρι και σιμιγδάλι (Spelt, common wheat and meslin)	Ex 1001 90 10	9.219	295.000
	Μαλακό σιτάρι και σιμιγδάλι για σπορά (Common wheat and meslin seed)	Ex 1001 90 91		
	Άλλα (Other)	Ex 1001 90 99		

1.1.1 Δράση Ζωοτροφές

1.1.1.1 Υφιστάμενη κατάσταση

Ο αριθμός των εκμεταλλεύσεων με ζώα και ο ζωικός πληθυσμός των ΜΝΑ εμφανίζουν τάσεις μείωσης κατά την τελευταία δεκαετία. Το έτος 2009, σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ) ο αριθμός των εκμεταλλεύσεων ανήρχετο σε 35.914 και ο αριθμός των ζώων σε 1.636.284, ενώ το έτος 2020 ο αριθμός των εκμεταλλεύσεων ανήρχετο σε 21.298 και ο αριθμός των ζώων σε 1.383.470 (Πίνακες 4 και 5).

Πίνακας 4:

Εκμεταλλεύσεις με ζώα, κατά είδος ζώου και Περιφέρεια

Περιφέρειες	2009					2020				
	Βοοειδή	Προβατοειδή	Αιγοειδή	Χοίροι	Πουλερικά	Βοοειδή	Προβατοειδή	Αιγοειδή	Χοίροι	Πουλερικά
Βόρειο Αιγαίο	707	4.467	4.008	1.402	7.650	429	3.660	2.554	926	4.065
Νότιο Αιγαίο	1.349	3.698	4.678	1.837	6.118	840	2.731	2.890	736	2.467
Σύνολο Βορείου & Νοτίου Αιγαίου	2.056	8.165	8.686	3.239	13.768	1.269	6.391	5.444	1.662	6.532
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	3.373	4.220	2.877	1.152	19.839	1.919	2.537	1.735	284	6.635
Κεντρική Μακεδονία	3.140	5.422	4.194	1.514	22.108	1.809	3.148	2.263	254	4.389
Δυτική Μακεδονία	1.369	2.887	2.270	1.714	8.440	803	2.141	1.478	234	1.906
Ήπειρος	1.103	9.834	5.317	571	15.614	1.030	5.074	2.259	165	5.181
Θεσσαλία	1.548	9.392	4.930	1.901	24.539	1.311	5.517	2.505	386	7.347
Στερεά Ελλάδα	723	9.163	7.590	1.578	16.842	589	4.697	3.389	543	4.591
Ιόνια Νησιά	407	2.490	2.961	553	9.965	194	1.196	1.182	115	3.551
Δυτική Ελλάδα	1.742	17.974	11.534	3.911	36.708	1.299	11.269	5.443	1.178	14.164
Πελοπόννησος	903	8.198	8.203	1.278	23.168	514	4.001	3.563	334	6.856
Αττική	106	989	748	139	1.660	48	443	326	50	687
Κρήτη	209	13.199	12.275	1.782	22.722	80	10.348	7.394	700	10.711
Σύνολο λοιπής χώρας	14.623	83.768	62.899	16.093	201.605	9.596	50.371	31.537	4.243	66.018
Σύνολο χώρας	16.679	91.933	71.585	19.332	215.373	10.865	56.761	36.978	5.906	72.550

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ (Απογραφή Γεωργίας - Κτηνοτροφίας 2009 και 2021)

Πίνακας 5:

Αριθμός ζώων των εκμεταλλεύσεων, κατά είδος ζώου και Περιφέρεια

Περιφέρειες	2009					2020				
	Βοοειδή	Προβατοειδή	Αιγοειδή	Χοίροι	Πουλερικά	Βοοειδή	Προβατοειδή	Αιγοειδή	Χοίροι	Πουλερικά
Βόρειο Αιγαίο	8.755	428.037	105.747	8.304	281.987	6.381	468.528	94.962	3.648	307.856
Νότιο Αιγαίο	17.071	190.000	226.451	16.751	353.181	14.676	157.182	169.545	5.460	155.232
Σύνολο Βορείου & Νοτίου Αιγαίου	25.826	618.037	332.198	25.055	635.168	21.057	625.710	264.507	9.108	463.088
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	107.067	626.511	426.058	81.681	920.948	88.323	406.823	287.870	66.463	517.930
Κεντρική Μακεδονία	186.766	892.252	521.445	140.730	9.888.246	153.772	614.581	369.519	101.458	5.255.488
Δυτική Μακεδονία	40.230	400.301	163.732	22.209	307.141	40.233	392.391	146.500	9.093	104.356
Ήπειρος	61.368	805.156	198.690	108.429	10.588.644	71.908	466.506	127.224	142.081	12.401.622
Θεσσαλία	110.694	1.197.979	413.217	211.450	1.215.041	120.276	1.004.806	299.968	110.796	472.753
Στερεά Ελλάδα	27.727	547.925	371.849	100.037	2.929.127	32.558	438.463	241.107	90.510	2.613.390
Ιόνια Νησιά	5.523	123.701	120.445	4.259	307.402	4.075	110.528	101.308	719	95.472
Δυτική Ελλάδα	59.097	1.478.883	476.381	121.809	1.647.280	71.695	1.287.840	382.132	101.733	675.156
Πελοπόννησος	17.005	508.201	517.081	78.321	1.368.105	16.403	354.190	365.201	67.043	1.390.470
Αττική	4.361	80.195	39.611	6.504	5.141.997	2.892	46.462	20.777	20.762	2.709.888
Κρήτη	2.403	1.877.680	632.523	46.738	1.818.466	1.206	1.973.499	542.896	23.196	712.506
Σύνολο λοιπής χώρας	622.241	8.538.784	3.881.032	922.167	29.171.934	603.341	7.096.089	2.884.502	733.854	26.949.031
Σύνολο χώρας	648.067	9.156.821	4.213.230	947.222	36.767.565	624.397	7.721.799	3.149.008	742.963	27.412.120

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ (Απογραφή Γεωργίας - Κτηνοτροφίας 2009 και 2021)

Όσον αφορά στα παραγόμενα προϊόντα (κρέας και γάλα), τα ΜΝΑ ακολουθούν τη γενικότερη τάση μείωσης ή μικρής αύξησης που εμφανίζεται για όλη τη χώρα. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ (ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ ΕΤΗΣΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ έτους 2019), υπάρχει μείωση κατά 7% της παραγωγής κρέατος και μικρή αύξηση κατά 2,2% στη συνολική παραγωγή γάλακτος το 2019 σε σχέση με το 2018.

Στον τομέα της παραγωγής κτηνοτροφικών φυτών παρουσιάζεται επίσης τάση μείωσης. Η διατροφή των μηρυκαστικών στηρίζεται κυρίως στα παραγόμενα σανοδοτικά και καρποδοτικά φυτά. Οι υφιστάμενες καλλιέργειες όμως, δεν επαρκούν και γίνονται εισαγωγές ζωοτροφών με ιδιαίτερα αυξημένο κόστος.

Σύμφωνα με εκτιμήσεις των οικείων ΔΑΟΚ, παρατηρείται ενδιαφέρον για την εισαγωγή ζωοτροφών από την ηπειρωτική χώρα, προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες του υπάρχοντος ζωικού κεφαλαίου, δεδομένου ότι το έλλειμμα σε ζωοτροφές εξακολουθεί να υφίσταται.

Η διαμόρφωση του κόστους των ναύλων από την ηπειρωτική χώρα στα νησιά του Αιγαίου διαφοροποιείται ανάλογα με το λιμάνι προέλευσης.

1.1.1.2 Ανάγκες που καλύπτονται με τη Δράση

Η παραγωγή γάλακτος στα νησιά είναι ιδιαίτερα σημαντική και πρέπει να στηριχθεί διότι το παραγόμενο γάλα χρησιμοποιείται στην παραγωγή τοπικών, εξόχως σημαντικών προϊόντων ΠΟΠ-ΠΓΕ τα οποία προσφέρουν σημαντικό οικονομικό όφελος στις τοπικές κοινωνίες.

Η διατροφή των μηρυκαστικών κατά κύριο λόγο βασίζεται στη βόσκηση και στη χορήγηση συμπληρωματικών ζωοτροφών (χορτονομές, σιτηρά κλπ.). Όμως ιδιαίτερα στα ΜΝΑ, λόγω του ξηροθερμικού τους κλίματος, αφενός οι περισσότεροι βοσκότοποι είναι υποβαθμισμένοι και σε κάποιες περιπτώσεις παρουσιάζουν φαινόμενα ερημοποίησης, αφετέρου, εξαιτίας των ξηροθερμικών συνθηκών που επικρατούν, η καλλιέργεια καρποδοτικών και σανοδοτικών φυτών δεν είναι ιδιαίτερα αποδοτική.

Συμπερασματικά λοιπόν στην περίπτωση των ΜΝΑ οι υφιστάμενες καλλιέργειες και οι βοσκότοποι δεν επαρκούν για τη διατροφή του υπάρχοντος ζωικού κεφαλαίου και συνεπώς υπάρχει ανάγκη μεταφοράς ζωοτροφών και από την ηπειρωτική Ελλάδα για την κάλυψη των αναγκών τους, και μάλιστα με ιδιαίτερα αυξημένο κόστος. Αυτό έχει ως συνέπεια μια ανάλογη αύξηση και στο κόστος παραγωγής των τοπικών ζωικών προϊόντων.

1.1.1.3 Εθνικός στόχος της Δράσης

Η διατήρηση ή/και αύξηση του αριθμού των τελικών – ωφελούμενων του Προγράμματος ΜΝΑ (κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις κατόχων ζωικού κεφαλαίου με έδρα στα ΜΝΑ) σε σχέση με τον μέσο όρο των τελικών – ωφελούμενων του Προγράμματος ΜΝΑ της τελευταίας διετίας.

1.1.1.4 Εθνικός Δείκτης

Αριθμός τελικών χρηστών – ωφελούμενων του Προγράμματος ΜΝΑ (κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις κατόχων ζωικού κεφαλαίου με έδρα στα ΜΝΑ) / Σύνολο των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων με έδρα στα ΜΝΑ

1.1.1.5 Τιμή Στόχος

Τουλάχιστον το 40% του συνολικού αριθμού των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων με έδρα στα ΜΝΑ.

1.1.1.6 Δικαιούχοι - Όροι επιλεξιμότητας

Δικαιούχοι της ενίσχυσης του κόστους μεταφοράς των ζωοτροφών είναι:

α) οι Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών (Ε.Α.Σ.).

β) οι Ανεξάρτητοι Πρωτοβάθμιοι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί (που δεν ανήκουν σε Ε.Α.Σ.),

γ) οι Κτηνοτρόφοι

δ) οι Έμποροι που δραστηριοποιούνται άμεσα στην αγορά των ζωοτροφών.

Δικαίωμα υποβολής αίτησης ενίσχυσης έχουν οι ανωτέρω δικαιούχοι εφόσον έχουν εγγραφεί στο τηρούμενο, από τη Διεύθυνση Άμεσων Ενισχύσεων και Αγοράς του ΟΠΕΚΕΠΕ, Μητρώο. σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στη σχετική Υπουργική Απόφαση.

Στις Περιφερειακές Ενότητες, που περιλαμβάνονται στο πεδίο εφαρμογής του Προγράμματος, κατανέμεται ετησίως ποσότητα ζωοτροφών που προορίζονται είτε άμεσα για τη σίτιση του ζωικού κεφαλαίου των νησιών είτε για την παραγωγή παρασκευασμάτων από τοπικές βιομηχανίες και στη συνέχεια για τη σίτιση του ζωικού κεφαλαίου, προκειμένου να καλυφθεί μέρος του κόστους μεταφοράς από τις ανάγκες σε ζωοτροφές των εν λόγω νησιών.

Κριτήρια κατανομής αποτελούν η προς κατανομή διαθέσιμη ποσότητα ζωοτροφών, ο αριθμός και το είδος του δηλωθέντος ζωικού κεφαλαίου και των ημερησίων αναγκών αυτού, καθώς και ο μέσος όρος των διακινηθεισών ποσοτήτων επιδοτούμενων ζωοτροφών κατά τις προηγούμενες περιόδους εφοδιασμού.

Η αίτηση ενίσχυσης υποβάλλεται από τους δικαιούχους στο σχετικό Μητρώο που τηρείται στον ΟΠΕΚΕΠΕ.

Σε κάθε περίπτωση ισχύουν τα προβλεπόμενα αναφορικά με τους κανόνες αιρεσιμότητας σύμφωνα με τα άρθρα 12 και 14 του Κανονισμού 2021/2115, όποτε αυτά ισχύσουν υποχρεωτικά.

1.1.1.7 Μοναδιαίο ποσό ενίσχυσης

Με δεδομένο ότι:

- η διαμόρφωση του κόστους των ναύλων από την ηπειρωτική χώρα στα ΜΝΑ διαφοροποιείται ανάλογα με το λιμάνι προέλευσης, και
- η συχνότητα των δρομολογίων αποτελεί έναν ακόμα επιβαρυντικό παράγοντα για την αύξηση του κόστους μεταφοράς των ζωοτροφών,

κρίνεται σκόπιμο να υπάρχει η διάκριση των ΜΝΑ σε Ομάδα Α' και Ομάδα Β' (συνοπτική καταγραφή τους εμφανίζεται σύμφωνα στον **Πίνακα 6**)

Πίνακας 6

Κατάλογος νήσων και νομών που υπάγονται στην Ομάδα Α	Κατάλογος νήσων και νομών που υπάγονται στην Ομάδα Β
Θάσος	Π.Ε. Δωδεκανήσου
Σαμοθράκη	Π.Ε. Χίου
Σποράδες	Π.Ε. Λέσβου
Κύθηρα	Π.Ε. Σάμου
Αντικύθηρα	Οι λοιπές, εκτός εκείνων της Ομάδας Α, νήσοι της Π.Ε. Κυκλάδων
Νήσος Αμμουλιανή	Νήσος Γαύδος
Νήσοι της Π.Ε. Ευβοίας, πλην νήσου Ευβοίας	
Οι ακόλουθοι νήσοι της Π.Ε. Κυκλάδων:	
Κέα	
Κύθνος	
Γυάρος	
Άνδρος	
Τήνος	
Μύκονος	
Δήλος	
Ρήνεια	

Το ποσό της ενίσχυσης ζωοτροφών που προορίζονται είτε άμεσα για τη σίτιση του ζωικού κεφαλαίου των νησιών είτε για την παραγωγή παρασκευασμάτων από τοπικές βιομηχανίες και στη συνέχεια για τη σίτιση του ζωικού κεφαλαίου των ΜΝΑ, ανέρχονται σε **20 €** και **32 € ανά τόνο για την Ομάδα Α και Ομάδα Β των νησιών αντίστοιχα**.

Η συνολική χρηματοδότηση της Δράσης ανέρχεται μέχρι το ποσό των **6.250.000 €**.

1.1.2 Δράση Άλευρα

1.1.2.1 Υφιστάμενη κατάσταση

Ο εφοδιασμός των ΜΝΑ με άλευρα είναι απαραίτητος για τη διασφάλιση της διατροφής των κατοίκων στα ΜΝΑ. Ωστόσο υπάρχουν προβλήματα στον εφοδιασμό των κατοίκων ιδιαίτερα κατά τους χειμερινούς μήνες λόγω έλλειψης τακτικής συγκοινωνίας των πλοίων που μεταφέρουν τα σχετικά εφόδια.

Η παραγωγή σιτηρών στα ΜΝΑ είναι μικρή τόσο λόγω του μικρού μεγέθους των διαθέσιμων γεωργικών εκτάσεων, όσο και λόγω του ανάγλυφου του εδάφους.

Ο αριθμός των μονίμων κατοίκων στα ΜΝΑ του **Πίνακα 7** αποτυπώνει την εξέλιξη του πληθυσμού και της πυκνότητας στα ΜΝΑ από το 2017 έως και το 2022.

Πίνακας 7:

Εξέλιξη του Πληθυσμού και της πυκνότητάς του στα Μικρά Νησιά Αιγαίου σε σχέση με την ηπειρωτική χώρα και το σύνολο της Ελλάδας

Περιφέρειες	Έκταση (km ²)	(κάτοικοι/ έτος) και (κάτοικοι / km ² /έτος)										Διαφορά πληθυσμού 2022 - 2017	% Μεταβολής πληθυσμού 2022 - 2017
		2017		2018		2019		2020		2022			
		Πληθυσμός	Πυκνότητα	Πληθυσμός	Πυκνότητα	Πληθυσμός	Πυκνότητα	Πληθυσμός	Πυκνότητα	Πληθυσμός	Πυκνότητα		
Νήσοι Βορείου Αιγαίου	3.836	203.700	53,10	211.137	55,04	221.098	57,64	229.516	59,83	229.155	59,74	25.455	12,50
Νήσοι Νοτίου Αιγαίου	5.286	338.383	64,01	340.870	64,49	344.027	65,08	347.512	65,74	347.848	65,81	9.465	2,80
Σύνολο- Β.Α & Ν.Α.	9.122	542.083	59,43	552.007	60,51	565.125	61,95	577.028	63,26	577.003	63,25	34.920	6,44
Σύνολο Ηπειρωτικής χώρας	122.499	10.226.110	83,48	10.189.158	83,18	10.159.474	82,94	10.141.537	82,79	10.101.629	82,46	-124.481	-1,22
Σύνολο χώρας	131.621	10.768.193	81,81	10.741.165	81,61	10.724.599	81,48	10.718.565	81,44	10.678.632	81,13	-89.561	-0,83

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

1.1.2.2 Ανάγκες που καλύπτονται με τη Δράση:

Συνεκτιμώντας τα δεδομένα στην υφιστάμενη κατάσταση, προκύπτει η ανάγκη στήριξης του ανεφοδιασμού των ΜΝΑ σε άλευρα και ιδιαίτερα λόγω της ανάγκης ενίσχυσης του υψηλού κόστους μεταφοράς τους, όπως αυτό διαμορφώνεται κατά τα τελευταία έτη τόσο λόγω των περιορισμών της νησιωτικότητας όσο και εξαιτίας των επιπτώσεων στις τιμές των ναύλων και των αλεύρων που έχουν προκύψει από τον πόλεμο στην Ουκρανία λόγω της έλλειψης σιτηρών και της αύξησης του κόστους της ενέργειας.

1.1.2.3 Εθνικός στόχος της Δράσης

Η διατήρηση ή/και αύξηση του αριθμού των ωφελούμενων τελικών χρηστών του Προγράμματος ΜΝΑ: τελευταίοι μεταποιητές ή παρασκευαστές / συσκευαστές πάσης φύσεως άρτου, αρτοσκευασμάτων και λοιπών συναφών προϊόντων στα ΜΝΑ, σε σχέση με τον μέσο όρο των τελικών χρηστών – ωφελούμενων του Προγράμματος ΜΝΑ της τελευταίας διετίας.

1.1.2.4 Εθνικός Δείκτης

Αριθμός ωφελούμενων τελικών χρηστών του Προγράμματος ΜΝΑ (τελευταίοι μεταποιητές ή και παρασκευαστές / συσκευαστές πάσης φύσεως άρτου, αρτοσκευασμάτων και λοιπών συναφών προϊόντων στα ΜΝΑ) / Σύνολο των μεταποιητών ή παρασκευαστών / συσκευαστών πάσης φύσεως άρτου, αρτοσκευασμάτων και λοιπών συναφών προϊόντων στα ΜΝΑ

1.1.2.5 Τιμή Στόχος

Τουλάχιστον το 20 % των μεταποιητών ή παρασκευαστών / συσκευαστών πάσης φύσεως άρτου, αρτοσκευασμάτων και λοιπών συναφών προϊόντων στα ΜΝΑ.

1.1.2.6 Δικαιούχοι - Όροι επιλεξιμότητας

Δικαιούχοι της ενίσχυσης του κόστους μεταφοράς των αλεύρων στα ΜΝΑ είναι οι ασκούντες άμεσα δραστηριότητα στον τομέα των αλεύρων και ειδικότερα:

- α) οι έμποροι αλεύρων, και
- β) οι παρασκευαστές / συσκευαστές πάσης φύσεως άρτου, αρτοσκευασμάτων και λοιπών συναφών προϊόντων.

Δικαίωμα υποβολής αίτησης ενίσχυσης έχουν οι ανωτέρω δικαιούχοι εφόσον έχουν εγγραφεί στο τηρούμενο, από τη Διεύθυνση Ενισχύσεων και Αγοράς του ΟΠΕΚΕΠΕ, Μητρώο, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στη σχετική Υπουργική Απόφαση.

Στις Περιφερειακές Ενότητες του πεδίου εφαρμογής του Προγράμματος ΜΝΑ, κατανέμεται ετησίως ποσότητα αλεύρων που προορίζονται είτε άμεσα για χρήση στη διατροφή, προκειμένου να καλυφθεί μέρος του κόστους μεταφοράς από τις ανάγκες σε άλευρα των εν λόγω νησιών.

Σε κάθε περίπτωση ισχύουν τα προβλεπόμενα αναφορικά με τους κανόνες αιρεσιμότητας σύμφωνα με τα άρθρα 12 και 14 του Κανονισμού 2021/2115, όποτε αυτά ισχύσουν υποχρεωτικά.

1.1.2.7 Μοναδιαίο ποσό ενίσχυσης

Με δεδομένο ότι:

- η διαμόρφωση του κόστους των ναύλων από την ηπειρωτική χώρα στα ΜΝΑ διαφοροποιείται ανάλογα με το λιμάνι προέλευσης, και

- η συχνότητα των δρομολογίων αποτελεί έναν ακόμα επιβαρυντικό παράγοντα για την αύξηση του κόστους μεταφοράς των ζωοτροφών, κρίνεται σκόπιμο να υπάρχει η διάκριση των ΜΝΑ σε Ομάδα Α' και Ομάδα Β' (σύμφωνα με τον Πίνακα 6.).

Το ποσό της ενίσχυσης αλεύρων σιταριού - σκληρού και μαλακού αρτοποιήσιμου, που προορίζονται για την παραγωγή παρασκευασμάτων από τοπικές βιομηχανίες των ΜΝΑ, ανέρχονται σε **20 €** και **32 € ανά τόνο για την Ομάδα Α και Ομάδα Β των νησιών αντίστοιχα.**

Η συνολική χρηματοδότηση της Δράσης ανέρχεται μέχρι το ποσό των **295.000€.**

1.2 Ειδικός στόχος 3 - Ενθάρρυνση της τοπικής παραγωγής γεωργικών προϊόντων με σκοπό τον αυτοεφοδιασμό των ΜΝΑ και τη διατήρηση/ανάπτυξη της παραγωγής προϊόντων με σκοπό την εξαγωγή.

Ο ανωτέρω Ειδικός στόχος υλοποιεί εν μέρει τον **Γενικό στόχο 2** - Διατήρηση και ανάπτυξη της γεωργικής δραστηριότητας των ΜΝΑ, συμπεριλαμβανομένης της παραγωγής, της μεταποίησης, της εμπορίας και της μεταφοράς των τοπικών, πρωτογενών και μεταποιημένων, προϊόντων.

Ο παραπάνω Ειδικός στόχος 3 υλοποιείται μέσω των ακόλουθων **Δράσεων**, στο πλαίσιο του **Μέτρου 2** – Μέτρα υπέρ της Τοπικής Γεωργικής Παραγωγής:

1.2.1 Δράση Μελισσοκομία

1.2.2 Δράση Αμπελοοινικός Τομέας,

1.2.3 Δράση Διατήρηση Παραδοσιακών Ελαιώνων,

1.2.4 Δράση Διατήρηση Παραδοσιακής Καλλιέργειας Μαστίχας Χίου, και

1.2.5 Δράση Παραδοσιακά Τυριά & Γιαούρτη – Ενίσχυση Γάλακτος.

Ο αριθμός των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και η χρησιμοποιούμενη γεωργική έκταση (ΧΓΕ) στα ΜΝΑ εμφανίζουν τάσεις μείωσης. Το έτος 2009, σύμφωνα με στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ), ο αριθμός των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και η χρησιμοποιούμενη γεωργική έκταση ανέρχονταν το 2009 σε 51.690 χιλ. στρ. και σε 51.555 χιλ. στρ. αντίστοιχα, ενώ το έτος 2020 ο αριθμός των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και η χρησιμοποιούμενη γεωργική έκταση ανέρχονταν σε 38.572 χιλ. στρ. και σε 38.286 χιλ. στρ. αντίστοιχα (**Πίνακας 8**).

Πίνακας 8:

Αριθμός γεωργικών εκμεταλλεύσεων και χρησιμοποιούμενη γεωργική έκταση (ΧΓΕ), κατά Περιφέρεια (σε χιλ. στρ.)

Περιφέρειες	2009					2020				
	Αριθμός γεωργικών εκμεταλλεύσεων	%	Από αυτές με ΧΓΕ	ΧΓΕ	%	Αριθμός γεωργικών εκμεταλλεύσεων	%	Από αυτές με ΧΓΕ	ΧΓΕ	%
Βόρειο Αιγαίο	30.197	4,2	30.165	1.648	4,7	22.659	4,3	22.522	1.229	4,4
Νότιο Αιγαίο	21.493	3	21.390	992	2,9	15.913	3	15.764	654	2,3
Σύνολο Βορείου & Νοτίου Αιγαίου	51.690	7,1	51.555	2.640	7,6	38.572	7,3	38.286	1.883	6,7
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	53.148	7,4	51.952	3.468	10	36.188	6,8	35.512	3.087	10,9
Κεντρική Μακεδονία	101.337	14	100.027	6.420	18,5	69.186	13	68.162	5.423	19,2
Δυτική Μακεδονία	24.230	3,4	23.758	2.227	6,4	15.354	2,9	15.139	1.878	6,7
Ήπειρος	33.464	4,6	33.069	1.041	3	23.186	4,4	22.546	715	2,5
Θεσσαλία	63.456	8,8	62.111	3.921	11,3	45.648	8,6	44.778	3.470	12,3
Στερεά Ελλάδα	69.660	9,6	69.214	3.336	9,6	52.609	9,9	51.966	2.485	8,8
Ιόνια Νησιά	28.972	4	28.960	769	2,2	19.846	3,7	19.824	561	2
Δυτική Ελλάδα	87.560	12,1	87.164	2.977	8,6	67.816	12,8	67.364	2.391	8,5
Πελοπόννησος	93.188	12,9	92.984	3.369	9,7	68.576	12,9	68.357	2.549	9
Αττική	26.837	3,7	26.614	509	1,5	21.181	4	21.028	440	1,6
Κρήτη	89.465	12,4	89.415	4.103	11,8	72.518	13,7	72.322	3.347	11,9
Σύνολο λοιπής χώρας	671.317	92,9	665.268	32.140	92,4	492.108	92,7	486.998	26.346	93,3
Σύνολο χώρας	723.007	100	716.823	34.779	100	530.679	100	525.284	28.229	100

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ (Απογραφή Γεωργίας - Κτηνοτροφίας 2009 και 2021)

1.2.1 Δράση Μελισσοκομία

1.2.1.1 Υφιστάμενη κατάσταση

Ο κλάδος της μελισσοκομίας έχει αναπτυχθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια στα ΜΝΑ, διότι λόγω της ιδιαιτερότητας των εδαφοκλιματικών συνθηκών και της χλωρίδας της περιοχής, παράγεται μέλι εξαιρετικής ποιότητας με ξεχωριστά οργανοληπτικά χαρακτηριστικά.

Η παραδοσιακή μελισσοκομία που ασκείται ιστορικά στα ΜΝΑ έχει μεγάλη οικονομική, κοινωνική, περιβαλλοντική, τουριστική αξία και δεν μπορεί να αντικατασταθεί από άλλες εναλλακτικές αγροτικές δραστηριότητες.

Ειδικότερα η μελισσοκομία συνεισφέρει:

- Στη διάσωση και τη διατήρηση του μοναδικού – ιδιαίτερου περιβάλλοντος των μικρών νησιών και συνεπώς στην αποφυγή της ερήμωσης.
- Στην οικονομική στήριξη της οικογενειακής εκμετάλλευσης, που αποτελεί το οικονομικό κύτταρο της τοπικής κοινωνίας.
- Στην προσφορά προϊόντων υψηλής ποιότητας και διατροφικής ασφάλειας.
- Στη διάσωση της ιστορικής παράδοσης και πολιτιστικής κληρονομιάς των μικρών νησιών.
- Στην αποφυγή της μονομερούς εξάρτησης της τοπικής οικονομικής δραστηριότητας από τον τουρισμό.
- Στη ανάπτυξη του μελισσοτουρισμού.
- Στη δημιουργία ενός μοντέλου υγιεινής διατροφής που έχει βάση τη Μεσογειακή διατροφή.

Λόγω της ιδιαιτερότητας των εδαφοκλιματικών συνθηκών και της τοπικής χλωρίδας της περιοχής, στα ΜΝΑ παράγεται μέλι εξαιρετικής ποιότητας με ξεχωριστά οργανοληπτικά χαρακτηριστικά και ως εκ τούτου ο κλάδος της μελισσοκομίας έχει αναπτυχθεί σημαντικά σε αυτό το Τμήμα της Χώρας. Η παραδοσιακή μελισσοκομία που ασκείται ιστορικά στα ΜΝΑ έχει μεγάλη οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική αξία και είναι δύσκολο να αντικατασταθεί από άλλες εναλλακτικές αγροτικές δραστηριότητες.

Σύμφωνα με τα πλέον πρόσφατα στοιχεία του Εθνικού Ηλεκτρονικού Μελισσοκομικού Μητρώου (στοιχεία δήλωσης έτους 2022), στα ΜΝΑ Δραστηριοποιούνται περίπου **2.000 ενεργοί μελισσοκόμοι** με περίπου **190.000 κατεχόμενες κυψέλες**.

Λαμβάνοντας υπόψη τα πλέον πρόσφατα στοιχεία του Εθνικού Ηλεκτρονικού Μελισσοκομικού Μητρώου, σύμφωνα με τα οποία ο αριθμός των κατεχόμενων κυψελών στα ΜΝΑ ανέρχεται σε περίπου 190.000 κυψέλες, και υπολογίζοντας ότι μία κυψέλη στις συνθήκες της περιοχής μπορεί να παράγει κατά μέσο όρο περίπου 10 Kg μέλι ετησίως, με μία διακύμανση ± 3 Kg κατ' έτος, αναλόγως των εκάστοτε συνθηκών που διαμορφώνονται από έτος σε έτος και από νησί σε νησί, εκτιμάται ότι η ετήσια παραγωγή μελιού στα ΜΝΑ κυμαίνεται από 1.330 τόνους έως 2.470 τόνους.

1.2.1.2 Ανάγκες που καλύπτονται

Σύμφωνα με οικονομική μελέτη που πραγματοποιήθηκε προ κρίσης, από το Εργαστήριο Γεωργικής Οικονομικής Έρευνας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης («Οικονομική Ανάλυση της

μελισσοκομίας στην Ελλάδα») η ακαθάριστη πρόσοδος (έσοδα – δαπάνες) της μέσης μελισσοκομικής εκμετάλλευσης της Χώρας, συνίσταται από την αξία πώλησης του μελιού και των λοιπών μελισσοκομικών προϊόντων (κερί, βασιλικός πολτός, γύρη, πρόπολη) την αύξηση του μελισσοκομικού κεφαλαίου, και μία σειρά δαπανών όπως η αμοιβή οικογενειακής – προσωπικής εργασίας, η αμοιβή εργατών, τα αναλώσιμα, οι αποσβέσεις, ο τόκος σταθερού και κυκλοφορούντος κεφαλαίου κλπ.. Οι συνολικές ετήσιες δαπάνες παραγωγής προ κρίσης ανέρχονταν κατά μέσο όρο σε 82 € ανά κυψέλη με την αμοιβή της οικογενειακής - προσωπικής εργασίας στα 20,3 €/κυψέλη και τα αναλώσιμα στα 34,7 €/κυψέλη να αποτελούν τους σημαντικότερους παράγοντες διαμόρφωσης των συνολικών παραγωγικών δαπανών, αντιπροσωπεύοντας το 25% και το 42,3 % των συνολικών δαπανών παραγωγής, αντίστοιχα.

Το ποσοστό της δαπάνης που αντιπροσωπεύει την οικογενειακή - προσωπική εργασία είναι δυνατόν να απορροφηθεί από τον οικογενειακό προϋπολογισμό του μέσου μελισσοκόμου χωρίς ιδιαίτερους κραδασμούς, καθώς αποτελεί μη εμφανή (έμμεση) δαπάνη. Συνεπώς, φαίνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό στη διαμόρφωση του κόστους παραγωγής μίας μελισσοκομικής εκμετάλλευσης συνιστάται κατά βάση από τη συμμετοχή σε αυτό του κόστους προμήθειας των αναλωσίμων, μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβάνονται ιδιαιτέρως κοστοβόρες δαπάνες, όπως η προμήθεια μελισσοτροφών (κυρίως ζάχαρη και ζαχαροζύμαρα) και η προμήθεια καυσίμων για την μεταφορά των κυψελών και την επιθεώρησή τους, δαπάνη απαραίτητη λόγω της νομαδικής μορφής της ελληνικής μελισσοκομίας. Με τιμές προ κρίσης, επί του συνόλου των ετησίων δαπανών αγοράς αναλωσίμων ενός μελισσοκομείου, η προμήθεια φαρμάκων, το κόστος διατροφής και η αγορά καυσίμων αντιπροσωπεύουν περίπου το 66%, δηλαδή περίπου 23 € ανά κυψέλη.

Οι δυσμενείς καταστάσεις και αβεβαιότητες που αντιμετωπίζουν οι μελισσοκόμοι των ΜΝΑ λόγω των γενικότερων δυσχερειών και ανισοτήτων που οφείλονται στην νησιωτική φύση της περιοχής και στην αναπόφευκτη μετακύληση του κόστους των μεταφορών στην τιμή προμήθειας των μελισσοκομικών εφοδίων, σε συνδυασμό με τις έντονες προκλήσεις των τελευταίων ετών, εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής, της ενεργειακής κρίσης και του πολέμου στην Ουκρανία, οδηγούν σε υπέρμετρη αύξηση του κόστους παραγωγής μέσω της ανόδου της τιμής αγοράς μελισσοτροφών, φαρμάκων και καυσίμων. Η θέσπιση μίας «ελάχιστης βασικής οικονομικής ενίσχυσης» για όλους τους ενεργούς μελισσοκόμους των ΜΝΑ, έχει ως στόχο να μπορούν να ανταπεξέλθουν στις βασικές ανάγκες διατήρησης μίας μελισσοκομικής εκμετάλλευσης σε βιώσιμη κατάσταση, αναγνωρίζοντας το σημαντικό ρόλο που μπορεί να παίξει η μελισσοκομία στην ενίσχυση του οικογενειακού αγροτικού εισοδήματος, στην αγροτική οικονομία και γενικότερα στο γεωργικό οικοσύστημα και στη διατήρηση της βιοποικιλότητας και της ισορροπίας του περιβάλλοντος των ΜΝΑ.

1.2.1.3 Εθνικοί Στόχοι της Δράσης

1. Η αύξηση της ανταγωνιστικότητας και η ενίσχυση της βιωσιμότητας και αποτελεσματικότητας των μελισσοκομικών εκμεταλλεύσεων των ΜΝΑ,
2. Η ανάπτυξη της τοπικής παραγωγής μελιού και των άλλων προϊόντων της κυψέλης με βελτίωση του βαθμού αυτοεφοδιασμού των ΜΝΑ σε μέλι και προϊόντα κυψέλης.

1.2.1.4 Εθνικοί Δείκτες

1. Αριθμός των επιλέξιμων κυψελών που ενισχύονται / Συνολικό αριθμό κατεχόμενων κυψελών στα ΜΝΑ
2. Ποσότητα μελιού που παράγεται και διακινείται – εμπορεύεται ετησίως / Μέσο όρο συνολικά παραγόμενης ποσότητας μελιού κατά την τελευταία ζετία στα ΜΝΑ

1.2.1.5 Τιμές στόχων:

1. τουλάχιστον 80%
2. τουλάχιστον 70%

1.2.1.6 Δικαιούχοι - Όροι επιλεξιμότητας

Δικαιούχοι της ενίσχυσης είναι οι γεωργοί, όπως αυτοί ορίζονται στην παρ. 1 του άρθρου 3 του Κανονισμού 2021/2115 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου & του Συμβουλίου, οι οποίοι πληρούν συγκεκριμένους όρους και προϋποθέσεις όπως:

- είναι ενεργοί μελισσοκόμοι σύμφωνα με τις διατάξεις της υπ' αριθ. 140/106513/16-05-2021 (Β' 1560) ΥΑ, των οποίων η μελισσοκομική έδρα βρίσκεται στα Μικρά Νησιά του Αιγαίου Πελάγους και διαθέτουν σχετικό Κωδικό Αριθμό Δραστηριότητας (ΚΑΔ).
- είναι μόνιμοι κάτοικοι των μικρών νησιών του Αιγαίου Πελάγους και οι κατεχόμενες κυψέλες τους, είναι μονίμως εγκατεστημένα σε αυτά,
- τηρούν τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την εθνική και την ενωσιακή νομοθεσία.

Επιλέξιμες προς ενίσχυση κυψέλες είναι όσες δηλώνονται ως κατεχόμενες κυψέλες στο Εθνικό Ηλεκτρονικό Μελισσοκομικό Μητρώο σύμφωνα με τις διατάξεις της υπ' αριθ. 140/106513/16-05-2021 ΥΑ (Β' 1560), όπως ισχύει κάθε φορά και βρίσκονται εγκατεστημένες μονίμως στα ΜΝΑ.

Καθορίζεται ένα ελάχιστο ποσό βασικής οικονομικής ενίσχυσης, ύψους τεσσάρων Ευρώ (4€) ανά επιλέξιμη κατεχόμενη κυψέλη, ανεξαρτήτως της ποσότητας του παραγόμενου μελιού.

Καθορίζεται επιπλέον οικονομική ενίσχυση ανά επιλέξιμη κατεχόμενη κυψέλη, σε αναλογία με την ποσότητα του μελιού που παράγεται και εμπορεύεται νομίμως κατά το έτος υποβολής της αίτησης ενίσχυσης. Η παραγόμενη και εμπορευόμενη ποσότητα μελιού θα πρέπει να δηλώνεται εκ μέρους του δικαιούχου στο Εθνικό Ηλεκτρονικό Μελισσοκομικό Μητρώο, σύμφωνα με τις διατάξεις της υπ' αριθ. 140/106513/16-05-2021 ΥΑ (Β' 1560), όπως ισχύει και να κατατίθενται τα απαραίτητα νόμιμα παραστατικά πώλησης. Το μέγιστο ύψος της επιπλέον οικονομικής ενίσχυσης, πέραν των τεσσάρων Ευρώ (4 €) της βασικής οικονομικής ενίσχυσης μπορεί να ανέρχεται μέχρι του ποσού των δέκα Ευρώ (10,00 €) ανά επιλέξιμη κατεχόμενη κυψέλη, λαμβάνοντας υπόψη την επάρκεια των διαθέσιμων πόρων.

Για τη διαπίστωση τήρησης των διατάξεων των Κανονισμών 229/2013 και 181/2014 πραγματοποιούνται διοικητικοί και επιτόπιοι έλεγχοι από τις αρμόδιες αρχές της χώρας (Περιφερειακές Υπηρεσίες, Διευθύνσεις Αγροτικής Οικονομίας & Κτηνιατρικής και ΟΠΕΚΕΠΕ), οι οποίοι διενεργούνται σύμφωνα με τα άρθρα 20 έως και 23 του Κανονισμού 181/2014. Η διαδικασία πραγματοποίησης ελέγχων και επιβολής κυρώσεων που λαμβάνουν χώρα κατά την υλοποίηση του

Προγράμματος ενίσχυσης της μελισσοκομίας στα Μικρά Νησιά του Αιγαίου Πελάγους, έχουν θεσμοθετηθεί με τα άρθρα 7 και 9 της υπ' αριθ. 455/231690/24-08-2020 (Β' 3546) Υπουργική Απόφαση και είναι σε ισχύ. Επιπλέον, για τη διαπίστωση της τήρησης των όρων επιλεξιμότητας διενεργούνται διοικητικοί και επιτόπιοι έλεγχοι από τις αρμόδιες αρχές, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 9 της υπ' αριθ. 140/106513/16-04-2021 απόφασης του Υφυπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (Β' 1560), όπως τροποποιήθηκε με την υπ' αριθ. 175/118284/20-04-2023 (Β' 2712) απόφαση του Υφυπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Σε κάθε περίπτωση ισχύουν τα προβλεπόμενα αναφορικά με τους κανόνες αιρεσιμότητας σύμφωνα με τα άρθρα 12 και 14 του Κανονισμού 2021/2115, όποτε αυτά ισχύσουν υποχρεωτικά.

1.2.1.7 Μοναδιαίο ποσό της ενίσχυσης

Το ποσό της ενίσχυσης ανέρχεται σε **μέχρι 14 € ανά κατεχόμενη κυψέλη**.

Η συνολική χρηματοδότηση της Δράσης ανέρχεται μέχρι το ποσό των **1.800.000 € (1.150.000 € ενωσιακή συμμετοχή και 650.000 € εθνική συμμετοχή)**.

Στην περίπτωση που ο αιτούμενος αριθμός παραγωγικών κυψελών που δικαιούται ενίσχυση υπερβεί το διατιθέμενο συνολικό ποσό, εφαρμόζεται οριζόντια μείωση του ποσού ενίσχυσης ανά παραγωγική κυψέλη.

1.2.2 Δράση Αμπελοοινικός τομέας

1.2.2.1 Υφιστάμενη κατάσταση

Η αμπελοκαλλιέργεια στα ΜΝΑ υπάρχει από τα αρχαία χρόνια. Οι καλλιεργούμενες ποικιλίες είναι γηγενείς και πανάρχαιες, διαθέτουν ποιοτικούς χαρακτήρες γνήσιους και αντιπροσωπευτικούς που χαίρουν μεγάλης εκτίμησης από τον καταναλωτή, συνδέονται με το οικοσύστημα, εμπεριέχουν ιδιαίτερα ποιοτικό δυναμικό και συμβάλλουν στη διατήρηση της βιοποικιλότητας των μικρών νησιών.

Αναλυτικότερα η καλλιέργεια της αμπέλου συνεισφέρει:

- Στη διάσωση της ιστορικής παράδοσης και πολιτιστικής κληρονομιάς των μικρών νησιών.
- Στη διάσωση και τη διατήρηση του μοναδικού – ιδιαίτερου περιβάλλοντος των μικρών νησιών και συνεπώς στην αποφυγή της ερήμωσης.
- Στην αποφυγή της εξάρτησης της τοπικής οικονομικής δραστηριότητας μόνο από τον τουρισμό.
- Στη στήριξη του οινοτουρισμού.
- Στην οικονομική στήριξη της οικογενειακής εκμετάλλευσης, που αποτελεί το οικονομικό κύτταρο της τοπικής κοινωνίας.
- Στην προσφορά προϊόντων υψηλής ποιότητας και διατροφικής ασφάλειας.
- Στη δημιουργία ενός μοντέλου υγιεινής διατροφής που έχει βάση τη Μεσογειακή διατροφή και μπορεί να ενδυναμώσει το Ευρωπαϊκό πρότυπο ζωής έναντι των άλλων προτύπων.

Τα ΜΝΑ παρουσιάζουν ιδιαιτερότητες ως προς το αμπελουργικό δυναμικό (ποικιλίες, έκταση κ.λπ.) το μέγεθος, τον πληθυσμό, τους περιορισμένους φυσικούς πόρους, τη μικρή αγορά, την απομόνωση, το αυξημένο κόστος παραγωγής, την μεγάλη απόσταση από τα κέντρα διακίνησης – εμπορίας κ.λπ.

Η παραδοσιακή καλλιέργεια της αμπέλου στα ΜΝΑ έχει μεγάλη ιστορική, τουριστική, οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική αξία, που δεν μπορεί να αντικατασταθεί από άλλες εναλλακτικές καλλιέργειες.

Οι περιοχές εφαρμογής της δράσης είναι οι ζώνες αμπελώνων που προορίζονται για την παραγωγή οίνων με προστατευόμενη ονομασία προέλευσης (ΠΟΠ) και οίνων με προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη (Π.Γ.Ε.) και αναγράφονται στην ισχύουσα εθνική νομοθεσία. Τα στοιχεία της οικονομικής ενίσχυσης αμπελώνων αυτών δείχνουν ότι η συνολική εν δυνάμει έκταση προς ενίσχυση ανέρχεται σε περίπου 4.800 εκτάρια.

Συνεπώς, πρέπει να ενδυναμωθεί η αμπελουργία των ΜΝΑ, λαμβάνοντας υπόψη την κοινωνική-οικονομική και περιβαλλοντική της σημασία και τη διασφάλιση του εισοδήματος των παραγωγών, καθώς και το γεγονός ότι σε πολλές αγροτικές περιοχές η αμπελοκαλλιέργεια αποτελεί τη μόνη βιώσιμη, οικονομική εναλλακτική απασχόληση.

1.2.2.2 Ανάγκες που καλύπτονται με τη Δράση:

Με βάση στοιχεία των φορέων που δραστηριοποιούνται στον αμπελοοικονομικό τομέα στα ΜΝΑ και τα οποία δείχνουν την αναγκαιότητα της συνέχισης και ενδεχομένως αύξησης της οικονομικής ενίσχυσης, το μέσο κόστος παραγωγής ανέρχεται στα 3.000-3.500 ευρώ ανά εκτάριο, ενώ τα έσοδα υπολογίζονται σε 2.500 έως 3.500 ευρώ ανά εκτάριο, με μέση απόδοση τους 3,5 έως 8,0 τόνους ανά εκτάριο, ανάλογα πάντα με τη ζώνη παραγωγής.

Η μικροτεμαχισμένη δομή των αμπελώνων, η παραδοσιακή μορφή καλλιέργειας και η μακρόχρονη συνύπαρξη με τη φυσική βλάστηση αποτελούν βασικό κρίκο στη διατήρηση της βιοποικιλότητας της ευρύτερης περιοχής. Η εξέλιξη της χρησιμοποιούμενης και επιδοτούμενης γεωργικής έκτασης στη ΜΝΑ παρουσιάζεται αυξομειούμενη κατά τα έτη 2016-2021, σηματοδοτώντας την αναγκαιότητα στήριξης των αμπελουργών τις κρίσιμες στιγμές της καλλιέργειας στα ΜΝΑ.

Για τους παραπάνω λόγους το πρόγραμμα επιδότησης περιλαμβάνει οικονομική ενίσχυση ώστε να καλυφθεί μέρος του κόστους καλλιέργειας.

Οι διαμορφωθείσες συνθήκες της αγοράς του οίνου τα τελευταία χρόνια, καθιστούν αδύνατη την επίτευξη τιμής σταφυλιού που να ανταποκρίνεται στο κόστος παραγωγής. Υπάρχει λοιπόν σοβαρός κίνδυνος εγκατάλειψης των αμπελώνων.

Επιπλέον, λαμβάνοντας υπόψη την κρίση που υπάρχει στον αμπελοοικονομικό τομέα, η οικονομική ενίσχυση αποτελεί παράγοντα που μπορεί να τονώσει το ενδιαφέρον των παραγωγών για τη στήριξη της τοπικής γεωργικής παραγωγής, τη διάσωση της ιστορικής παράδοσης και της πολιτιστικής κληρονομιάς, την οικονομική στήριξη των παραγωγών, τη διατήρηση των καλλιεργειών, τη βελτίωση των μεθόδων παραγωγής και ιδιαίτερα για την πιστοποίηση των προϊόντων με σήματα ποιότητας (ΠΟΠ, ΠΓΕ, βιολογικά κ.λπ.).

1.2.2.3 Εθνικός στόχος της Δράσης

Η ενθάρρυνση και η διατήρηση της τοπικής καλλιέργειας αμπελώνων που προορίζονται για παραγωγή οίνων με προστατευόμενη ονομασία προέλευσης (ΠΟΠ) και οίνων με προστατευόμενη

γεωγραφική ένδειξη (Π.Γ.Ε.) στις ζώνες παραδοσιακής καλλιέργειας των ΜΝΑ με τις ήδη υπάρχουσες διαδικασίες.

1.2.2.4 Εθνικός Δείκτης

Αριθμός εκταρίων ΠΟΠ/ΠΓΕ στα ΜΝΑ / Σύνολο εκταρίων αμπελοκαλλιέργειας στα ΜΝΑ

1.2.2.5 Τιμή Στόχος

Τουλάχιστον 80%

1.2.2.6 Δικαιούχοι - Όροι επιλεξιμότητας

Δικαιούχοι της ενίσχυσης είναι:

- τα μέλη των Οργανώσεων Παραγωγών του Αμπελοοινικού τομέα των ΜΝΑ,
- μεμονωμένοι παραγωγοί υπό την προϋπόθεση ότι στο νησί στο οποίο βρίσκεται η έδρα της εκμετάλλευσής τους δεν υφίσταται Οργάνωση Παραγωγών

για εκείνες τις εκτάσεις αμπελώνων Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (Π.Ο.Π.) και Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης (Π.Γ.Ε.), οι οποίες πληρούν τους ακόλουθους όρους:

- α) Βρίσκονται εντός οριοθετημένης αμπελουργικής περιοχής παραγωγής οίνων Π.Ο.Π. ή Π.Γ.Ε.
- β) Είναι φυτεμένες με τις ποικιλίες αμπέλου που είναι εγκεκριμένες για την παραγωγή καθενός από τους οίνους Π.Ο.Π. ή Π.Γ.Ε. που παράγονται στα ΜΝΑ.
- γ) Εφαρμόζονται σε αυτές οι συνήθειες καλλιεργητικές τεχνικές για την περιοχή και έχει ληφθεί σταφυλική παραγωγή που προορίζεται για την παραγωγή οίνων Π.Ο.Π. ή Π.Γ.Ε.
- δ) Η στρεμματική απόδοση για κάθε οίνο Π.Ο.Π. ή Π.Γ.Ε. δεν υπερβαίνει το ανώτατο όριο που έχει καθοριστεί με την απόφαση αναγνώρισής του.
- ε) Έχουν υποβληθεί γι' αυτές:
 - αα) Δήλωση αμπελοκαλλιέργειας στα πλαίσια του Συστήματος Γεωγραφικών πληροφοριών για το Αμπελουργικό Μητρώο.
 - ββ) Ετήσια δήλωση συγκομιδής.
 - γγ) Ετήσια δήλωση παραγωγής όπου απαιτείται.
 - στ) Έχει υποβληθεί Ενιαία Αίτηση Ενίσχυσης.
- ζ) Έχουν τηρηθεί οι υποχρεώσεις που απορρέουν από την εθνική και ενωσιακή νομοθεσία.

Σε κάθε περίπτωση ισχύουν τα προβλεπόμενα αναφορικά με τους κανόνες αιρεσιμότητας σύμφωνα με τα άρθρα 12 και 14 του Κανονισμού 2021/2115, όποτε αυτά ισχύσουν υποχρεωτικά.

1.2.2.7 Μοναδιαίο ποσό της ενίσχυσης

Το ποσό της ενίσχυσης ανέρχεται **μέχρι 700 ευρώ ανά εκτάριο** αμπελώνων.

Η συνολική χρηματοδότηση της Δράσης ανέρχεται μέχρι το ποσό των **1.400.000 ευρώ**.

Στην περίπτωση που ο αριθμός των αιτήσεων υπερβεί το διατιθέμενο ποσό εφαρμόζεται οριζόντια μείωση του ποσού ενίσχυσης, ώστε να καλυφθεί ο μέγιστος αριθμός αιτούντων παραγωγών.

Στην περίπτωση που η αιτούμενη ενίσχυση για το σύνολο της προς επιδότηση έκτασης υπερβαίνει το διατιθέμενο ποσό, εφαρμόζεται οριζόντια μείωση του ποσού της ενίσχυσης, ώστε να καλυφθεί το σύνολο της έκτασης.

1.2.3 Δράση Διατήρηση Παραδοσιακών Ελαιώνων

1.2.3.1 Υφιστάμενη κατάσταση

Στα ΜΝΑ καλλιεργούνται 96.600 εκτάρια με ελαιόδενδρα που ανήκουν κυρίως σε ελαιοποιήσιμες ποικιλίες.

Η ελαιοκαλλιέργεια κατέχει σημαντικό ρόλο στην οικονομία των ΜΝΑ, παρέχει εισόδημα και εργασία σε πολλές οικογένειες και συμβάλλει στην προστασία του τοπίου και του φυσικού περιβάλλοντος.

Η Διατήρηση Ελαιώνων σε παραδοσιακές περιοχές είναι σημαντική εξαιτίας του ρόλου της ελαιοκαλλιέργειας στην οικονομία των ΜΝΑ και την παροχή εισοδήματος και εργασίας σε πολλές οικογένειες. Επιπρόσθετα συμβάλλει στην προστασία του τοπίου και του φυσικού περιβάλλοντος. Ο παραγόμενος ελαιόκαρπος χρησιμοποιείται κατά κύριο λόγο για παραγωγή ελαιολάδου. Οι ποικιλίες που επικρατούν είναι η θρουμπολιά και η κορωνέϊκη. Υπάρχουν διάσπαρτα ελαιόδεντρα των ποικιλιών Αμφίσσης και Καλαμών.

Η καλλιέργεια της ελιάς επικεντρώνεται για το νομό Δωδεκανήσου κυρίως στα νησιά Ρόδο, Κω, Κάρπαθο και Κάλυμνο, ενώ για το νομό Κυκλάδων στα νησιά Νάξο, Πάρο, Μήλο, Άνδρο και Σίφνο.

Το ελαιόλαδο κυρίως αυτοκαταναλώνεται και μόνο όταν υπάρχει μεγάλη παραγωγή πωλείται σε χονδρεμπόρους ή λιανικά. Τα ελαιόδεντρα αποτελούν μια εξίσου σημαντική κατηγορία χρήσης γης και για την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου συνολικά, με κυριαρχία σε βαθμό μονοκαλλιέργειας στο Ανατολικό μέρος της Λέσβου.

Οι καλλιεργητικοί χειρισμοί που γίνονται στην καλλιέργεια της ελιάς είναι πολύ κοντά σε βιολογικά συστήματα καθώς γίνονται ελάχιστες ή καθόλου επεμβάσεις με φυτοφάρμακα. Ωστόσο η βιολογική καλλιέργεια είναι περιορισμένη και οι λόγοι εντοπίζονται στο γεγονός ότι δεν υπάρχουν πιστοποιημένα ελαιοτριβεία για την παραγωγή βιολογικού ελαιόλαδου καθώς και η έλλειψη οργάνωσης των παραγωγών που θα διευκολύνει την ανεύρεση αγορών.

Η σημασία της ενίσχυσης φαίνεται και από το γεγονός ότι έχουν αναγνωρισθεί πολλές ποικιλίες ως ΠΟΠ και ΠΓΕ (όπως ΠΟΠ επιτραπέζιων ελιών Θρούμπα Θάσου & Χίου, αλλά και ΠΓΕ ελαιολάδου Λέσβου ή Μυτιλήνης, Θάσου, Ρόδου και Σάμου(που περιλαμβάνει και ελαιόλαδο από την Ικαρία).

1.2.3.2 Ανάγκες που καλύπτονται με τη Δράση:

Το κόστος καλλιέργειας της ελιάς για τα ΜΝΑ είναι ιδιαίτερα αυξημένο και κυμαίνεται από 1.500 έως 2.500 ευρώ ανά εκτάριο. Ο πολυτεμαχισμός του κλήρου, το δύσβατο των περιοχών, το υψηλό κόστος μεταφοράς των απαιτούμενων για την καλλιέργεια γεωργικών εφοδίων, οι αυξήσεις των εισροών (φάρμακα, λιπάσματα κ.λπ.) και κυριότερα η διατήρηση του παραδοσιακού τρόπου καλλιέργειας (π.χ. πεζούλες) σε συνδυασμό με την εξασφάλιση κανονικής παραγωγής, αποτελούν τους κυριότερους παράγοντες του αυξημένου κόστους της καλλιέργειας.

1.2.3.3 Εθνικός στόχος της Δράσης

Η διατήρηση του παραδοσιακού τρόπου καλλιέργειας των ελαιώνων στις περιοχές καλλιέργειας των ΜΝΑ για την προστασία του τοπίου και του φυσικού περιβάλλοντος και την εξασφάλιση κανονικής παραγωγής.

1.2.3.4 Εθνικός Δείκτης

Αριθμός εκταρίων που επιδοτείται / Συνολικό αριθμό εκταρίων ελαιοκαλλιέργειας των ΜΝΑ

1.2.3.5 Τιμή στόχος

Τουλάχιστον 60%

1.2.3.6 Δικαιούχοι - Όροι επιλεξιμότητας

Δικαιούχοι της οικονομικής ενίσχυσης είναι οι ελαιοκαλλιεργητές των ΜΝΑ, των οποίων τα ελαιοκτήματα πληρούν τους παρακάτω όρους:

- α) Είναι εγγεγραμμένα στο Σύστημα Γεωγραφικών Πληροφοριών του Ελαιοκομικού Τομέα (ΣΓΠ-ΕΤ).
- β) Έχουν ελάχιστη πυκνότητα φύτευσης 80 δένδρα ανά εκτάριο.
- γ) Διατηρούνται σε καλή καλλιεργητική κατάσταση και συνθήκες παραγωγής.
- δ) Η υποβολή των αιτήσεων για τη χορήγηση οικονομικής ενίσχυσης πραγματοποιείται από τους ενδιαφερόμενους, σύμφωνα με την Αίτηση Ενιαίας Ενίσχυσης και με ευθύνη των ίδιων.

Σε κάθε περίπτωση ισχύουν τα προβλεπόμενα αναφορικά με τους κανόνες αιρεσιμότητας σύμφωνα με τα άρθρα 12 και 14 του Κανονισμού 2021/2115, όποτε αυτά ισχύσουν υποχρεωτικά.

1.2.3.7 Μοναδιαίο ποσό της ενίσχυσης

Το ποσό της ενίσχυσης ανέρχεται μέχρι **145 ευρώ ανά εκτάριο**.

Η συνολική χρηματοδότηση της Δράσης ανέρχεται μέχρι το ποσό των **8.800.000 €**.

Στην περίπτωση που ο αριθμός των αιτήσεων υπερβεί το διατιθέμενο ποσό ενίσχυσης, εφαρμόζεται οριζόντια μείωση της ενίσχυσης ανά εκτάριο για όλες τις αιτήσεις.

1.2.4 Δράση Διατήρηση της Παραδοσιακής Καλλιέργειας της Μαστίχας Χίου

1.2.4.1 Υφιστάμενη κατάσταση

Η Χίος είναι το 5ο σε μέγεθος νησί της Ελλάδας, με έκταση 807 τετρ. χιλιόμετρα. Το βόρειο και κεντρικό τμήμα του νησιού είναι ορεινό με υψηλότερα σημεία τις δύο κορυφές του όρους Πεληνναίο. Στο νότιο τμήμα του νησιού αντίθετα, επικρατούν λοφίσκοι το ανώτερο ύψος των οποίων δεν υπερβαίνει τα 500 μέτρα

Στη νότια περιοχή της Χίου καλλιεργούνται κατ' αποκλειστικότητα τα Μαστιχόδεντρα. Το αξιοπρόσεκτο είναι, ότι ενώ σχίνι υπάρχουν σε όλο το νησί η παραγωγή της μαστίχας γίνεται μόνο

στο νότιο τμήμα της Χίου, στη Μαστιχόχωρα, όπου το κλίμα είναι ιδιαίτερα ξηρό και θερμό. Όχι άδικα λοιπόν η Χίος ταυτίζεται με τη Μαστίχα. Υπάρχει μάλιστα η εκδοχή ότι το όνομα Χίος είναι φοινικικής προέλευσης και σημαίνει «μαστίχα».

Το Μαστιχόδεντρο δεν αναπτύσσεται επιτυχώς πουθενά αλλού στην ηπειρωτική ή νησιωτική Ελλάδα, ακόμη και στις γειτονικές ακτές της Ανατολής. Αναφέρονται μόνο κάποιες αποτυχημένες προσπάθειες να μεταφερθεί η καλλιέργεια του μαστιχόδεντρου στην Αττική και σε άλλα νησιά του Αιγαίου. Στο ίδιο το νησί της Χίου η καλλιέργεια είναι δυνατή μόνο στο νότιο τμήμα το οποίο είναι ιδιαίτερα ξηρό και θερμό. Το τμήμα αυτό οριοθετείται από τη βόρεια πλευρά από μια συγκεκριμένη γραμμή που ενώνει τα χωριά Λιθί, Αγ. Γεώργιος Συκούσης και Καλλιμασιά. Κάθε προσπάθεια να επεκταθεί η καλλιέργεια πέρα από αυτό το όριο απέτυχε. Η «μοναδικότητα» αυτή, πιθανόν να οφείλεται, εκτός από τη μακρόχρονη παράδοση και σε κάποια εδαφολογικά και κλιματολογικά στοιχεία τα οποία ευνοούν την καλλιέργεια του μαστιχόδεντρου μόνο στη Χίο και στο συγκεκριμένο τμήμα της.

Σήμερα τα χωριά που παράγουν Μαστίχα είναι 24. Αυτά είναι τα εξής : Αγ.Γεώργιος, Αρμόλια, Βαβύλοι, Βέσσα, Βουνό, Ελάτα, Έξω Διδύμα, Θολοποτάμι, Θυμιανά, Καλαμωτή, Καλλιμασιά, Καταρράκτης, Κοινή, Λιθί, Μέσα Διδύμα, Μεστά, Μυρμήγκι, Νένητα, Νεχώρι, Ολύμποι, Παγίδα, Πατρικά, Πυργί και Φλάτσια.

Η καλλιέργεια, η συλλογή και η επεξεργασία της μαστίχας καλύπτει χρονικά όλες τις εποχές του χρόνου και συνδυάζεται με άλλες παραδοσιακές καλλιέργειες και κυρίως με εκείνη της ελιάς. Αποτελεί μια οικογενειακή απασχόληση, κατά την οποία αξιοποιείται η εργατική δύναμη των γυναικών και των παιδιών. Το καλοκαίρι είναι η εποχή της παραγωγής και συλλογής της μαστίχας, που ξεκινά με την προετοιμασία του εδάφους τον Ιούνιο.

Το μαστιχόδεντρο ζει πάνω από 100 χρόνια, αλλά η απόδοση σε παραγωγή μαστίχας μειώνεται μετά το 70ο έτος. Η παραγωγή της μαστίχας αρχίζει τον 5ο με 6ο χρόνο μετά τη φύτευση, ενώ το μέγιστο της απόδοσης εμφανίζεται περίπου μετά τον 15ο χρόνο, ενώ η έκταση ανέρχεται στα 2.000 εκτάρια. Σε αυτήν την έκταση υπολογίζεται ότι υπάρχουν περίπου 2.000.000 μαστιχόδεντρα από τα οποία καλλιεργείται το 60%, λόγω της εγκατάλειψης, δηλαδή περίπου 1.200.000, ενώ συνολικά με την καλλιέργεια του θάμνου ασχολούνται περίπου 4.500 έως 5.000 οικογένειες.

Η παραγωγή της «μαστίχας Χίου» γίνεται παραδοσιακά και ανέρχεται περίπου σε 100 τόνους ανά έτος. Η παραγωγή ανά δέντρο υπολογίζεται περίπου σε 150 έως 200 γραμμάρια, για δέντρα σε πλήρη παραγωγική ηλικία, από 15 έως 40 ετών. Ο αριθμός των δέντρων ανά εκτάριο υπολογίζεται σε 500 με 600. Στην πλειονότητά τους τα δέντρα βρίσκονται σε μικρές εκτάσεις των 200-400 m² ή σε ελαιώνες, ή σε εκμεταλλεύσεις όπου καλλιεργούνται κυρίως σιτηρά και κηπευτικά, κυρίως όμως συγκαλλιεργούνται με ελαιόδεντρα.

Ο φορέας διαχείρισης του προϊόντος είναι η Ένωση Μαστιχοπαραγωγών Χίου (Ε.Μ.Χ.). Είναι δευτεροβάθμιος συνεταιρισμός που ιδρύθηκε το 1938 και αριθμεί 5.000 περίπου μέλη, δημιουργώντας ισχυρούς κοινωνικούς δεσμούς μεταξύ των κατοίκων της περιοχής. Αποτελεί τη συλλογική έκφραση 20 πρωτοβάθμιων συνεταιρισμών των 24 Μαστιχοχωριών που βρίσκονται στη νότια Χίο, έχει δε ως σκοπό την καλλιέργεια, την τυποποίηση και τη διάθεση της μαστίχας.

Η «μαστίχα Χίου» αναγνωρίστηκε ως Προϊόν Ονομασίας Προέλευσης (Π.Ο.Π.) με βάση το άρθρο 17 του Κανονισμού (ΕΚ) 2081/1992 και καταχωρήθηκε ως Π.Ο.Π. στον Κανονισμό (ΕΚ) 123/1997 (ΠΟΠ Μαστίχα Χίου, ΠΟΠ Μαστιχέλαιο Χίου, ΠΟΠ Τσίχλα Χίου).

1.2.4.2 Ανάγκες που καλύπτονται με τη Δράση

Οι ανάγκες που καλύπτονται με τη στήριξη της παραγωγής μαστίχας στο πλαίσιο της δράσης είναι οι παρακάτω:

1. Κοινωνικοί, εισόδημα, απασχόληση οικογένειας, συμπλήρωση εισοδήματος: Η μαστίχα Χίου αποτελεί ένα σημαντικό γεωργικό εισόδημα που στηρίζει την οικονομία της Κεντρικής και Νότιας Χίου. Παρουσιάζει ιδιαίτερο βάρος για τον κοινωνικό ιστό της περιοχής αφού με την καλλιέργεια του προϊόντος ασχολούνται 4.500-5.000 περίπου οικογένειες.

2. Διατήρηση και αναβάθμιση ιδιαίτερου φυσικού περιβάλλοντος: Η Κεντρική και Νότια Χίος έχει το μοναδικό προνόμιο της καλλιέργειας και παραγωγής της μαστίχας που συνδυάζεται με τη μοναδική περιβαλλοντική εικόνα της φύσης που είναι διαφορετική – όλες τις εποχές – από τα υπόλοιπα νησιά και οπωσδήποτε διατηρητέα. Η συνύπαρξη και αντίθεση του γκριζου χρώματος της ελιάς, του βαθυπράσινου του μαστιχόδενδρου, του κόκκινου της τσικουδιάς, συνθέτουν το φθινόπωρο ξεχωριστές εικόνες και δημιουργούν ένα περιβάλλον ιδιαίτερου φυσικού κάλλους στις μικρές πεδιάδες και στις λοφοπλαγιές με τις πέτρινες αναβαθμίδες και πεζούλες.

3. Πατροπαράδοτη, επίπονη καλλιέργεια, βασικό και μοναδικό προϊόν στον κόσμο που χρειάζεται στήριξη: Η παγκόσμια μοναδικότητα του προϊόντος έχει κάνει παγκόσμια γνωστό το νησί της Χίου και ο συναισθηματικός παράγοντας του θέματος είναι πολύ σημαντικός για τους κατοίκους της περιοχής, που βοηθά την παραμονή τους στην καλλιέργεια των μαστιχόδενδρων και στο νησί της Χίου.

4. Αποφυγή εγκατάλειψης της γεωργικής γης – προστασία περιβάλλοντος: Τα τελευταία χρόνια εμφανίστηκαν τα πρώτα σημάδια εγκατάλειψης των καλλιεργούμενων εκτάσεων, με τις όποιες αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Η ενίσχυση της καλλιέργειας αποτελεί κίνητρο για νέους παραγωγούς αλλά και για τους υπάρχοντες στο να διατηρήσουν σε παραγωγική κατάσταση τα μαστιχόδεντρα. Επίσης, ένας σημαντικός λόγος που θα πρέπει να ενισχύεται η καλλιέργεια του μαστιχόδενδρου είναι η διασφάλιση μιας “ισορροπίας” μεταξύ της καλλιέργειας και των άλλων ενισχυόμενων καλλιεργειών, ώστε να αποφευχθούν τυχόν αρνητικές επιπτώσεις της ενίσχυσης που απολαμβάνουν αυτά σε σχέση με τη διατήρηση των μαστιχόδεντρων.

1.2.4.3 Εθνικός στόχος της Δράσης

Η διατήρηση / ανάπτυξη της τοπικής γεωργικής παραγωγής μαστίχας Χίου για τη διάσωση της ιστορικής παράδοσης και της πολιτιστικής κληρονομιάς, την οικονομική στήριξη των παραγωγών και τη διατήρηση-αναβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος.

1.2.4.4 Εθνικός Δείκτης

Αριθμός επιδοτούμενων γεωργών - παραγωγών μαστίχας Χίου / Συνολικό αριθμό εγγεγραμμένων παραγωγών στους Πρωτοβάθμιους Συνεταιρισμούς της Ένωσης Μαστιχοπαραγωγών Χίου (Ε.Μ.Χ.)

1.2.4.5 Τιμή στόχος

Τουλάχιστον 20%

1.2.4.6 Δικαιούχοι - Όροι επιλεξιμότητας

Δικαιούχοι της οικονομικής ενίσχυσης είναι οι παραγωγοί- καλλιεργητές μαστιχόδεντρων στο νησί της Χίου, οι οποίοι:

- είναι εγγεγραμμένοι σε έναν εκ των Πρωτοβάθμιων Συνεταιρισμών της Ένωσης Μαστιχοπαραγωγών Χίου (Ε.Μ.Χ.) και
- παραδίδουν κάθε χρόνο «καθαρή μαστίχα» για τα μαστιχόδενδρα, τα οποία πληρούν τους κατωτέρω όρους:

α) Καλλιεργούνται στα Δημοτικά Διαμερίσματα: Αγ. Γεώργιος, Αρμόλια, Βαβύλοι, Βέσσα, Βουνό, Ελάτα, Έξω Διδύμα, Θολοποτάμι, Θυμιανά, Καλαμωτή, Καλλιμασιά, Καταρράκτης, Κοινή, Λιθί, Μέσα Διδύμα, Μεστά, Μυρμήγκι, Νένητα, Νεχώρι, Ολύμποι, Παγίδα, Πατρικά, Πυργί και Φλάτσια, της νήσου Χίου,

β) Βρίσκονται σε παραγωγική κατάσταση,

γ) Έχουν πραγματοποιηθεί σε αυτά οι συνήθεις καλλιεργητικές φροντίδες και έχει ολοκληρωθεί η συγκομιδή,

δ) Η παραγωγή τους παραδίδεται κάθε χρόνο στην Ε.Μ.Χ.. με τη μορφή «καθαρής μαστίχας»,

ε) Έχουν τηρηθεί οι υποχρεώσεις που απορρέουν από τις ισχύουσες εθνικές και κοινοτικές διατάξεις.

Η μέγιστη ποσότητα παραγόμενης «καθαρής μαστίχας» ανά μαστιχόδενδρο να μη ξεπερνά τα 250 γραμμάρια ανά μαστιχόδενδρο. Στην περίπτωση που ο αριθμός των αιτήσεων υπερβεί το συνολικό ποσό ενίσχυσης θα εφαρμοστεί οριζόντια μείωση του ποσού ενίσχυσης ανά αίτηση, ώστε να καλυφθεί ο μέγιστος αριθμός αιτούντων παραγωγών.

Οι ημερομηνίες υποβολής αιτήσεων και το χρονοδιάγραμμα των ελέγχων ορίζονται με Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις.

Σε κάθε περίπτωση ισχύουν τα προβλεπόμενα αναφορικά με τους κανόνες αιρεσιμότητας σύμφωνα με τα άρθρα 12 και 14 του Κανονισμού 2021/2115, όποτε αυτά ισχύσουν υποχρεωτικά.

1.2.4.7 Μοναδιαίο ποσό της ενίσχυσης

Το ποσό της ενίσχυσης ανέρχεται μέχρι **11,5 ευρώ ανά κιλό «καθαρής μαστίχας»**

Η χρηματοδότηση της Δράσης ανέρχεται μέχρι το ποσό των **1.120.000 €**.

1.2.5 Δράση Παραδοσιακά Τυριά και Γιαούρτη (Ενίσχυση Γάλακτος)

1.2.5.1 Υφιστάμενη κατάσταση

Η δομή της οικονομίας των ΜΝΑ, κυρίως των μικρών νησιών που έχουν μειωμένο τουρισμό, χαρακτηρίζεται από τη μεγάλη εξάρτησή τους από τη γεωργική δραστηριότητα (πρωτογενής τομέας σημαντικότερος από τον εθνικό μέσο όρο) και από ανεπαρκή δευτερογενή τομέα.

Τα γεωφυσικά και κλιματολογικά χαρακτηριστικά των συγκεκριμένων μικρών νησιών συνιστούν ένα μοναδικό αλλά πολύ ευαίσθητο φυσικό περιβάλλον το οποίο υφίσταται τεράστιες πιέσεις, που οφείλονται κυρίως στην τουριστική ανάπτυξη και την εγκατάλειψη της παραδοσιακής γεωργίας. Η σημασία του πρωτογενή τομέα εξηγείται και από τον αριθμό των γεωργών ή κτηνοτρόφων που εργάζονται σε μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις.

Ο μεγάλος αριθμός νοικοκυριών που απασχολείται στην κτηνοτροφία γαλακτοπαραγωγής στα ΜΝΑ δείχνει το πόσο σημαντικός είναι ο τομέας για τα νησιά αυτά, αφού παρέχει απασχόληση και συμπληρωματικό εισόδημα σε χιλιάδες οικογένειες, καλύπτει σημαντικό κομμάτι της αυτοκατανάλωσης και στηρίζει την τοπική παραγωγή κτηνοτροφικών προϊόντων. Στο πλαίσιο του προγράμματος επιδιώκεται η ενίσχυση των παραγωγών γάλακτος, προκειμένου αυτή να είναι αποτελεσματική.

Έχουν αναγνωρισθεί ως προϊόντα ποιότητας αρκετά τυριά στα ΜΝΑ (όπως ΠΟΠ Γραβιέρα Νάξου, ΠΟΠ Καλαθάκι Λήμνου, ΠΟΠ Λαδοτύρι Μυτιλήνης, κλπ).

Παρατίθενται οι παρακάτω πίνακες με την ενισχυθείσα ποσότητα γάλακτος, κατά τα τελευταία χρόνια, στο πλαίσιο της δράσης του Προγράμματος (**Πίνακας 9**) καθώς και την αντίστοιχη συνολική παραδοθείσα ποσότητα γάλακτος από παραγωγούς των ΜΝΑ (**Πίνακας 10**).

Πίνακας 9

Ενισχυόμενες ποσότητες γάλακτος στο πλαίσιο του προγράμματος των ΜΝΑ (kg)

2018	2019	2020	2021	2022
53.447.820	52.764.430	58.484.280	61.005.000	60.284.140

Πηγή: ΟΠΕΚΕΠΕ

Πίνακας 10

Συνολική ποσότητα γάλακτος τοπικής παραγωγής που παραδίδεται για μεταποίηση στα ΜΝΑ (kg)

2018	2019	2020	2021	2022
75.039.897	71.974.111	77.117.400	82.930.170	77.817.112

Πηγή: ΟΠΕΚΕΠΕ

1.2.5.2 Ανάγκες που καλύπτονται με τη Δράση

Η εκτροφή βοοειδών, προβάτων και αιγών, κατέχει σημαντικό ρόλο στην οικονομία των ΜΝΑ, γιατί παρέχει εισόδημα και εργασία σε χιλιάδες οικογένειες και συμβάλλει στη διατήρηση του κοινωνικού ιστού της περιοχής.

Επίσης, καλύπτει ένα μέρος των αναγκών των κατοίκων στα πλέον σημαντικά προϊόντα διατροφής που είναι το κρέας και το γάλα. Το τελευταίο αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία, σε περιόδους με δυσμενείς καιρικές συνθήκες, όπως είναι η περίοδος του χειμώνα, αφού για τα ΜΝΑ δεν υπάρχει τακτική συγκοινωνία και επομένως οι μεταφορές κτηνοτροφικών προϊόντων γίνονται προβληματικές.

Παράλληλα τα παραδοσιακά προϊόντα που παράγονται από ντόπιο γάλα είναι ιδιαίτερης σημασίας για την οικονομία των νησιών, δεδομένου ότι τα περισσότερα είναι ΠΟΠ ή ΠΓΕ με αυξημένη προστιθέμενη αξία.

Πολλά ΜΝΑ, λόγω της μικρής και απομονωμένης γεωγραφικής τους έκτασης, δεν διαθέτουν βιομηχανίες -βιοτεχνίες μεταποίησης γάλακτος και ως εκ τούτου οι ποσότητες γάλακτος που προορίζονται για την παραγωγή παραδοσιακών τυριών μεταφέρονται σε γειτονικά νησιά που διαθέτουν μεταποιητικές μονάδες. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η δυνατότητα μεταφοράς κατά τους χειμερινούς μήνες είναι δυσχερής έως αδύνατη (απαγόρευση απόπλου λόγω μποφόρ, συντήρηση των λίγων διαθέσιμων πλοίων κ.λπ.), όλες αυτές οι συνθήκες που προαναφέρθηκαν αυξάνουν το κόστος και καθίσταται επιτακτική ανάγκη η ενίσχυση των μικρών νησιών μέσω της ειδικής στήριξης, με απώτερο σκοπό την τόνωση και ανάπτυξη της τοπικής μεταποιητικής δραστηριότητας και την προώθηση των τοπικών γαλακτοκομικών προϊόντων.

Με τη δράση καλύπτονται οι ανάγκες ενίσχυσης της βιωσιμότητας και αποτελεσματικότητας των τοπικών κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων, που έχει ως αποτέλεσμα τη διατήρηση και ανάπτυξη της τοπικής παραγωγής γάλακτος, όπως και στη βελτίωση του βαθμού αυτάρκειας των ΜΝΑ σε γάλα. Παράλληλα τονώνεται η τοπική μεταποιητική δραστηριότητα και προωθούνται τα τοπικά γαλακτοκομικά προϊόντα, διασώζοντας και την ιστορική παράδοση και πολιτιστική κληρονομιά.

1.2.5.3 Εθνικός στόχος της Δράσης

Η διατήρηση / ανάπτυξη της τοπικής παραγωγής γάλακτος και η τόνωση της τοπικής μεταποιητικής δραστηριότητας των τυριών και της γιαούρτης στα ΜΝΑ για τη βελτίωση του βαθμού αυτάρκειάς τους

1.2.5.4 Εθνικός Δείκτης

Ενισχυόμενη ποσότητα γάλακτος / Συνολικά παραδιδόμενη για μεταποίηση ποσότητα γάλακτος που παράγεται στα ΜΝΑ.

1.2.5.5 Τιμή στόχος

Τουλάχιστον 65%

1.2.5.6 Δικαιούχοι - Όροι επιλεξιμότητας

Δικαιούχοι της ενίσχυσης είναι οι παραγωγοί αγελαδινού ή/και πρόβειου ή/και αίγειου γάλακτος, οι οποίοι διατηρούν το ζωικό τους κεφάλαιο στα ΜΝΑ. Τυχόν μετακίνηση του ζωικού κεφαλαίου εκτός των ΜΝΑ για ορισμένη περίοδο, η οποία δεν θα ξεπερνά τους έξι (6) μήνες δεν αποκλείει τον παραγωγό από την εν λόγω ενίσχυση.

Συγκεκριμένα, η ενίσχυση αφορά στην ποσότητα γάλακτος, η οποία παραδίδεται ή ιδιομεταποιείται σε τοπικές μεταποιητικές μονάδες (βιομηχανίες – βιοτεχνίες γάλακτος) που διαθέτουν κωδικό αγοραστή γάλακτος και χρησιμοποιείται για την παραγωγή τοπικών γαλακτοκομικών προϊόντων τα οποία καταγράφονται σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 3.1. της αριθμ.242466/10-2-2010 ΥΑ (ΦΕΚ Β 138). Η εν λόγω ποσότητα καθορίζεται βάσει του ζωικού κεφαλαίου, των παραστατικών πώλησης ή εσωτερικής διακίνησης του γάλακτος και του ποσοστού γάλακτος που χρησιμοποίησε η μεταποιητική μονάδα το έτος ενίσχυσης για παραγωγή των επιλέξιμων προϊόντων.

Ο εκ των προτέρων προσδιορισμός της επιλέξιμης ποσότητας του παραδιδόμενου γάλακτος, εμπεριέχει τον κίνδυνο να εξαιρεθούν κάποιες ποσότητες από την ενίσχυση, με συνέπειες που ενδέχεται να είναι αρνητικές για τον επιδιωκόμενο σκοπό, δεν θα υπήρχε ευελιξία στο πρόγραμμα και θα οδηγούσε σε στρέβλωση του ανταγωνισμού. Εξαιρούνται ούτως η άλλως οι ποσότητες γάλακτος που μεταποιούνται σε άλλα προϊόντα όπως πχ επιδόρπια, γλυκά, παγωτά, ζυμαρικά κτλ.

Το ύψος της ενίσχυσης, ανάλογα με το είδος του γάλακτος, καθορίζεται ετησίως με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, με βάση την επιλέξιμη ποσότητα γάλακτος η οποία προσδιορίζεται από τον έλεγχο της μεταποίησης αυτής σε τοπικά γαλακτοκομικά προϊόντα.

Σε κάθε περίπτωση ισχύουν τα προβλεπόμενα αναφορικά με τους κανόνες αιρεσιμότητας σύμφωνα με τα άρθρα 12 και 14 του Κανονισμού 2021/2115, όποτε αυτά ισχύσουν υποχρεωτικά.

1.2.5.7 Μοναδιαίο ποσό της ενίσχυσης

Το ποσό της ενίσχυσης ανέρχεται μέχρι τα **70 € ανά τόνο αγελαδινού**, τα **80 € ανά τόνο γίδινου γάλακτος** και τα **110 € ανά τόνο πρόβειου γάλακτος** που παραδίδεται σε τοπικές μεταποιητικές μονάδες ή μονάδες που βρίσκονται σε άλλο γειτονικό νησί, ποσότητες οι οποίες βεβαιώνονται από σχετικά παραστατικά.

Η χρηματοδότηση της Δράσης ανέρχεται μέχρι το ποσό των **4.337.000 € (3.790.000 € ενωσιακή συμμετοχή και 547.000 € εθνική συμμετοχή)**.

Στην περίπτωση που ο αριθμός των αιτήσεων υπερβεί το διατιθέμενο ποσό ενίσχυσης, μετά τους ελέγχους, εφαρμόζεται οριζόντια μείωση του ποσού ενίσχυσης, ώστε να καλυφθεί τελικά ο μέγιστος αριθμός αιτούντων.

Στις περιπτώσεις που έχουμε μείωση των επιλέξιμων κιλών και προκειμένου να έχουμε την καλύτερη δυνατή απορρόφηση η ενίσχυση ανά κιλό μπορεί να προσαρμόζεται ανάλογα με τα δεδομένα.

1.3 Ειδικός στόχος 4 - Διατήρηση/ανάπτυξη της τοπικής γεωργικής παραγωγής

Ο ανωτέρω Ειδικός στόχος υλοποιεί εν μέρει τον **Γενικό στόχο 2** - Διατήρηση και ανάπτυξη της γεωργικής δραστηριότητας των ΜΝΑ, συμπεριλαμβανομένης της παραγωγής, της μεταποίησης, της εμπορίας και της μεταφοράς των τοπικών, πρωτογενών και μεταποιημένων, προϊόντων.

Ο παραπάνω Ειδικός στόχος 4 υλοποιείται μέσω των ακόλουθων **Δράσεων**, στο πλαίσιο του **Μέτρου 2** – Μέτρα υπέρ της Τοπικής Γεωργικής Παραγωγής:

1.3.1 Δράση Δαμάσκηνα Σκοπέλου,

1.3.2 Φασόλια & Βρώσιμο Λαθούρι,

1.3.3 Δράση Τοματάκι Σαντορίνης,

1.3.4 Δράση Αγκινάρα Τήνου,

1.3.5 Δράση Εσπεριδοειδή,

1.3.6 Δράση Κριθάρι Λήμνου, και

1.3.7 Δράση Γεώμηλα.

1.3.1 Δράση Δαμάσκηνα Σκοπέλου

1.3.1.1 Υφιστάμενη κατάσταση

Η ποικιλία δαμάσκηνων “Σκοπέλου” καλλιεργείται παραδοσιακά στη νήσο Σκόπελο, σε έκταση περίπου **36 εκταρίων**, στα οποία οι εδαφοκλιματικές συνθήκες είναι κατάλληλες για την παραγωγή ποιοτικού προϊόντος νωπού και αποξηραμένου. Επισημαίνεται η μοναδικότητα της εν λόγω ποικιλίας και η σημασία συνέχισης της καλλιέργειας, έστω και υπό αντίξοες συνθήκες, αφού το μικρό εισόδημα που αποδίδει στους παραγωγούς, πρέπει να ενισχυθεί. Παράλληλα, ως προς τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις της καλλιέργειας, η παρουσία των δενδρώνων μειώνει την πιθανότητα διάβρωσης του εδάφους, ενώ βασικός σκοπός της ενίσχυσης είναι αποτροπή εγκατάλειψης της γης.

1.3.1.2 Ανάγκες που καλύπτονται με τη Δράση

Εξαιτίας του υψηλού κόστους μεταφοράς των γεωργικών εισροών που απαιτούνται για την παραγωγή του δαμάσκηνου “Σκοπέλου”, το κόστος παραγωγής του προϊόντος είναι μεγάλο.

Για την κάλυψη μέρους του μεγάλου κόστους παραγωγής υπάρχει η ανάγκη ενίσχυσης της καλλιέργειας με το μοναδιαίο ποσό ενίσχυσης, όπως αυτό εκάστοτε καθορίζεται στο πλαίσιο της Δράσης του παρόντος Προγράμματος. Με τον τρόπο αυτό καλύπτεται σε ένα μεγάλο ποσοστό το υψηλό κόστος παραγωγής, ιδιαίτερα κατά τις περιόδους με δυσμενείς καιρικές συνθήκες που επηρεάζουν την καρπώδεση, γεγονός που είναι συχνό στην περιοχή του Αιγαίου Πελάγους.

1.3.1.3 Εθνικός στόχος της Δράσης

Η διατήρηση / ανάπτυξη της παραδοσιακής καλλιέργειας της ποικιλίας δαμάσκηνων “Σκοπέλου” και η προστασία του γεωργικού περιβάλλοντος.

1.3.1.4 Εθνικοί Δείκτες

1. Αριθμός εκταρίων με καλλιέργεια δαμάσκηνων Σκοπέλου στο νησί / Συνολικό αριθμό εκταρίων μόνιμων καλλιεργειών στη νήσο Σκόπελο
2. Αριθμός δικαιούχων που πληρώθηκαν / Συνολικός αριθμός παραγωγών Δαμάσκηνου Σκοπέλου

1.3.1.5 Τιμές στόχων

1. Τουλάχιστον 4%
2. Τουλάχιστον 70%

1.3.1.6 Δικαιούχοι - Όροι επιλεξιμότητας

Δικαιούχοι της ενίσχυσης είναι οι γεωργοί, όπως αυτοί ορίζονται στην παρ. 1 του άρθρου 3 του Κανονισμού 2021/2115 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου & του Συμβουλίου, οι οποίοι καλλιεργούν τη συγκεκριμένη ποικιλία δαμάσκηνα “Σκοπέλου” στη νήσο Σκόπελο.

Δικαίωμα υποβολής αίτησης ενίσχυσης έχουν οι δικαιούχοι γεωργοί, με την προϋπόθεση ότι ακολουθούν τους κανόνες της ορθής γεωργικής πρακτικής.

Η ελάχιστη επιδοτούμενη έκταση ανά δικαιούχο ορίζεται στα 0,1 εκτάρια, με ελάχιστο αριθμό δένδρων ανά εκτάριο τα ογδόντα (80) και ελάχιστη έκταση ανά αγροτεμάχιο τα 0,05 εκτάρια.

Η υποβολή των αιτήσεων για τη χορήγηση οικονομικής ενίσχυσης για τα δαμάσκηνα Σκοπέλου, πραγματοποιείται από τους ενδιαφερόμενους, σύμφωνα με την Αίτηση Ενιαίας Ενίσχυσης και με ευθύνη των ίδιων.

Οι ημερομηνίες υποβολής αιτήσεων και το χρονοδιάγραμμα των ελέγχων ορίζονται με Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις.

Σε κάθε περίπτωση ισχύουν τα προβλεπόμενα αναφορικά με τους κανόνες αιρεσιμότητας σύμφωνα με τα άρθρα 12 και 14 του Κανονισμού 2021/2115, όποτε αυτά ισχύσουν υποχρεωτικά.

1.3.1.7 Μοναδιαίο ποσό της ενίσχυσης

Το ποσό της ενίσχυσης ανέρχεται **μέχρι 500 ευρώ ανά εκτάριο**.

Η χρηματοδότηση της Δράσης ανέρχεται μέχρι το ποσό των **17.000 ευρώ**.

Στην περίπτωση που ο αριθμός των αιτήσεων υπερβεί το διατιθέμενο ποσό ενίσχυσης εφαρμόζεται οριζόντια μείωση του συνολικού ποσού ενίσχυσης, ώστε να καλυφθεί ο μέγιστος αριθμός αιτούντων παραγωγών.

1.3.2 Δράση Φασόλια και Βρώσιμο Λαθούρι

1.3.2.1 Υφιστάμενη κατάσταση

Η Φάβα Σαντορίνης αποτελεί μια παραδοσιακή καλλιέργεια που παράγεται από την επεξεργασία των σπόρων του βρώσιμου λαθουριού που καλλιεργείται εδώ και τουλάχιστον 3.600 χρόνια στα νησιά Θήρας (Σαντορίνης) και Θηρασιάς και είναι το είδος *Lathyrus Clymenum L. / Lathyrus sp.* της οικογένειας των ψυχανθών, στη Σαντορίνη. Το γενετικό υλικό του είδους έχει βρεθεί και ταυτοποιηθεί στον αρχαιολογικό χώρο του Ακρωτηρίου. Στα υπόλοιπα ΜΝΑ παράγονται φασόλια και το βρώσιμο λαθούρι *Lathyrus sativus*.

Τα Φασόλια και το Βρώσιμο Λαθούρι αποτελούν τοπικής σημασίας προϊόντα για τα ΜΝΑ κατά Περιφερειακή Ενότητα.

Η φάβα Σαντορίνης αποτελεί επώνυμο προϊόν υψηλής ποιότητας και υψηλής διατροφικής αξίας και έχει αναγνωριστεί ως προϊόν Π.Ο.Π. (Επίσημη Εφημερίδα της Ε.Ε. C215/2019 και L266/2010). Το 2022 καλλιεργήθηκαν περίπου 497,5 ha. Όσον αφορά στην εμπορία του τελικού επεξεργασμένου προϊόντος (φάβα) μέχρι στιγμής αυτή γίνεται κυρίως από τους ίδιους τους παραγωγούς.

Τα φασόλια & βρώσιμο λαθούρι (*πηγή ΟΣΔΕ 2022), στο οποίο περιλαμβάνεται και η φάβα Σαντορίνης, ανέρχονται σε περίπου 984 ha (στοιχεία έτους 2022).

1.3.2.2 Ανάγκες που καλύπτονται με τη Δράση

Το μέσο κόστος παραγωγής είναι, με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία, ιδιαίτερα υψηλό, συγκριτικά με αντίστοιχες καλλιέργειες στην Ηπειρωτική Ελλάδα, λόγω των παραδοσιακών τεχνικών καλλιέργειας που αναγκαστικά εφαρμόζονται στις φυτείες του νησιού, προκειμένου να αντιμετωπισθούν οι δυσμενείς εδαφοκλιματικές συνθήκες (έντονο ανάγλυφο του ηφαιστιογενούς εδάφους, έλλειψη βροχοπτώσεων, ισχυροί άνεμοι κ.λπ.).

Ειδικότερα, από το 2019 έως σήμερα, το κόστος παραγωγής έχει αυξηθεί κατά πολύ, λόγω της πανδημίας του «covid-19», με κορύφωση το 2022 και συνεχίζεται έως σήμερα, με την κρίση λόγω του Ουκρανικού πολέμου. Το κόστος παραγωγής επιβαρύνθηκε ακόμη περισσότερο (κυρίως λόγω των αυξημένων τιμών ρεύματος, νερού, λιπασμάτων, φυτοπροστατευτικών προϊόντων, εργατικού δυναμικού και σε μόνιμη βάση λόγω της τιμής του πετρελαίου που διαμορφώνεται πάνω από 2 ευρώ/λίτρο). Αποτέλεσμα των ανωτέρω είναι η μεγάλη αύξηση του κόστους καλλιέργειας. Πέραν αυτών, οι δεδομένες δυσμενείς εδαφοκλιματικές συνθήκες της Σαντορίνης, όπως είναι φυσικό, καθορίζουν και τις πολύ μικρές στρεμματικές αποδόσεις σε όλες τις καλλιέργειες εξαιτίας των οποίων δεν καλύπτεται το καλλιεργητικό κόστος.

Το όφελος για την τοπική κοινωνία από την ενίσχυση είναι ιδιαίτερα σημαντικό, αφού καλύπτει μέρος του κόστους παραγωγής, ειδικά σε χρονιές που η παραγωγή αποτυγχάνει από τις καιρικές συνθήκες, αφού πρόκειται για καλλιέργειες ιδιαίτερα ευάλωτες στις δυσμενείς καιρικές συνθήκες, κυρίως σε ανομβρία κατά την άνοιξη, με πιο ευαίσθητη από αυτές το βρώσιμο λαθούρι. Προβλέπεται στρεμματική ενίσχυση της καλλιέργειας, αφού η απόδοσή της συνήθως δεν καλύπτει το καλλιεργητικό κόστος.

Πέραν των ανωτέρω, η ενίσχυση συμβάλλει στη διατήρηση της καλλιέργειας, με προφανείς θετικές επιδράσεις στο οικοσύστημα των μικρών νησιών (περιορισμός της δόμησης, μείωση της ερημοποίησης, διατήρηση του αγροτικού τοπίου), ενισχύει όμως και την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη των μικρών νησιών με τη διατήρηση του αγροτικού τομέα και άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων, εκτός του τουρισμού.

1.3.2.3 Εθνικός στόχος της Δράσης

Η διατήρηση / ανάπτυξη της παραδοσιακής καλλιέργειας των φασολιών και των βρώσιμων λαθουριών στη Σαντορίνη και στα ΜΝΑ γενικότερα για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

1.3.2.4 Εθνικοί Δείκτες

1. Αριθμός εκταρίων ενίσχυσης με καλλιέργεια φασολιών και βρώσιμου λαθουριού (και φάβα) στα ΜΝΑ / Συνολικό αριθμό εκταρίων οσπρίων στα ΜΝΑ.
2. Αριθμός δικαιούχων που πληρώθηκαν στα ΜΝΑ / Συνολικό αριθμό παραγωγών καλλιέργειας φασολιών και βρώσιμου λαθουριού (και φάβας) στα ΜΝΑ .

1.3.2.5 Τιμές στόχων

1. τουλάχιστον 80%
2. τουλάχιστον 80%

1.3.2.6 Δικαιούχοι - Όροι επιλεξιμότητας

Δικαιούχοι της ενίσχυσης είναι οι γεωργοί, όπως αυτοί ορίζονται στην παρ. 1 του άρθρου 3 του Κανονισμού 2021/2115 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου & του Συμβουλίου, οι οποίοι καλλιεργούν την φάβα του είδους *Lathyrus sp.* στα νησιά της Θήρας και της Θηρασίας και επιπλέον αυτοί που καλλιεργούν φασόλια και βρώσιμο λαθούρι σε όλα τα ΜΝΑ.

Δικαίωμα υποβολής αίτησης ενίσχυσης έχουν οι δικαιούχοι γεωργοί, με την προϋπόθεση ότι ακολουθούν τους κανόνες της ορθής γεωργικής πρακτικής.

Η υποβολή των αιτήσεων για τη χορήγηση οικονομικής ενίσχυσης για τα φασόλια και για το βρώσιμο λαθούρι, πραγματοποιείται από τους ενδιαφερόμενους, σύμφωνα με την Αίτηση Ενιαίας Ενίσχυσης και με ευθύνη των ίδιων.

Οι παραγωγοί, προκειμένου να τύχουν της ενίσχυσης της παρούσης υποχρεούνται:

1. Να τηρούν στο σύνολο της εκμετάλλευσής τους τα πρότυπα της Ε.Ε. για την καλή γεωργική και περιβαλλοντική κατάσταση της γης (ΚΓΠΚ), σύμφωνα με τον Κανονισμό (Ε.Ε.) 2115/2021, τον κατ' εξουσιοδότηση Κανονισμό (Ε.Ε) 126/2022, και τον εκτελεστικό κανονισμό (Ε.Ε.) 2022/1317.
2. Να δέχονται και να διευκολύνουν τους προβλεπόμενους ελέγχους από τις αρμόδιες Εθνικές και Κοινοτικές αρχές ελέγχου παρέχοντας οποιοδήποτε συμπληρωματικό στοιχείο ή πληροφορία τους ζητηθεί.

3. Να υποβάλλουν αίτημα λήψης ενίσχυσης.

Οι έλεγχοι του προγράμματος θα καλυφθούν από την υπάρχουσα εθνική νομοθεσία και εναλλακτικά από τους ελέγχους του προγράμματος Ο.Σ.Δ.Ε., ενώ θα τηρούνται, σε ότι αφορά τη φάβα Σαντορίνης και οι υποχρεώσεις που απορρέουν από τη νομοθεσία περί Π.Ο.Π. προϊόντων.

Σε κάθε περίπτωση ισχύουν τα προβλεπόμενα αναφορικά με τους κανόνες αιρεσιμότητας σύμφωνα με τα άρθρα 12 και 14 του Κανονισμού 2021/2115, όποτε αυτά ισχύσουν υποχρεωτικά.

1.3.2.7 Μοναδιαίο ποσό της ενίσχυσης

Το ποσό της ενίσχυσης ανέρχεται **μέχρι 500 ευρώ ανά εκτάριο**.

Η χρηματοδότηση της Δράσης ανέρχεται μέχρι το ποσό **150.000 ευρώ**.

Στην περίπτωση που ο αριθμός των αιτήσεων υπερβεί το διατιθέμενο ποσό ενίσχυσης, θα εφαρμοστεί οριζόντια μείωση του ποσού ενίσχυσης, ώστε να καλυφθεί τελικά ο μέγιστος αριθμός αιτούντων παραγωγών.

1.3.3 Δράση Τοματάκι Σαντορίνης

1.3.3.1 Υφιστάμενη κατάσταση

Το τοματάκι Σαντορίνης είναι σημαντική, αποκλειστική και παραδοσιακή καλλιέργεια της Σαντορίνης από τα τέλη του 18ου αιώνα, έχει δε ιδιαίτερη σημασία για την οικονομία του νησιού. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία, η συνολικά καλλιεργούμενη έκταση ανέρχεται μέχρι 65 εκτάρια.

Στη Σαντορίνη έχει βρει το ιδανικό άνυδρο περιβάλλον για να αναπτυχθεί η καλλιέργεια, και γρήγορα διαδίδεται ανάμεσα στους καλλιεργητές του νησιού. Το τοματάκι Σαντορίνης αιχμαλωτίζει από το έδαφος και τα φύλλα των φυτών, την απαραίτητη υγρασία από την ομίχλη που απλώνεται τα βράδια του καλοκαιριού σε όλο το νησί και αξιοποιεί το μοναδικό ηφαιστειογενές έδαφος, με τα μεταλλικά άλατα και τα ιχνοστοιχεία, διαμορφώνοντας τις προϋποθέσεις για τη δημιουργία της «κόκκινες βασιλίσσας» με το ιδιαίτερα άρωμα και τη μοναδική γλυκιά γεύση. Συνεπώς αναπτύσσει τα μοναδικά οργανοληπτικά της χαρακτηριστικά, που οφείλονται στις ιδιαίτερες εδαφοκλιματολογικές συνθήκες του νησιού.

Έχει προφανείς ευνοϊκές επιπτώσεις στο οικοσύστημα των περιοχών και των μικρών νησιών γενικότερα, όπως μείωση της ερημοποίησης, διατήρηση του αγροτικού τοπίου κ.α..

Η καλλιέργεια και η μεταποίησή του ενισχύει την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη του νησιού της Σαντορίνης, με τη διατήρηση του αγροτικού τομέα και την ανάπτυξη και άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων εκτός του τουρισμού.

Αποτελεί επώνυμο προϊόν υψηλής ποιότητας και έχει αναγνωρισθεί ως προϊόν Π.Ο.Π. (Π.Ο.Π. Τοματάκι Σαντορίνης σύμφωνα με τον Κανονισμό 1400/2013, L349/201), εξαιτίας της μεγάλης οικονομικής σημασίας της για το νησί, ανοίγοντας έτσι νέες προοπτικές για την ανάπτυξή του.

1.3.3.2 Ανάγκες που καλύπτονται με τη Δράση:

Οι μικρές αποδόσεις της ποικιλίας και το πολύ υψηλό κόστος παραγωγής δεν καλύπτουν τις δαπάνες καλλιέργειας, λόγω των ιδιαίτερων συνθηκών καλλιέργειας και της ιδιαιτερότητας του προϊόντος. Για την κάλυψη μέρους του κόστους καλλιέργειας υπάρχει η ανάγκη ενίσχυσής της.

Ως προς την περιβαλλοντική άποψη, η προτεινόμενη ενίσχυση συμβάλλει στη διατήρηση της εν λόγω καλλιέργειας η οποία έχει προφανείς ευνοϊκές επιπτώσεις στο οικοσύστημα του νησιού, όπως μείωση της ερημοποίησης, διατήρηση του αγροτικού τοπίου κ.α.. Επίσης, ενισχύεται η κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη του νησιού, με τη διατήρηση του αγροτικού τομέα και την ανάπτυξη και άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων εκτός του τουρισμού.

1.3.3.3 Εθνικός στόχος της Δράσης

Η διατήρηση / ανάπτυξη της παραδοσιακής καλλιέργειας της τομάτας Σαντορίνης για την προστασία του γεωργικού περιβάλλοντος.

1.3.3.4 Εθνικοί Δείκτες

1. Αριθμός εκταρίων καλλιέργειας τοματάκι Σαντορίνης στο νησί / Συνολικό αριθμό εκταρίων καλλιέργειας νωπών λαχανικών στο νησί
2. Αριθμός δικαιούχων που πληρώθηκαν / Συνολικός αριθμός παραγωγών Τοματάκι Σαντορίνης

1.3.3.5 Τιμές στόχων:

1. Τουλάχιστον 5%
2. Τουλάχιστον 80%

1.3.3.6 Δικαιούχοι - Όροι επιλεξιμότητας

Δικαιούχοι της ενίσχυσης είναι οι γεωργοί, όπως αυτοί ορίζονται στην παρ. 1 του άρθρου 3 του Κανονισμού 2021/2115 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου & του Συμβουλίου, οι οποίοι καλλιεργούν το τοματάκι στη νήσο Σαντορίνη.

Η υποβολή των αιτήσεων για τη χορήγηση οικονομικής ενίσχυσης για το τοματάκι Σαντορίνης, πραγματοποιείται σύμφωνα με την Αίτηση Ενιαίας Ενίσχυσης και με ευθύνη των ίδιων.

Η επιδοτούμενη καλλιεργούμενη έκταση ανά δικαιούχο πρέπει να είναι τουλάχιστον 0,1 εκτάρια.

Σε κάθε περίπτωση ισχύουν τα προβλεπόμενα αναφορικά με τους κανόνες αιρεσιμότητας σύμφωνα με τα άρθρα 12 και 14 του Κανονισμού 2021/2115, όποτε αυτά ισχύσουν υποχρεωτικά.

1.3.3.7 Μοναδιαίο ποσό της ενίσχυσης

Το ποσό της ενίσχυσης ανέρχεται **μέχρι 700 ευρώ ανά εκτάριο**.

Η χρηματοδότηση της Δράσης ανέρχεται μέχρι το ποσό των **22.000 €** ετησίως.

Στην περίπτωση που ο αριθμός των αιτήσεων υπερβεί το διατιθέμενο ποσό ενίσχυσης, εφαρμόζεται οριζόντια μείωση του ποσού ενίσχυσης ανά αίτηση, ώστε να καλυφθεί ο μέγιστος αριθμός των αιτούντων παραγωγών

1.3.4 Δράση Αγκινάρα Τήνου

1.3.4.1 Υφιστάμενη κατάσταση

Στην Τήνο εδώ και δεκάδες χρόνια καλλιεργείται ένα λαχανικό εξαιρετικής ποιότητας και γεύσης. Χάρη στο σωστό κλίμα και το πλούσιο έδαφος, η Αγκινάρα Τήνου είναι ανθεκτική στους δυνατούς ανέμους του νησιού και προσφέρει θρεπτικούς και εύγευστους καρπούς. Η ποικιλία Αγκινάρα Τήνου είναι ημίμαγρια, με βαθύ πράσινο χρώμα και μωβ βάση, που το τελείωμα των φύλλων του μπουμπουκιού να καταλήγει σε μύτη (αγκάθι), και όχι στρογγυλό που είναι στην ήμερη αγκινάρα. Την ονομάζουν «Πολύτιμο Φάρμακο» εξαιτίας των πολύτιμων και πολυάριθμων θρεπτικών συστατικών που περιέχει. Μερικά από αυτά είναι φώσφορο, ασβέστιο, βιταμίνες Α, Β, C, Κ, φυλλικό οξύ, μαγνήσιο, χαλκό, μαγγάνιο, κάλιο. Έχει τα περισσότερα αντιοξειδωτικά από οποιοδήποτε άλλο λαχανικό: β-καροτένιο, λουτεΐνη, ζεαξανθίνη, κουερσετίνη, κυναρίνη και ρουτίνη. Επίσης πλήθος φλαβονοειδών και φαινολικών στοιχείων.

Η αγκινάρα Τήνου καλλιεργείται στην περιοχή Λειβάδι Κώμης - Καλλονής του Δήμου Εξωμβούργου, όπου οι παραγωγοί αξιοποιούν κατά τον καλύτερο τρόπο τα αλατούχα εδάφη της περιοχής που ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της καλλιέργειας. Η σύσταση των εδαφών και το μικροκλίμα της περιοχής είναι οι βασικοί λόγοι για την μοναδικότητα της αγκινάρας Τήνου, προϊόντος ιδιαίτερα γνωστού στη γεωγραφική περιοχή των Κυκλάδων.

Η καλλιεργούμενη έκταση ανέρχεται στα 25 εκτάρια συνολικά.

1.3.4.2 Ανάγκες που καλύπτονται:

Οι μικρές αποδόσεις της ποικιλίας και το ιδιαίτερα υψηλό κόστος παραγωγής δεν καλύπτουν το κόστος της καλλιέργειας, λόγω των μικρών αποδόσεων, των ιδιαζουσών συνθηκών καλλιέργειας και της ιδιαιτερότητας του προϊόντος. Για την κάλυψη μέρους του κόστους καλλιέργειας υπάρχει η ανάγκη ενίσχυσής της.

Ως προς την περιβαλλοντική άποψη, η ενίσχυση συμβάλλει στη διατήρηση της εν λόγω καλλιέργειας η οποία έχει προφανείς ευνοϊκές επιπτώσεις στο οικοσύστημα του νησιού, όπως μείωση της ερημοποίησης, διατήρηση του αγροτικού τοπίου κ.α.. Επίσης, ενισχύεται η κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη του νησιού, με τη διατήρηση του αγροτικού τομέα και την ανάπτυξη και άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων εκτός του τουρισμού.

Η ενίσχυση ανά εκτάριο καλύπτει στο ελάχιστο το κοστολόγιο του παραγωγού, ειδικά σε χρονιές αποτυχίας της καλλιέργειας λόγω δυσμενών καιρικών συνθηκών την εποχή παραγωγής (Ιανουάριο-Απρίλιο).

1.3.4.3 Εθνικός στόχος της Δράσης

Η διατήρηση / ανάπτυξη της καλλιέργειας της αγκινάρας Τήνου με σκοπό την ανάδειξή της ως ποιοτικού προϊόντος.

1.3.4.4 Εθνικοί Δείκτες

1. Αριθμός εκταρίων με καλλιέργεια αγκινάρας Τήνου στο νησί / Συνολικό αριθμό εκταρίων με καλλιέργεια νωπών λαχανικών στο νησί
2. Αριθμός δικαιούχων που πληρώθηκαν / Συνολικός αριθμός παραγωγών αγκινάρας Τήνου.

1.3.4.5 Τιμές στόχων

1. Τουλάχιστον 5%
2. Τουλάχιστον 80%

1.3.4.6 Δικαιούχοι - Όροι επιλεξιμότητας

Δικαιούχοι της ενίσχυσης είναι οι γεωργοί, όπως αυτοί ορίζονται στην παρ. 1 του άρθρου 3 του Κανονισμού 2021/2115 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου & του Συμβουλίου, οι οποίοι καλλιεργούν αγκινάρα στη νήσο Τήνο.

Η επιδοτούμενη καλλιεργούμενη έκταση ανά δικαιούχο πρέπει να είναι τουλάχιστον 0,1 εκτάρια.

Η υποβολή των αιτήσεων για τη χορήγηση οικονομικής ενίσχυσης για την αγκινάρα Τήνου, πραγματοποιείται σύμφωνα με την Αίτηση Ενιαίας Ενίσχυσης και με ευθύνη των ίδιων.

Σε κάθε περίπτωση ισχύουν τα προβλεπόμενα αναφορικά με τους κανόνες αιρεσιμότητας σύμφωνα με τα άρθρα 12 και 14 του Κανονισμού 2021/2115, όποτε αυτά ισχύσουν υποχρεωτικά.

1.3.4.7 Μοναδιαίο ποσό της ενίσχυσης

Το ποσό της ενίσχυσης ανέρχεται **μέχρι 500 ευρώ ανά εκτάριο**.

Η χρηματοδότηση της Δράσης ανέρχεται μέχρι το ποσό των **6.000 ευρώ**.

Στην περίπτωση που ο αριθμός των αιτήσεων υπερβεί το διατιθέμενο ποσό ενίσχυσης, εφαρμόζεται οριζόντια μείωση του ποσού ενίσχυσης ανά αίτηση, ώστε να καλυφθεί ο μέγιστος αριθμός των αιτούντων παραγωγών

1.3.5 Δράση Εσπεριδοειδή

1.3.5.1 Υφιστάμενη κατάσταση

Όσον αφορά στον τομέα των εσπεριδοειδών, στα ΜΝΑ η καλλιέργειά τους θεωρείται παραδοσιακή, με ιδιαίτερη σημασία για την οικονομία και το περιβάλλον τους. Επισημαίνεται ότι ορισμένες ποικιλίες, όπως για παράδειγμα τα μανταρινία της Καλύμνου δεν καλλιεργούνται σε καμία άλλη περιοχή της Ελλάδας.

Η Διατήρηση των Εσπεριδοειδών των νήσων Χίου (ΠΟΠ Μανταρίνι Χίου), Σάμου & Δωδεκανήσων, είναι σημαντική και λόγω της μοναδικότητας και της σημασίας στην τοπική απασχόληση, του απομακρυσμένου των νησιών και των ιδιαίτερων εδαφοκλιματικών συνθηκών και καλλιεργητικών φροντίδων που αυξάνουν το κόστος παραγωγής τους, των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών καλλιέργειάς τους σε αυλές, περιβόλια οικισμών.

Ο τομέας των εσπεριδοειδών αναλύεται κατωτέρω στα κυριότερα νησιά.

- Νήσος ΧΙΟΣ. Τα εσπεριδοειδή της νήσου Χίου αποτελούν σημαντική παραδοσιακή καλλιέργεια στις ακόλουθες περιοχές του νησιού, ιδιαίτερα στον οικισμό Κάμπου όπου υπάρχουν υπεραιωνόβια εσπεριδοειδή σε έκταση 350 εκταρίων, επί συνολικής εκτάσεως οικισμού 600 εκταρίων.

Ο οικισμός έχει χαρακτηριστεί «περιοχή ιδιαίτερου φυσικού κάλλους» με εθνική νομοθεσία. Ένα από τα βασικά στοιχεία του παραπάνω χαρακτηρισμού αντανακλά στην καλλιέργεια των εσπεριδοειδών.

Πέραν της περιοχής Κάμπου, υπάρχουν καλλιέργειες εσπεριδοειδών συνολικής εκτάσεως περίπου 150 εκταρίων και σε άλλους Δήμους του νησιού.

- Νήσος ΣΑΜΟΣ. Τα εσπεριδοειδή της νήσου Σάμου καλύπτουν έκταση 120 εκταρίων. Η καλλιέργεια αποτελεί βασική ενασχόληση των κατοίκων δύο κοινοτήτων, ενώ η περιοχή αυτή με την εκτεταμένη καλλιέργεια των εσπεριδοειδών αποτελεί αγροτικό τοπίο εξαιρετικού κάλλους.

- ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ. Η συνολική υπάρχουσα καλλιεργούμενη έκταση εσπεριδοειδών στα Δωδεκάνησα ανέρχεται σε 405 εκτάρια πορτοκάλια, 287 εκτάρια μανταρίνια, 123,5 εκτάρια λεμόνια και 2,5 εκτάρια γκρέιπ φρούτ. Ιδιαίτερη έμφαση και προτεραιότητα στην εν λόγω περιοχή, δίνεται στο μανταρίνι της Καλύμνου η καλλιέργεια του οποίου εντοπίζεται κυρίως στην περιοχή Βαθύ του νησιού, καλύπτει έκταση 150 εκταρίων και χαρακτηρίζεται από μια ιδιαίτερη μοναδικότητα.

1.3.5.2 Ανάγκες που καλύπτονται

Εκτιμώντας με βάση ορισμένες παραμέτρους, όπως το απομακρυσμένο των ΜΝΑ καθώς και το ιδιαίτερο των εδαφοκλιματικών συνθηκών που αυξάνουν το κόστος παραγωγής των εσπεριδοειδών σε σχέση με τις αντίστοιχες καλλιέργειες στην υπόλοιπη χώρα και συνυπολογίζοντας τις ετήσιες καλλιεργητικές φροντίδες (κλαδέματα, λιπάσματα, ψεκασμοί, πότισμα, συλλογή, συσκευασία, τυποποίηση) υπολογίζεται ότι το κόστος είναι υψηλό και διαφέρει κατά περίπτωση.

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της καλλιέργειας στα ανωτέρω νησιά προσδίδουν αυξημένο κόστος παραγωγής των εσπεριδοειδών της περιοχής εξαιτίας της ηλικίας των δένδρων, της πυκνής τους φύτευσης και των ιδιαίτερων καλλιεργητικών φροντίδων που απαιτούνται, ενώ η παραγωγή τους είναι ιδιαίτερα χαμηλή και λόγω της ηλικίας των δέντρων.

Θεωρείται επιβεβλημένη η στήριξη και ενίσχυση των καλλιεργητών για τη διατήρηση του εσπεριδοειδώνα στον παραδοσιακό οικισμό Κάμπου, ώστε να παραμείνουν και να διατηρηθούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά δένδρα πορτοκαλιάς, μανταρινιάς, λεμονιάς, δεσπόζουσας μορφής, στις παραδοσιακές αυλές και περιβόλια του οικισμού .

Σε κάθε περίπτωση, η ενίσχυση του κόστους παραγωγής δημιουργεί προφανή ωφέλεια στην τοπική κοινωνία, στη διατήρηση και την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος αλλά κυρίως στη στήριξη του εισοδήματος των παραγωγών, της απασχόλησης, του αγροτουρισμού, στην αύξηση των θέσεων απασχόλησης, στην παραμονή του πληθυσμού και ιδιαίτερα των νέων στα μικρά και απομακρυσμένα νησιά του Αιγαίου και τέλος στη στήριξη της ποιοτικής παραγωγής τοπικών προϊόντων.

Με τις προτεινόμενες ενισχύσεις στήριξης των τοπικών εσπεριδοειδών οι παραγωγοί θα έχουν τη δυνατότητα να διατηρήσουν ή και να επεκτείνουν την καλλιέργεια εσπεριδοειδών στα ΜΝΑ και με εξειδικευμένες και δυναμικές παρεμβάσεις να παράγουν αναβαθμισμένης ποιότητας τοπικά φρούτα, ανταγωνιστικά στα εισαγόμενα και διακινούμενα, σε ποσότητες που να προσφέρουν δυναμικά στην αυξανόμενη, κυρίως καλοκαιρινή ζήτηση, λόγω τουρισμού.

1.3.5.3 Εθνικός στόχος της Δράσης

Η διατήρηση της καλλιέργειας των εσπεριδοειδών στη νήσο Χίο, η προστασία του περιβάλλοντος με τη χρήση των ορθών γεωργικών πρακτικών για την καλλιέργεια και μεθόδων φιλικών προς το περιβάλλον στα υπόλοιπα νησιά και η ανάδειξη των προϊόντων ως ποιοτικά.

1.3.5.4 Εθνικός Δείκτης

Αριθμός εκταρίων εσπεριδοειδών σε Χίο, Σάμο και Δωδεκάνησα / Συνολικό αριθμό εκταρίων καλλιεργήσιμης γης σε Χίο, Σάμο και Δωδεκάνησα

1.3.5.5 Τιμή στόχος: τουλάχιστον 0,5%

1.3.5.6 Δικαιούχοι - Όροι επιλεξιμότητας

Δικαίωμα υποβολής αίτησης για τη χορήγηση οικονομικής ενίσχυσης έχουν οι παραγωγοί-καλλιεργητές εσπεριδοειδών στα νησιά Χίος (περιοχή Κάμπου και λοιπές περιοχές του νησιού), Σάμος και στα Δωδεκάνησα, ανεξαρτήτως ιδιότητας και επαγγέλματος, με την προϋπόθεση της χρήσης των ορθών γεωργικών πρακτικών για την καλλιέργεια και μεθόδων φιλικών προς το περιβάλλον.

Στους παραγωγούς της νήσου Χίου δίνεται ενίσχυση ανεξαρτήτως ιδιότητας και επαγγέλματος, για τη στήριξη και διατήρηση της καλλιέργειας με την προϋπόθεση της χρήσης των ορθών γεωργικών πρακτικών για την καλλιέργεια και μεθόδων φιλικών προς το περιβάλλον.

Στους παραγωγούς της νήσου Σάμου και των Δωδεκάνησων δίνεται ανεξαρτήτως ιδιότητας και επαγγέλματος, με την προϋπόθεση της χρήσης των ορθών γεωργικών πρακτικών για την καλλιέργεια και μεθόδων φιλικών προς το περιβάλλον.

Η υποβολή των αιτήσεων για τη χορήγηση οικονομικής ενίσχυσης για τα εσπεριδοειδή που καλλιεργούνται στις παραπάνω περιοχές πραγματοποιείται από τους ενδιαφερόμενους, σύμφωνα με την Αίτηση Ενιαίας Ενίσχυσης και με ευθύνη των ίδιων.

Σε κάθε περίπτωση ισχύουν τα προβλεπόμενα αναφορικά με τους κανόνες αιρεσιμότητας σύμφωνα με τα άρθρα 12 και 14 του Κανονισμού 2021/2115, όποτε αυτά ισχύσουν υποχρεωτικά.

1.3.5.7 Μοναδιαίο ποσό της ενίσχυσης

Το ποσό της ενίσχυσης ανέρχεται **μέχρι 500 € ανά εκτάριο**.

Η χρηματοδότηση της Δράσης ανέρχεται μέχρι το ποσό των **255.000 €**.

1.3.6 Δράση Κριθάρι Λήμνου

1.3.6.1 Υφιστάμενη κατάσταση

Η Λήμνος είναι ένα νησί του Βορειοανατολικού Αιγαίου Πελάγους με έκταση 477 περίπου τετραγωνικά χιλιόμετρα. Ανήκει στο σύμπλεγμα των Θρακικών Σποράδων και είναι το όγδοο σε έκταση της Ελλάδος. Ο συνολικός πληθυσμός (απογραφή 2011) της Π.Ε. Λήμνου είναι περίπου 18.000 (πηγή ΕΛΣΤΑΤ), είναι το μόνο νησί του Β. Αιγαίου που παρουσιάζει μια μικρή αύξηση πληθυσμού σε σχέση με την προηγούμενη απογραφή και είναι από τα πιο αραιοκατοικημένα νησιά του Αιγαίου. Λόγω της γεωγραφικής της θέσης, είναι απομονωμένη από την ηπειρωτική Ελλάδα και τα άλλα νησιά. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την πολύ αργή χρονικά ανάπτυξή της.

Από την εποχή της Αθηναϊκής Κυριαρχίας (470 π.χ.) αλλά και κατά την Βυζαντινή Εποχή, η Λήμνος με την Θράκη ήταν ο σιτοβολώνας της Αθήνας και της Κωνσταντινούπολης. Είναι το πεδινότερο νησί του Αιγαίου με μεγάλη παραγωγή αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων από την αρχαιότητα. (πηγή: <https://limnos.gov.gr>) παραγωγή έχει διατηρηθεί μέχρι και σήμερα.

Το κριθάρι Παναγιάς, η τοπική ποικιλία που καλλιεργεί η πλειοψηφία των αγροτών της Λήμνου, γράφτηκε στον Εθνικό Κατάλογο του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, ως «ποικιλία προς διατήρηση» με το όνομα PANAGIAS.

Τουριστικά, δεν έχει αναπτυχθεί όπως τα περισσότερα νησιά της Ελλάδος και η οικονομία της συνεχίζει να βασίζεται κατά κύριο λόγο στη γεωργία. Το σύνολο των καλλιεργήσιμων εκτάσεων είναι περίπου εκατόν σαράντα πέντε χιλιάδες (145.000 στρ./14.500 ha) στρέμματα, από τα οποία τα εκατόν πέντε χιλιάδες (105.000στρ./10.500ha) είναι με σιτηρά. Η καλλιεργήσιμη έκταση με κριθάρι Λήμνου είναι περίπου 5.473 ha* (54.730 στρ.) και 1.140* καλλιεργητές. (*πηγή ΟΣΔΕ 2022).

Τα χαρακτηριστικά των γεωργικών εκμεταλλεύσεων του νησιού είναι τα εξής:

1. Σε πολύ μεγάλο ποσοστό είναι μεικτές εκμεταλλεύσεις, δηλαδή περιλαμβάνουν και φυτικό και ζωικό κεφάλαιο. Ο μέσος όρος τους είναι διακόσια περίπου αιγοπρόβατα με κάποια λίγα βοοειδή και καλλιεργήσιμες εκτάσεις περίπου διακοσίων πενήντα-τριακοσίων στρεμμάτων και με εκτάσεις βοσκοτόπων.
2. Οι πιο πολλές είναι οικογενειακές επιχειρήσεις στις οποίες απασχολείται όλη η οικογένεια με εποχική χρήση εργατών γης.
3. Ο μέσος όρος ηλικίας του γεωργού ήταν αρκετά μεγάλος με έντονη την απροθυμία των νέων να ακολουθήσουν το επάγγελμα αυτό. Τελευταία όμως, διακρίνουμε μια αντιστροφή της τάσης αυτής, η οποία φαίνεται από τη συμμετοχή των νέων αγροτών στα προγράμματα του ΠΑΑ και μια τάση επιστροφής των νέων στον τόπο τους.

Κατά την εξερευνητική αποστολή του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών με επί κεφαλής την καθηγήτρια κα Π. Μπεμπέλη στο πλαίσιο της μελέτης για την ταυτοποίηση τοπικών ποικιλιών, καταγράφηκε και η τοπική ποικιλία «Κριθάρι της Παναγιάς» (Παναγιά είναι ένα Δημοτικό Διαμέρισμα της ανατολικής Λήμνου). Σύμφωνα με τις πληροφορίες που συνέλεξαν και τις παρατηρήσεις που μπόρεσαν να έχουν, η τοπική ποικιλία (landrace) κριθαριού Αυτή η ποικιλία κινδυνεύει να χαθεί στα βάθη των αιώνων και θεωρείται ότι προέρχεται από τις αρχαίες ποικιλίες που καλλιεργούνταν στο νησί. Το "Κριθάρι της Παναγιάς" καλλιεργείται ακόμα στην Λήμνο αλλά σε όλο και μικρότερες εκτάσεις. Αυτή έχει τα εξής χαρακτηριστικά:

- Παρουσιάζει πολύ καλή προσαρμοστικότητα σε ξηροθερμικές συνθήκες του Αιγαίου, δεν πλαγιάζει εύκολα, είναι καλής απόδοσης σε σχετικά φτωχά εδάφη (λόφοι του νησιού ιδανικοί για καλλιέργεια του), έχει μεγάλη ανθεκτικότητα σε ασθένειες.
- Είναι κατάλληλη για ζωοτροφή και εξυπηρετεί ανάγκες της κτηνοτροφίας του νησιού.

Η εκτεταμένη καλλιέργεια της ποικιλίας (on farm διατήρηση) κρίνεται απαραίτητη για τη διατήρηση της ενδοποικιλιακής παραλλακτικότητας, αφ' ενός λόγω των κλιματικών αλλαγών αλλά και λόγω της έντονης γενετικής διάβρωσης του γενετικού υλικού του κριθαριού. Οι τοπικές ποικιλίες (landraces) αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος της γεωργικής βιοποικιλότητας και σπουδαία πηγή άντλησης γονιδίων για τη βελτίωση των καλλιεργούμενων ειδών. Η ενίσχυση της διατήρησης των τοπικών ποικιλιών, ιδιαίτερα στα σιτηρά που αντιμετωπίζουν την μεγαλύτερη γενετική διάβρωση σε παγκόσμια κλίμακα, κρίνεται απαραίτητη στα πλαίσια μιας ολοκληρωμένης αγροτικής πολιτικής.

Το κόστος παραγωγής των γεωργικών προϊόντων είναι μεγαλύτερο από ότι στην υπόλοιπη Ελλάδα εξαιτίας πολλών αιτιών (πολυτεμαχισμό γης, μικρές αποδόσεις, υψηλότερες τιμές σε λιπάσματα, καύσιμα, υψηλό κόστος μεταφοράς).

Η καλλιεργήσιμη έκταση με κριθάρι Λήμνου για το έτος 2022 υπολογίζεται σε περίπου 5.473 ha* (54.730 στρ.), με μέσο κόστος παραγωγής πολύ υψηλό.

1.3.6.2 Ανάγκες που καλύπτονται

Το κόστος παραγωγής του κριθαριού Λήμνου είναι πολύ υψηλό με βασικές αιτίες τον πολυτεμαχισμό του γεωργικού κλήρου, τα υψηλά ενοίκια αγροτεμαχίων, το μεγάλο κόστος μεταφοράς προϊόντων. Ειδικότερα, από το 2019 έως σήμερα, το κόστος παραγωγής έχει εκτοξευτεί, λόγω της πανδημίας του «covid-19», με κορύφωση το 2022 και συνεχίζεται έως σήμερα, με την κρίση λόγω του Ουκρανικού πολέμου. Το κόστος παραγωγής επιβαρύνθηκε ακόμη περισσότερο (κυρίως αυξημένες τιμές ρεύματος, νερού, λιπασμάτων, φυτοπροστατευτικών προϊόντων, εργατικού δυναμικού και σε μόνιμη βάση η τιμή του πετρελαίου πάνω από 2 ευρώ/λίτρο).

Οι αποδόσεις της καλλιέργειας είναι μικρές. Στην ευνοϊκή περίοδο κυμαίνονται μεταξύ 250-300 κιλά/στρέμμα, ενώ στην μη ευνοϊκή περίοδο μεταξύ 200-250 κιλά/στρέμμα.

Ο κλήρος είναι πολυτεμαχισμένος, υπάρχει δε έλλειψη εγγειοβελτιωτικών έργων.

Οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις σπέρνονται με σιτηρά, κατά κύριο λόγο με κριθάρι, το οποίο χρησιμοποιείται για την κάλυψη σε πρώτο βαθμό των αναγκών σε ζωοτροφές και ό,τι περισσεύει

πωλείται στην υπόλοιπη Ελλάδα. Όμως το υψηλό κόστος των μεταφορικών, από και προς την Λήμνο με άλλα νησιά, λειτουργεί αποτρεπτικά.

Μεγάλο πρόβλημα αποτελεί η αύξηση του πληθυσμού των αγριοκούνελων, που καταστρέφουν τις καλλιέργειες. Η περιφραγή αυτών μπορεί να σταματήσει το πρόβλημα, αλλά έχει υψηλό κόστος εγκατάστασης.

Τέλος, σε πολλές περιοχές υπάρχει εγκατάλειψη καλλιεργειών, η οποία οδηγεί σε ερημοποίηση.

Λόγω του υψηλού κόστους παραγωγής και της μικρής σχετικά απόδοσης το εισόδημα των παραγωγών κριθαριού Λήμνου ολοένα και συμπιέζεται, γεγονός που εντείνεται και από τον ανταγωνισμό με τα κριθάρια που εισάγονται από την ηπειρωτική Ελλάδα μέσω του ειδικού καθεστώτος εφοδιασμών, με αποτέλεσμα να μην μεταφέρονται τα πλεονάζοντα κριθάρια της Λήμνου σε νησιά όπως η Λέσβος, η Χίος κ.α.

Αποτελεί επιτακτική ανάγκη η διατήρηση της καλλιέργειας αυτών των ποικιλιών για την διατήρηση της γεωργίας στο νησί. Με δεδομένο ότι τα εισοδήματα των παραγωγών μειώνονται συνεχώς λόγω του υψηλού κόστους παραγωγής και της μικρής σχετικά απόδοσης της καλλιέργειας, η επιδότηση της καλλιέργειας της ποικιλίας αυτής θα αποτελέσει ένα κίνητρο διατήρησής της γεωργίας στο νησί, μειώνοντας την εγκατάλειψη του νησιού από τους νέους.

1.3.6.3 Εθνικός στόχος της Δράσης

Η διατήρηση / ανάπτυξη της καλλιέργειας του κριθαριού Λήμνου στο νησί.

1.3.6.4 Εθνικοί Δείκτες

1. Αριθμός εκταρίων ενίσχυσης καλλιέργειας κριθαριού Λήμνου / Συνολικό αριθμό εκταρίων σιτηρών στα ΜΝΑ.
2. Αριθμός δικαιούχων που πληρώθηκαν στο νησί της Λήμνου / Συνολικό αριθμό παραγωγών κριθαριού στο νησί της Λήμνου.

1.3.6.5 Τιμές στόχων

1. τουλάχιστον 70%
2. τουλάχιστον 80%

1.3.6.6 Δικαιούχοι - Όροι επιλεξιμότητας

Δικαίωμα υποβολής αίτησης για τη χορήγηση οικονομικής ενίσχυσης έχουν οι γεωργοί, όπως αυτοί ορίζονται στην παρ. 1 του άρθρου 3 του Κανονισμού 2021/2115 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου & του Συμβουλίου, οι οποίοι καλλιεργούν κριθάρι στη νήσο Λήμνο, του νομού Λέσβου.

Η υποβολή των αιτήσεων για τη χορήγηση οικονομικής ενίσχυσης πραγματοποιείται από τους ενδιαφερόμενους, σύμφωνα με την Αίτηση Ενιαίας Ενίσχυσης και με ευθύνη των ίδιων.

Σε κάθε περίπτωση ισχύουν τα προβλεπόμενα αναφορικά με τους κανόνες αιρεσιμότητας σύμφωνα με τα άρθρα 12 και 14 του Κανονισμού 2021/2115, όποτε αυτά ισχύσουν υποχρεωτικά.

1.3.6.7 Μοναδιαίο ποσό της ενίσχυσης

Το ποσό της ενίσχυσης ανέρχεται **μέχρι 50 ευρώ ανά εκτάριο**.

Η χρηματοδότηση της Δράσης ανέρχεται **μέχρι το ποσό των 230.000 €**.

Στην περίπτωση που ο αριθμός των αιτήσεων υπερβεί το διατιθέμενο ποσό ενίσχυσης, εφαρμόζεται οριζόντια μείωση του ποσού ενίσχυσης ανά αίτηση, ώστε να καλυφθεί ο μέγιστος αριθμός των αιτούντων παραγωγών.

1.3.7 Δράση Γεώμηλα

1.3.7.1 Υφιστάμενη κατάσταση

Η καλλιέργεια της πατάτας πραγματοποιείται στα ΜΝΑ σχεδόν όλους τους μήνες του χρόνου, με εξαίρεση στους χειμερινούς γιατί οι θερμοκρασίες είναι πολύ χαμηλές. Κύρια χρήση της είναι ως επιτραπέζια, ενώ σε μικρότερη κλίμακα χρησιμοποιείται και ως βιομηχανική για την παραγωγή σνακ.

Σημαντική είναι η καλλιέργεια της πατάτας στη Νάξο η οποία έχει χαρακτηριστεί ΠΓΕ και υπάρχει κέντρο σποροπαραγωγής. Η παραγωγή υπολογίζεται περίπου σε 14.000 τόνους ετησίως.

Τα γεώμηλα (πατάτες) που προορίζονται για κατανάλωση καθώς και για φύτευση (πατατόσπορος), έχουν υψηλή οικονομική αξία ως τοπικά προϊόντα στα ΜΝΑ, κυρίως λόγω της παγκόσμιας φήμης τους (όπως η πατάτα ΠΓΕ Νάξου).

Το κλίμα στα ΜΝΑ δεν ευνοεί την εύκολη ανάπτυξη φυτικών ασθενειών, με αποτέλεσμα την περιορισμένη χρήση μεγάλων ποσοτήτων φυτοπροστατευτικών ουσιών που έχει ως συνέπεια την προστασία του περιβάλλοντος στα νησιά.

Η λίπανση στην πατάτα συμβάλλει στην ανάπτυξη των φυτών, στην ποιοτική και ποσοτική βελτίωση των αποδόσεων της καθώς και στη διατήρηση της γονιμότητας του εδάφους. Για να επιτευχθούν όμως οι παραπάνω στόχοι, χρειάζεται η λίπανση να γίνεται με το κατάλληλο για το έδαφος λίπασμα, να ελέγχονται οι ποσότητες που προστίθενται κάθε φορά στο έδαφος. Για τη μεγιστοποίηση των αποτελεσμάτων στις συστηματικές καλλιέργειες μεγάλων εκτάσεων πατάτας είναι απαραίτητος ο σχεδιασμός φυτοθρεπτικής διαχείρισης, κατόπιν εργαστηριακών αναλύσεων, από ειδικό στη θρέψη των φυτών που θα λάβει υπόψη του και άλλες παραμέτρους.

1.3.7.2 Ανάγκες που καλύπτονται με τη Δράση:

Η ανάγκη αντιμετώπισης του υψηλού κόστους παραγωγής.

1.3.7.3 Εθνικός στόχος της Δράσης

Η ενθάρρυνση της τοπικής παραγωγής γεώμηλων στα ΜΝΑ για τη βελτίωση του αυτοεφοδιασμού των ΜΝΑ, την προστασία του περιβάλλοντος και τη διατήρηση / ανάπτυξη της παραγωγής γεωμήλων με σκοπό την εξαγωγή

1.3.7.4 Εθνικοί Δείκτες

1. Αριθμός εκταρίων με γεώμηλα στα ΜΝΑ / Συνολικό αριθμό εκταρίων αρόσιμης γης στα ΜΝΑ
2. Αριθμός δικαιούχων που πληρώθηκαν / Συνολικός αριθμός παραγωγών γεωμήλων

1.3.7.5 Τιμές στόχων

1. Τουλάχιστον 5%
2. Τουλάχιστον 80%

1.3.7.6 Δικαιούχοι - Όροι επιλεξιμότητας

Δικαιούχοι της ενίσχυσης είναι οι γεωργοί, όπως αυτοί ορίζονται στην παρ. 1 του άρθρου 3 του Κανονισμού 2021/2115 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου & του Συμβουλίου, οι οποίοι καλλιεργούν γεώμηλα στα ΜΝΑ.

Η ελάχιστη επιδοτούμενη καλλιεργούμενη έκταση ανά δικαιούχο πρέπει να είναι τουλάχιστον 0,1 εκτάρια.

Στην περίπτωση που ο αριθμός των αιτήσεων υπερβεί το διατιθέμενο ποσό θα εφαρμοστεί οριζόντια μείωση του ποσού ενίσχυσης, ώστε να καλυφθεί ο μέγιστος αριθμός αιτούντων παραγωγών.

Η υποβολή των αιτήσεων για τη χορήγηση οικονομικής ενίσχυσης πραγματοποιείται από τους ενδιαφερόμενους, σύμφωνα με την Αίτηση Ενιαίας Ενίσχυσης και με ευθύνη των ίδιων.

Σε κάθε περίπτωση ισχύουν τα προβλεπόμενα αναφορικά με τους κανόνες αιρεσιμότητας σύμφωνα με τα άρθρα 12 και 14 του Κανονισμού 2021/2115, όποτε αυτά ισχύουν υποχρεωτικά.

1.3.7.7 Μοναδιαίο ποσό της ενίσχυσης

Το ποσό της ενίσχυσης ανέρχεται **μέχρι 600 ευρώ ανά εκτάριο**.

Η χρηματοδότηση της δράσης ανέρχεται μέχρι το ποσό των **395.000 ευρώ**.

1.4 Ειδικοί στόχοι 1, 2, 3 και 4

ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕΤΡΟΥ 3 –Στήριξη Προγράμματος ΜΝΑ

Οι ανωτέρω Ειδικοί στόχοι δύνανται να υλοποιούν τους **Γενικούς στόχους 1 και 2** μέσω της ενεργοποίησης του άτυπου Μέτρου 3 – Στήριξη του Προγράμματος ΜΝΑ

Σύμφωνα με στην παρ. 1γ του άρθρου 15 του Κανονισμού 229/2013, δύνανται να χρηματοδοτηθούν οι ανάγκες σε μελέτες, έργα επίδειξης, δράσεις κατάρτισης ή τεχνικής βοήθειας που αφορούν την προπαρασκευή, εφαρμογή ή προσαρμογή των σχετικών Μέτρων του Προγράμματος.

Με την εισαγωγή της ανάγκης αυτής ως Μέτρο 3 του Προγράμματος, δύνανται να χρηματοδοτηθεί η κατάρτιση της Ετήσιας Έκθεσης Εφαρμογής του Προγράμματος καθώς και οποιαδήποτε δράση τεχνικής στήριξης του Προγράμματος ΜΝΑ. Η σύνταξη της Ετήσιας Έκθεσης Εφαρμογής μπορεί να

ανατίθεται σε ειδικούς τεχνικούς συμβούλους μελετητές, η ανάδειξη των οποίων θα γίνεται μέσα από τη διενέργεια διαγωνισμού σύμφωνα με τα όσα ορίζονται στην Ενωσιακή και Εθνική νομοθεσία.

Οι διοικητικές δαπάνες και οι δαπάνες προσωπικού προβλέπονται σύμφωνα με τον Κανονισμό 2021/2116.

IV. ΣΥΝΟΠΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΝΑ

1. Αρμόδιες αρχές και οργανισμοί για την εφαρμογή του Προγράμματος ΜΝΑ

Οι αρχές και οι οργανισμοί που είναι κατά κύριο λόγο αρμόδιες/οι για την εφαρμογή του Προγράμματος ΜΝΑ ανά Μέτρο και Δράση, είναι οι παρακάτω. Η εξειδίκευση των αρμοδιοτήτων τους περιλαμβάνεται στις σχετικές Υπουργικές Αποφάσεις που εκδίδονται από τις Εθνικές αρχές ανά Μέτρο ή Δράση, όπου μπορούν να καθορίζονται κατά περίπτωση και άλλες αρχές ή οργανισμοί που λειτουργούν επικουρικά ή συμπληρωματικά στην εφαρμογή του Προγράμματος ΜΝΑ.

1.1 Αρμόδιες Αρχές Μέτρου 1 – Ειδικό Καθεστώς Εφοδιασμού

α) Η Διεύθυνση Αγροτικής Πολιτικής, Τεκμηρίωσης & Διεθνών Σχέσεων του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων για τις δύο Δράσεις του Μέτρου 1

- **Δράση 1.1.1. Εφοδιασμοί**

β) Η Διεύθυνση Ζωοτροφών & Βοσκήσιμων Γαιών του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων

γ) Οι κατά τόπους Διευθύνσεις Αγροτικής Οικονομίας & Κτηνιατρικής (Δ.Α.Ο.Κ.) των Περιφερειακών Ενοτήτων

δ) Ο Οργανισμός Πληρωμών & Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού & Εγγυήσεων (Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε.)

- **Δράση 1.1.2. Άλευρα**

α) Η Διεύθυνση Συστημάτων Καλλιέργειας & Προϊόντων Φυτικής Παραγωγής του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων

β) Οι κατά τόπους Διευθύνσεις Αγροτικής Οικονομίας & Κτηνιατρικής (Δ.Α.Ο.Κ.) των Περιφερειακών Ενοτήτων

γ) Ο Οργανισμός Πληρωμών & Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού & Εγγυήσεων (Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε.)

1.2 Αρμόδιες Αρχές Μέτρου 2. – Στήριξη της Τοπικής Παραγωγής

α) Η Διεύθυνση Αγροτικής Πολιτικής, Τεκμηρίωσης & Διεθνών Σχέσεων του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων για τις δώδεκα Δράσεις του Μέτρου 2

β) Η Διεύθυνση Συστημάτων Καλλιέργειας & Προϊόντων Φυτικής Παραγωγής του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων για τις Δράσεις:

- **Δράση 1.3.1. Δαμάσκηνα Σκοπέλου,**
- **Δράση 1.3.2. Φασόλια και Βρώσιμο Λαθούρι,**
- **Δράση 1.3.7. Γεώμηλα,**

- **Δράση 1.3.3. Τοματάκι Σαντορίνης,**
- **Δράση 1.3.4. Αγκινάρα Τήνου,**
- **Δράση 1.3.5. Εσπεριδοειδή, και**
- **Δράση 1.3.6. Κριθάρι Λήμνου**

γ) Η Διεύθυνση Συστημάτων Εκτροφής Ζώων του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων για τη **Δράση 1.2.1. της Μελισσοκομίας.** Για την συγκεκριμένη δράση, συναρμόδια υπηρεσία είναι και η Δ/ση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

δ) Η Διεύθυνση Αξιοποίησης & Τεχνολογίας Τροφίμων του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων για τις Δράσεις:

- **Δράση 1.2.2. Αμπελοοινικού τομέα,**
- **Δράση 1.2.3. Διατήρηση παραδοσιακών ελαιώνων,**
- **Δράση 1.2.4. Διατήρηση παραδοσιακής καλλιέργειας μαστίχας Χίου, και**
- **Δράση 1.2.5. Παραδοσιακά τυριά & γιαούρτη – Ενίσχυση γάλακτος,**

ε) Οι κατά τόπους Διευθύνσεις Αγροτικής Οικονομίας & Κτηνιατρικής (Δ.Α.Ο.Κ.) των Περιφερειακών Ενότητων

στ) Ο Οργανισμός Πληρωμών & Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού & Εγγυήσεων (Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε.).

1.3 Αρμόδια Αρχή Μέτρου 3 – Στήριξη του Προγράμματος ΜΝΑ

Η Διεύθυνση Αγροτικής Πολιτικής, Τεκμηρίωσης & Διεθνών Σχέσεων του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων.

2. Χρονοδιάγραμμα εφαρμογής & Υποβολή Αιτήσεων ενίσχυσης

Για το μέτρο των εφοδιασμών σε ζωοτροφές και άλευρα, οι ετήσιες εγκριθείσες ανά δικαιούχο ποσότητες κατανέμονται σε τρεις περιόδους εφοδιασμού ανά έτος και οι δικαιούχοι υποβάλλουν έως δύο αιτήσεις έκδοσης πιστοποιητικών ενίσχυσης σε κάθε περίοδο εφοδιασμού ανά πάσα στιγμή εντός της περιόδου. Κατόπιν υποβάλλουν στο Τμήμα Λειτουργίας Αγοράς και Εφαρμογής Παρεμβάσεων της Δ/σης Αμέσων Ενισχύσεων και Αγοράς του ΟΠΕΚΕΠΕ όλα τα απαιτούμενα δικαιολογητικά που προβλέπονται από την εθνική νομοθεσία καθώς και το πλήρως χρησιμοποιηθέν πιστοποιητικό ενίσχυσης και κατόπιν ολοκλήρωσης των απαιτούμενων ελέγχων το ποσό της επιδότησης καταβάλλεται εντός προθεσμίας 90 ημερών. Για το μέτρο της τοπικής γεωργικής παραγωγής οι δικαιούχοι υποβάλλουν κάθε έτος ενιαία αίτηση ενίσχυσης μέσω του ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης κι ελέγχου (ΟΣΔΕ) και κατόπιν ολοκλήρωσης των απαιτούμενων διοικητικών και επιτόπιων ελέγχων από τον ΟΠΕΚΕΠΕ το ποσό της επιδότησης καταβάλλεται έως τις 30/06 του οικονομικού έτους που ακολουθεί το οικονομικό έτος υποβολής της αίτησης

Οι αρμόδιοι φορείς και οργανισμοί, οι δικαιούχοι ενίσχυσης, οι όροι και προϋποθέσεις ενίσχυσης, οι σχετικές διαδικασίες, οι προϋπολογισμοί των Δράσεων, οι έλεγχοι και οι κυρώσεις καθώς και κάθε απαραίτητη λεπτομέρεια που αφορά στην εφαρμογή του Προγράμματος, περιλαμβάνονται στις σχετικές Υπουργικές Αποφάσεις του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων καθώς και του/των κατά περίπτωση συναρμόδιου/ων Υπουργού/ων.

V. ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΝΑ

1. Ετήσιος δημοσιονομικός πίνακας ανά Στόχο, Μέτρο & Δράση

Με βάση το ισχύον Πρόγραμμα ΜΝΑ, η Ελλάδα, αφού έλαβε υπόψη τις ανάγκες των ΜΝΑ στο πλαίσιο του Προγράμματος ΜΝΑ, ενισχύει τους συγκεκριμένους τομείς της οικονομίας τους, σύμφωνα με τον παρακάτω Ετήσιο Συνοπτικό Δημοσιονομικό πίνακα ανά Μέτρο του Προγράμματος (**Πίνακας 11**).

Πίνακας 11

Ετήσιος Συνοπτικός Δημοσιονομικός πίνακας του Προγράμματος ΜΝΑ

ΜΕΤΡΑ	ΕΝΩΣΙΑΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΑΝΑ ΜΕΤΡΟ (€)	ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΑΝΑ ΜΕΤΡΟ (€)	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΑΝΑ ΜΕΤΡΟ (€)
1. Ειδικό Καθεστώς Εφοδιασμού (ΕΚΕ)	6.545.000	0	6.545.000
2. Στήριξη Τοπικής Γεωργικής Παραγωγής (ΣΤΓΠ)	17.335.000	1.197.000	18.532.000
3. Δράσεις Στήριξης	50.000	0	50.000
ΣΥΝΟΛΟ	23.930.000	1.197.000	25.127.000

2. Δημοσιονομικά δεδομένα Προγράμματος

Η ετήσια κατανομή της χρηματοδότησης των Μέτρων / Δράσεων του Προγράμματος ΜΝΑ αποτυπώνεται στον **Πίνακα 12**

Πίνακας 12

Ετήσια χρηματοδότηση των Μέτρων / Δράσεων του Προγράμματος ΜΝΑ

ΜΕΤΡΑ	ΕΠΙ ΜΕΡΟΥΣ ΔΡΑΣΕΙΣ – ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ	ΕΝΩΣΙΑΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΕΝΩΣΙΑΚΟΣ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΑΝΑ ΜΕΤΡΟ	% ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΕΝΩΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ	ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ (ΣΥΝΟΔΕΥΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ)	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΑΝΑ ΔΡΑΣΗ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΑΝΑ ΜΕΤΡΟ	% ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΚΑΘΕ ΜΕΤΡΟΥ	% ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΚΑΘΕ ΜΕΤΡΟΥ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
1. ΕΙΔΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟΥ	1.1.1. Ζωοτροφές	6.250.000	6.545.000	26,12%	0	6.250.000	6.545.000	95,49%	26,05%
	1.1.2. Άλευρα	295.000		1,23%	0	295.000		4,51%	
2. ΜΕΤΡΑ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ	1.2.1. Μελισσοκομία	1.150.000	17.335.000	4,81%	650.000	1.800.000	18.532.000	6,21%	73,75%
	1.2.2. Αμπελοοινικός τομέας	1.400.000		5,85%	0	1.400.000		7,55%	
	1.2.3. Διατήρηση παραδοσιακών ελαιώνων	8.800.000		36,77%	0	8.800.000		47,49%	
	1.2.4. Διατήρηση της Παραδοσιακής καλλιέργειας της Μαστίχας της Χίου	1.120.000		4,68%	0	1.120.000		6,04%	
	1.2.5. Παραδοσιακά Τυριά και Γιαούρτη (Ενίσχυση Γάλακτος)	3.790.000		15,84%	547.000	4.337.000		20,45%	
	1.3.1. Δαμάσκηνα Σκοπέλου	17.000		0,07%	0	17.000		0,09%	
	1.3.2. Φασόλια και Βρώσιμο Λαθούρι	150.000		0,63%	0	150.000		0,81%	
	1.3.3. Τοματάκι Σαντορίνης	22.000		0,09%	0	22.000		0,12%	
	1.3.4. Αγκινάρα Τήνου	6.000		0,03%	0	6.000		0,03%	
	1.3.5. Εσπεριδοειδή	255.000		1,07%	0	255.000		1,38%	
	1.3.6. Κριθάρι Λήμνου	230.000		0,96%	0	230.000		1,24%	
1.3.7. Γεώμηλα	395.000	1,65%	0	395.000	2,13%				
3. ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΝΑ	50.000	50.000	50.000	0,21%	0	50.000	50.000	100,00%	0,20%
ΣΥΝΟΛΑ		23.930.000	23.930.000	100,00%	1.197.000	25.127.000	25.127.000		100,00%

VI. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΝΑ

1. Κριτήρια και ποσοτικοί δείκτες παρακολούθησης και αξιολόγησης του Προγράμματος

Σύμφωνα με το Παράρτημα ΙΙ του άρθρου 29 του εκτελεστικού Κανονισμού 181/2014 της Επιτροπής, για την εφαρμογή του Κανονισμού 229/2013 έχουν θεσπισθεί οι παρακάτω Κοινοί Δείκτες Επιδόσεων ανά Στόχο και ανά Μέτρο, οι οποίοι εξασφαλίζουν τη σωστή παρακολούθηση του Προγράμματος ΜΝΑ (**Πίνακας 13**).

Πίνακας 13

ΜΕΤΡΟ 1. ΕΙΔΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟΥ	Ειδικός Στόχος 1: Εξασφάλιση του εφοδιασμού των ΜΝΑ σε βασικά προϊόντα για κατανάλωση από τον άνθρωπο, για μεταποίηση ή για να χρησιμοποιηθούν ως γεωργικές εισροές:	Δείκτης 1: Επίπεδο κάλυψης (σε%) του ειδικού καθεστώτος εφοδιασμού, επί των συνολικών αναγκών εφοδιασμού των ΜΝΑ για ορισμένα προϊόντα ή ομάδες προϊόντων που περιλαμβάνονται στο προβλεπόμενο ισοζύγιο εφοδιασμού.
	Ειδικός Στόχος 2: Εξασφάλιση δίκαιου επιπέδου τιμών για τα βασικά προϊόντα που προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο ή για ζωοτροφές:	Δείκτης 2: Σύγκριση των τιμών καταναλωτή, στα ΜΝΑ, ορισμένων προϊόντων ή ομάδων προϊόντων που υπάγονται στο ειδικό καθεστώς εφοδιασμού με τις τιμές ομοειδών προϊόντων στην ηπειρωτική Ελλάδα.
ΜΕΤΡΟ 2. ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	Ειδικός Στόχος 3: Ενθάρρυνση της τοπικής παραγωγής γεωργικών προϊόντων με σκοπό τον αυτοεφοδιασμό των ΜΝΑ και τη διατήρηση/ανάπτυξη της παραγωγής προϊόντων με σκοπό την εξαγωγή:	Δείκτης 3: Επίπεδο κάλυψης (σε %) των τοπικών αναγκών σε ορισμένα σημαντικά προϊόντα που παράγονται σε τοπικό επίπεδο.
		Δείκτης 4α: Εξέλιξη της χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης (ΧΓΕ) στα ΜΝΑ και στην ηπειρωτική Ελλάδα.
		Δείκτης 4β: Εξέλιξη του ζωικού κεφαλαίου σε μονάδες ζωικού κεφαλαίου (ΜΖΚ) στα ΜΝΑ και στην ηπειρωτική Ελλάδα.
		Δείκτης 4γ: Εξέλιξη των ποσοτήτων ορισμένων τοπικών γεωργικών προϊόντων στα ΜΝΑ.
		Δείκτης 4δ: Εξέλιξη των ποσοτήτων ορισμένων προϊόντων που προέρχονται από τη μεταποίηση τοπικών προϊόντων στα ΜΝΑ.
Ειδικός Στόχος 4: Διατήρηση/ανάπτυξη της τοπικής γεωργικής παραγωγής:	Δείκτης 4ε: Εξέλιξη της απασχόλησης στον τομέα της γεωργίας στα ΜΝΑ και στην ηπειρωτική Ελλάδα.	

2. Συμβολή της ενωσιακής χρηματοδότησης των Δράσεων του Προγράμματος ΜΝΑ στην επίτευξη των Ειδικών στόχων του Προγράμματος ΜΝΑ

Στην τελευταία στήλη του **Πίνακα 14** αποτυπώνεται το ποσοστό συμβολής της ενωσιακής χρηματοδότησης κάθε Δράσης του Προγράμματος στην επίτευξη των Ειδικών στόχων του ανά Μέτρο.

Παρατηρούμε ότι υπάρχει διαφορετική συμβολή των επιμέρους Δράσεων σε κάθε Ειδικό στόχο. Ειδικότερα:

1. Στους Ειδικούς στόχους 1 και 2, η Δράση Ζωοτροφές έχει την μεγαλύτερη συμβολή (κατά 95,49%)
2. Στον Ειδικό στόχο 3, η Δράση Διατήρηση Παραδοσιακών Ελαιώνων έχει την μεγαλύτερη συμβολή (κατά 50,41%), ενώ η Δράση Διατήρηση Παραδοσιακής Καλλιέργειας Μαστίχας Χίου έχει την μικρότερη συμβολή (6,42%)
3. Στον Ειδικό στόχο 4, η Δράση Γεώμηλα έχει την μεγαλύτερη συμβολή (κατά 36,74%), ενώ η Δράση Αγκινάρα Τήνου έχει την μικρότερη συμβολή (0,56%).

Πίνακας 14

Συμβολή του Προγράμματος ΜΝΑ στους Ειδικούς Στόχους του Προγράμματος

ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΕΝΩΣΙΑΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΑΝΑ ΔΡΑΣΗ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΑΝΑ ΜΕΤΡΟ	ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΑΝΑ ΔΡΑΣΗ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΑΝΑ ΕΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΑΝΑ ΕΣ	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ
ΕΣ 1 και ΕΣ 2	1. Ειδικό Καθεστώς Εφοδιασμού	1.1.1. Ζωοτροφές	6.250.000	6.545.000	0	6.545.000		95,49%
		1.1.2. Άλευρα	295.000		0			4,51%
	Γενικό Σύνολο ΕΣ 1 και ΕΣ 2							6.545.000
ΕΣ 3	2. Μέτρα υπέρ της Τοπικής Γεωργικής Παραγωγής	1.2.1. Μελισσοκομία	1.150.000	16.260.000	650.000	1.197.000		10,31%
		1.2.2. Αμπελοοινικός τομέας	1.400.000		0			8,02%
		1.2.3. Διατήρηση Παραδοσιακών Ελαιώνων	8.800.000		0			50,41%
		1.2.4. Διατήρηση Παραδοσιακής Καλλιέργειας Μαστίχας Χίου	1.120.000		0			6,42%
		1.2. 5. Παραδοσιακά τυριά (ενίσχυση γάλακτος)	3.790.000		547.000			24,84%
	Γενικό Σύνολο ΕΣ 3							17.457.000
ΕΣ 4	2. Μέτρα υπέρ της Τοπικής Γεωργικής Παραγωγής	1.3.1. Δαμάσκηνα Σκοπέλου	17.000	1.075.000	0	1.075.000		1,58%
		1.3.2. Φασόλια και Βρώσιμο λαθούρι	150.000		0			13,95%
		1.3.3 Τοματάκι Σαντορίνης	22.000		0			2,05%
		1.3.4.Αγκινάρα Τήνου	6.000		0			0,56%
		1.3.5. Εσπεριδοειδή	255.000		0			23,72%
		1.3.6. Κριθάρι Λήμνου	230.000		0			21,40%
		1.3.7. Γεώμηλα	395.000		0			36,74%
	Γενικό Σύνολο ΕΣ 4							1.075.000
ΕΣ1, ΕΣ2, ΕΣ3, ΕΣ4	3. Χρηματοδοτική / Τεχνική στήριξη του Προγράμματος ΜΝΑ	Μελέτες, έργα επίδειξης, δράσεων κατάρτισης ή τεχνικής βοήθειας	50.000	50.000	0	50.000	50.000	100,00%

VII. ΣΥΝΟΧΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Μορφή παρέμβασης	Είδος παρέμβασης	Κωδικός παρέμβασης (ΚΜ) — Ονομασία	ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΑ ΣΣ ΚΑΠ 2023-2027 ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΝΑ													
			ΕΦΟΔΙΑΣΜΟΙ ΣΕ ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ ΚΑΙ ΑΛΕΥΡΑ	ΔΑΜΑΣΚΗ ΝΑ ΣΚΟΠΕΛΟΥ	ΦΑΣΟΛΙΑ ΚΑΙ ΒΡΩΣΙΜΟ ΛΑΘΟΥΡΙ	ΜΕΛΙΣ ΣΟΚΟΜΙΑ	ΑΜΠΕΛΟΟΙΝΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΜΑΣΤΙΧΑΣ ΧΙΟΥ	ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΕΛΑΙΩΝΩΝ	ΓΕΩΜΗΛΑ	ΤΟΜΑΤΑΚΙ ΣΑΝΤΟΡΙΝΗΣ	ΑΓΚΙΝΑΡΑ ΤΗΝΟΥ	ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΗ	ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΤΥΡΙΑ (ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΓΑΛΑΚΤΟΣ)	ΚΡΙΘΑΡΙ ΛΗΜΝΟΥ	
Αποσυνδεδεμένες άμεσες ενισχύσεις	BISS(21)	Π1-21 - Βασική εισοδηματική στήριξη για τη βιωσιμότητα	Δεν έχει εφαρμογή	Δεν έχει εφαρμογή												
Αποσυνδεδεμένες άμεσες ενισχύσεις	CRISS(29)	Π1-29 - Συμπληρωματική στήριξη του αναδιανεμητικού εισοδήματος για τη βιωσιμότητα		Δεν έχει εφαρμογή												
Αποσυνδεδεμένες άμεσες ενισχύσεις	CIS-YF(30)	Π1-30 - Συμπληρωματική εισοδηματική στήριξη των νέων γεωργών		Δεν έχει εφαρμογή												
Αποσυνδεδεμένες άμεσες ενισχύσεις	Eco-scheme(31) / Άρθρο 31 παράγραφος 7 στοιχείο β) — Αντισταθμιστική ενίσχυση	Π1-31.1 - Χρήση ανθεκτικών και προσαρμοσμένων ειδών και ποικιλιών		Το πρόγραμμα των ΜΝΑ στοχεύει στην διατήρηση παραδοσιακών καλλιεργειών ανεξαρτήτως ειδών και ποικιλιών												
Αποσυνδεδεμένες άμεσες ενισχύσεις	Eco-scheme(31) / Άρθρο 31 παράγραφος 7 στοιχείο α) — Πρόσθετη ενίσχυση στη βασική εισοδηματική στήριξη	Π1-31.10 - Προστασία τοπίων και γεωργικών συστημάτων υψηλής περιβαλλοντικής σημασίας		Το πρόγραμμα των ΜΝΑ, είναι προσθετικό και στοχεύει συνδυαστικά στην διατήρηση παραδοσιακών καλλιεργειών, σε περιοχές με φυσικά μειονεκτήματα και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τοπίου, που κινδυνεύουν από ερημοποίηση και αστυφιλία												
Αποσυνδεδεμένες άμεσες ενισχύσεις	Eco-scheme(31) / Άρθρο 31 παράγραφος 7 στοιχείο β) — Αντισταθμιστική ενίσχυση	Π1-31.2 - Επέκταση της εφαρμογής περιοχών οικολογικής εστίασης		Δεν έχει εφαρμογή												
Αποσυνδεδεμένες άμεσες ενισχύσεις	Eco-scheme(31) / Άρθρο 31 παράγραφος 7 στοιχείο α) — Πρόσθετη ενίσχυση στη βασική εισοδηματική στήριξη	Π1-31.3 - Εφαρμογή βελτιωμένων πρακτικών φυτοκάλυψης, με παράλληλη ενίσχυση της βιοποικιλότητας		Δεν έχει εφαρμογή												
Αποσυνδεδεμένες άμεσες ενισχύσεις	Eco-scheme(31) / Άρθρο 31 παράγραφος 7 στοιχείο β) — Αντισταθμιστική ενίσχυση	Π1-31.4 - Εφαρμογές κυκλικής οικονομίας στη γεωργία		Δεν έχει εφαρμογή												
Αποσυνδεδεμένες άμεσες ενισχύσεις	Eco-scheme(31) / Άρθρο 31 παράγραφος 7 στοιχείο α) — Πρόσθετη ενίσχυση στη βασική εισοδηματική στήριξη	Π1-31.5 - Βελτίωση αγροδασικών οικοσυστημάτων, πλούσιων σε στοιχεία του τοπίου		Δεν έχει εφαρμογή												
Αποσυνδεδεμένες άμεσες ενισχύσεις	Eco-scheme(31) / Άρθρο 31 παράγραφος 7 στοιχείο β) — Αντισταθμιστική ενίσχυση	Π1-31.6 - Ενίσχυση παραγωγών για την εφαρμογή φιλικών για το περιβάλλον πρακτικών διαχείρισης, με τη χρήση ψηφιακής εφαρμογής διαχείρισης εισροών και παρακολούθησης περιβαλλοντικών παραμέτρων		Δεν έχει εφαρμογή												

Αποσυνδεδεμένες άμεσες ενισχύσεις	Eco-scheme(31) / Άρθρο 31 παράγραφος 7 στοιχείο β) — Αντισταθμιστική ενίσχυση	Π1-31.7 - Περιβαλλοντική διαχείριση κτηνοτροφικών συστημάτων
Αποσυνδεδεμένες άμεσες ενισχύσεις	Eco-scheme(31) / Άρθρο 31 παράγραφος 7 στοιχείο α) — Πρόσθετη ενίσχυση στη βασική εισοδηματική στήριξη	Π1-31.8 - Διατήρηση και προστασία καλλιεργειών σε εκτάσεις με αναβαθμίδες
Αποσυνδεδεμένες άμεσες ενισχύσεις	Eco-scheme(31) / Άρθρο 31 παράγραφος 7 στοιχείο β) — Αντισταθμιστική ενίσχυση	Π1-31.9 - Διατήρηση μεθόδων βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας
Συνδεδεμένες άμεσες ενισχύσεις	CIS(32)	Π1-32.1 - Στήριξη Συνδεδεμένου Εισοδήματος - Φυτική Παραγωγή
Συνδεδεμένες άμεσες ενισχύσεις	CIS(32)	Π1-32.2 - Στήριξη Συνδεδεμένου Εισοδήματος - Φυτική Παραγωγή Πρωτεϊνούχες Καλλιέργειες
Συνδεδεμένες άμεσες ενισχύσεις	CIS(32)	Π1-32.3 - Στήριξη Συνδεδεμένου Εισοδήματος - Ζωική Παραγωγή
Συνδεδεμένες άμεσες ενισχύσεις	CIS(32)	Π1-32.4 - Στήριξη Συνδεδεμένου Εισοδήματος - Μεταξοσκώληκες
Τομεακή - Οπωροκηπευτικά	INVRE(47(1)(a))	Π2-47.1-1a - Επενδύσεις σε υλικά και άυλα περιουσιακά στοιχεία, έρευνα και πειραματικές και καινοτόμες μεθόδους παραγωγής στα Επιχειρησιακά Προγράμματα των Οργανώσεων Παραγωγών Οπωροκηπευτικών
Τομεακή - Οπωροκηπευτικά	ADVI1(47(1)(b))	Π2-47.1-1b - Συμβουλευτικές υπηρεσίες στα Επιχειρησιακά Προγράμματα των Οργανώσεων Παραγωγών Οπωροκηπευτικών
Τομεακή - Οπωροκηπευτικά	TRAINCO(47(1)(c))	Π2-47.1-1c - Κατάρτιση, συμπεριλαμβανομένης της καθοδήγησης και της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών στα Επιχειρησιακά Προγράμματα των Οργανώσεων Παραγωγών Οπωροκηπευτικών
Τομεακή - Οπωροκηπευτικά	PROMO(47(1)(f))	Π2-47.6 - Προώθηση, επικοινωνία και εμπορία στα Επιχειρησιακά Προγράμματα των Οργανώσεων Παραγωγών Οπωροκηπευτικών
Τομεακή - Οπωροκηπευτικά	QUAL(47(1)(g))	Π2-47.1-1g - Συστήματα ποιότητας στα Επιχειρησιακά Προγράμματα των Οργανώσεων Παραγωγών Οπωροκηπευτικών

Δεν έχει εφαρμογή
Το πρόγραμμα των ΜΝΑ στοχεύει στην διατήρηση παραδοσιακών καλλιεργειών ανεξαρτήτως αν είναι σε αναβαθμίδες ή όχι
Το πρόγραμμα των ΜΝΑ συμβάλει στη διατήρηση παραδοσιακών καλλιεργειών όπου συχνά εφαρμόζονται ηπιότερες πρακτικές αλλά όχι δεσμευτικά πιστοποιημένες ως βιολογικές κ.ά.
Δεν έχει εφαρμογή
Δεν έχει εφαρμογή
Δεν έχει εφαρμογή
Δεν έχει εφαρμογή
Δεν έχει εφαρμογή
Δεν έχει εφαρμογή

Τομεακή - Οπωροκηπευτικά	TRACE(47(1)(h))	Π2-47.8 - Συστήματα ιχνηλασιμότητας και πιστοποίησης στα Επιχειρησιακά Προγράμματα των Οργανώσεων Παραγωγών Οπωροκηπευτικών
Τομεακή - Οπωροκηπευτικά	WITHD(47(2)(f))	Π2-47.9 - Δράση απόσυρσης από την αγορά για δωρεάν διανομή ή άλλον προορισμό στα Επιχειρησιακά Προγράμματα των Οργανώσεων Παραγωγών Οπωροκηπευτικών
Τομεακή - Μελισσοκομικά προϊόντα	ADVIBEES(55(1)(a))	Π2-55.1 - Συμβουλές, εκπαίδευση & τεχνική βοήθεια προς μελισσοκόμους και οργανώσεις μελισσοκόμων
Τομεακή - Μελισσοκομικά προϊόντα	INVAPI(55(1)(b))	Π2-55.2 - Εχθροί και Ασθένειες Μελισσών – Πρόγραμμα στοχευμένης επιτήρησης και έγκαιρης ανίχνευσης του μικρού σκαθαριού της κυψέλης (Aethina tumida
Τομεακή - Μελισσοκομικά προϊόντα	NVAPI(55(1)(b))	Π2-55.3 - Εξ ορθολογισμός της εποχιακής μετακίνησης των μελισσοσμηνών
Τομεακή - Μελισσοκομικά προϊόντα	ACTLAB(55(1)(c))	Π2-55.4 - Μέτρα στήριξης για την αύξηση του αριθμού και τους εύρους των αναλύσεων μελιού και μελισσοκομικών προϊόντων από διαπιστευμένα εργαστήρια με στόχο τη διευκόλυνση των μελισσοκόμων στην εμπορία και την αναβάθμιση της αξίας των προϊόντων τους
Τομεακή - Μελισσοκομικά προϊόντα	COOPAPI(55(1)(e))	Π2-55.5 - Συνεργασία με ειδικευμένους φορείς για την υλοποίηση προγραμμάτων εφαρμοσμένης έρευνας στον τομέα της μελισσοκομίας και των μελισσοκομικών προϊόντων
Τομεακή - Μελισσοκομικά προϊόντα	PROMOBEES(55(1)(f))	Π2-55.6 - Προώθηση, επικοινωνία και μάρκετινγκ, συμπεριλαμβανομένων δράσεων και δραστηριοτήτων παρακολούθησης της αγοράς που αποσκοπούν ιδίως στην ευαισθητοποίηση των καταναλωτών
Τομεακή - Μελισσοκομικά προϊόντα	ACTQUAL(55(1)(g))	Π2-55.7 - Δράσεις για τη βελτίωση της ποιότητας των μελισσοκομικών προϊόντων
Τομεακή - Οίνος	RESTRVINEY(58(1)(a))	Π2-58.1 - Αναδιάρθρωση και μετατροπή αμπελώνων
Τομεακή - Οίνος	INVWINE(58(1)(b))	Π2-58.2 - Επενδύσεις σε υλικά και άυλα περιουσιακά στοιχεία στις αμπελουργικές εκμεταλλεύσεις οινοπαραγωγής

		Δεν έχει εφαρμογή
		Δεν έχει εφαρμογή

Τομεακή - Οίνος	GREENWINE(58(1)(c))	Π2-58.3 - Πρώμη συγκομιδή
Τομεακή - Οίνος	INFOR(58(1)(h))	Π2-58.4 - Ενημέρωση για την υπεύθυνη κατανάλωση οίνων και το ενωσιακό καθεστώς των προστατευόμενων ονομασιών προέλευσης και των προστατευόμενων γεωγραφικών ενδείξεων
Τομεακή - Οίνος	PROMOWINE(58(1)(k))	Π2-58.5 - Προώθηση οίνων σε Τρίτες Χώρες
Τομεακή - Οίνος	INVWINESUST(58(1)(m))	58(1)(m) - Π2-58.6 - Επενδύσεις σε υλικά και άυλα περιουσιακά στοιχεία με στόχο την ενίσχυση της βιωσιμότητας της οινοπαραγωγής
Τομεακή - Ελαιόλαδο και επιτραπέζια ελιά	INVRE(47(1)(a))	Π2-47.2.1a - Επενδύσεις σε υλικά και άυλα περιουσιακά στοιχεία στα πλαίσια Επιχειρησιακών Προγραμμάτων Εργασίας Οργανώσεων Ελαιουργικών Φορέων (ΟΕΦ)
Τομεακή - Ελαιόλαδο και επιτραπέζια ελιά	ADVI1(47(1)(b))	Π2-47.2.1b - Συμβουλευτικές υπηρεσίες και Τεχνική Βοήθεια στα Επιχειρησιακά Προγράμματα Εργασίας Οργανώσεων Ελαιουργικών Φορέων (ΟΕΦ)
Τομεακή - Ελαιόλαδο και επιτραπέζια ελιά	TRAINCO(47(1)(c))	Π2-47.2-1c - Κατάρτιση, συμπεριλαμβανομένης της καθοδήγησης και της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών στα Επιχειρησιακά Προγράμματα Εργασίας Οργανώσεων Ελαιουργικών Φορέων (ΟΕΦ)
Τομεακή - Ελαιόλαδο και επιτραπέζια ελιά	PROMO(47(1)(f))	Π2-47.2-1f - Προώθηση, επικοινωνία και εμπορία στα Επιχειρησιακά Προγράμματα Εργασίας Οργανώσεων Ελαιουργικών Φορέων (ΟΕΦ)
Τομεακή - Ελαιόλαδο και επιτραπέζια ελιά	QUAL(47(1)(g))	Π2-47.2-1g - Συστήματα ποιότητας στα Επιχειρησιακά Προγράμματα Εργασίας Οργανώσεων Ελαιουργικών Φορέων (ΟΕΦ)
Τομεακή - Ελαιόλαδο και επιτραπέζια ελιά	TRACE(47(1)(h))	Π2-47.2-1h - Συστήματα ιχνηλασιμότητας και πιστοποίησης στα Επιχειρησιακά Προγράμματα Εργασίας Οργανώσεων Ελαιουργικών Φορέων (ΟΕΦ)
Τομεακή - Ελαιόλαδο και επιτραπέζια ελιά	ORCHA(47(2)(d))	Π2-47.2-2d - Επαναφύτευση Ελαιώνων στα Επιχειρησιακά Προγράμματα Εργασίας Οργανώσεων Ελαιουργικών Φορέων (ΟΕΦ)

		Δεν έχει εφαρμογή

Αγροτική ανάπτυξη	ENVCLIM(70)	Π3-70-1.1 - Προστασία άγριας ζωής εντός των προστατευόμενων περιοχών
Αγροτική ανάπτυξη	ENVCLIM(70)	Π3-70-1.2 - Ενισχύσεις για την προστασία του αγροτικού τοπίου
Αγροτική ανάπτυξη	ENVCLIM(70)	Π3-70-1.3 - Εφαρμογή εναλλακτικών μεθόδων φυτοπροστασίας με στόχο τη μείωση των φυτοφαρμάκων
Αγροτική ανάπτυξη	ENVCLIM(70)	Π3-70-1.4 - Προστασία και διατήρηση τοπικών αβελτίωτων πληθυσμών - ποικιλιών (φυτογενετικού υλικού) που κινδυνεύουν από γενετική διάβρωση
Αγροτική ανάπτυξη	ENVCLIM(70)	Π3-70-1.5 - Διατήρηση απειλούμενων αυτόχθονων φυλών αγροτικών ζώων
Αγροτική ανάπτυξη	ENVCLIM(70)	Π3-70-1.6 - Ενισχύσεις για την ανάληψη πρόσθετων γεωργο-περιβαλλοντικών υποχρεώσεων από τους μελισσοκόμους για την προστασία των μελισσοσμηνών και την ενίσχυση της βιοποικιλότητας
Αγροτική ανάπτυξη	ENVCLIM(70)	Π3-70-2.1 - Ενισχύσεις για τη μετατροπή σε βιολογικές πρακτικές και μεθόδους (νεοεισερχόμενοι στη βιολογική γεωργία και κτηνοτροφία
Αγροτική ανάπτυξη	ENVCLIM(70)	Π3-70-3.1 - Καλή μεταχείριση (ευζωία) των παραγωγικών ζώων
Αγροτική ανάπτυξη	ENVCLIM(70)	Π3-70-3.2 - Μείωση της χρήσης αντιβιοτικών στην αιγοπροβατοτροφία
Αγροτική ανάπτυξη	ENVCLIM(70)	Π3-70-4.1 - Δάσωση και δημιουργία δασικών εκτάσεων (β' φάση δάσωσης που καλύπτει δαπάνες συντήρησης και αποζημίωση απώλειας εισοδήματος)
Αγροτική ανάπτυξη	ENVCLIM(70)	Π3-70-4.2 - Ενίσχυση της βιοποικιλότητας και της προσαρμογής των δασών στη κλιματική αλλαγή
Αγροτική ανάπτυξη	ANC(71)	Π3-71 - Ενισχύσεις σε περιοχές που χαρακτηρίζονται από φυσικά ή άλλα ειδικά μειονεκτήματα
Αγροτική ανάπτυξη	ASD(72)	Π3-72-1.1 - Ενίσχυση της βιοποικιλότητας και της προσαρμογής των δασών στην κλιματική αλλαγή στις Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) των περιοχών Natura 2000

Δεν έχει εφαρμογή
Το πρόγραμμα των ΜΝΑ, είναι προσθετικό και στοχεύει συνδυαστικά στην διατήρηση παραδοσιακών καλλιεργειών, σε περιοχές με φυσικά μειονεκτήματα και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τοπίου, που κινδυνεύουν από ερημοποίηση και αστυφιλία
Δεν έχει εφαρμογή
Δεν έχει εφαρμογή
Δεν έχει εφαρμογή
Δεν έχει εφαρμογή
Δεν έχει εφαρμογή
Δεν έχει εφαρμογή
Δεν έχει εφαρμογή
Δεν έχει εφαρμογή
Δεν έχει εφαρμογή
Δεν έχει εφαρμογή
Δεν έχει εφαρμογή
Το πρόγραμμα των ΜΝΑ, είναι προσθετικό και στοχεύει συνδυαστικά στην διατήρηση παραδοσιακών καλλιεργειών, σε περιοχές με φυσικά μειονεκτήματα και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τοπίου, που κινδυνεύουν από ερημοποίηση και αστυφιλία
Η ενίσχυση χορηγείται για κάθε μικρό νησί του Αιγαίου (πλην Κρήτης και Εύβοιας) ανεξαρτήτως υπαγωγής σε ζώνες ειδικής προστασίας

VIII. ΣΥΝΟΨΗ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΝΑ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΣΥΣΤΑΣΕΩΝ ΤΗΣ Ε. ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Με την παρούσα τροποποίηση του Προγράμματος ΜΝΑ αναμορφώνεται το Πρόγραμμα ΜΝΑ και απαντώνται οι συστάσεις της Ε. Επιτροπής που περιλαμβάνονται στα παρακάτω έγγραφα:

1. Η υπ' αριθ. ARES 4960918/7-7-2022
2. Η υπ' αριθ. ARES 4603627/23-6-2022
3. Η υπ' αριθ. COM 763 final /7-12-2021 Έκθεση της Επιτροπής προς το Ε. Κοινοβούλιο & Συμβούλιο σχετικά με την υλοποίηση του καθεστώτος ειδικών μέτρων για τη γεωργία στα μικρά νησιά του Αιγαίου (ΜΝΑ).

Ειδικότερα:

1. Έγινε σημαντική προσπάθεια να βελτιωθεί η Στρατηγική του Προγράμματος ΜΝΑ. Στον ενσωματωμένο **Πίνακα 15** αποτυπώνονται συγκεντρωτικά ο Σκοπός η Στρατηγική & η Στοχοθεσία του Προγράμματος ΜΝΑ. Με τον τρόπο αυτό είναι σαφέστερη η σχέση και η συνάφεια μεταξύ των Γενικών στόχων, των Ειδικών στόχων, των Μέτρων, των Δράσεων και των Δεικτών του Προγράμματος ΜΝΑ. Οι ζητούμενες ευθυγραμμίσεις των Ειδικών στόχων του Προγράμματος ΜΝΑ με τους Ειδικούς στόχους της νέας ΚΓΠ φαίνονται μετά τη σύγκριση των στηλών 2 και 11 μέσω της στήλης 5 (που αφορά στις Δράσεις του Προγράμματος ΜΝΑ).

Σε ό,τι αφορά στη σχέση μεταξύ των Γενικών και Ειδικών στόχων του Προγράμματος και των επιμέρους Αναγκών, αυτή έχει αποτυπωθεί αναλυτικά σε κάθε Δράση (στο Κεφάλαιο ΙΙΙ ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΡΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΝΑ).

Επιπρόσθετα έχουν τροποποιηθεί ή/και διευκρινισθεί οι Εθνικοί στόχοι των Δράσεων, μαζί με τους Εθνικούς δείκτες και τις αντίστοιχες Τιμές στόχων, διασφαλίζοντας:

- τη ζητούμενη συσχέτιση μεταξύ των Εθνικών Δεικτών και των αντίστοιχων Κοινών Δεικτών Επίδοσης του Προγράμματος ΜΝΑ, και
- την αποφυγή μέτρησης του βαθμού επίτευξης των στόχων βάσει του βαθμού απορρόφησης του προϋπολογισμού ή του βαθμού εκτέλεσης του Προγράμματος.

Εκτιμούμε ότι με τις ανωτέρω αλλαγές δίνεται η δυνατότητα καλύτερης μέτρησης της αποτελεσματικότητας εφαρμογής και του βαθμού επίτευξης των Ειδικών στόχων του Προγράμματος ΜΝΑ, η οποία θα αποτυπωθεί και στη σχετική Ετήσια Έκθεση Εφαρμογής του τροποποιημένου Προγράμματος ΜΝΑ.

2. Έχουν ενσωματωθεί οι Κανόνες Αιρεσιμότητας στο παρόν κείμενο του Προγράμματος ΜΝΑ, προκειμένου να διασφαλισθεί η συνέπεια / συνέργεια του καθεστώτος των ΜΝΑ και να επιτευχθεί ο στόχος της αυξημένης οικονομικής, περιβαλλοντικής και κοινωνικής βιωσιμότητας (σύμφωνα με την Πράσινη Συμφωνία και τις αντίστοιχες στρατηγικές της Επιτροπής) καθώς και η συμβολή στην αύξηση της επισιτιστικής αυτόαρκειας της περιοχής, προβλέφθηκε σε κάθε Δράση του Προγράμματος ΜΝΑ η προϋπόθεση για τη λήψη των σχετικών ενισχύσεων, η συμμόρφωση με τους κανόνες αιρεσιμότητας, όποτε αυτοί ισχύσουν υποχρεωτικά, και που περιλαμβάνονται:

- στο άρθρο 12 και στο Παράρτημα ΙΙΙ του Κανονισμού 2021/2115 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (με τις Κανονιστικές Απαιτήσεις Διαχείρισης (ΚΑΔ) του ενωσιακού δικαίου και τα πρότυπα Καλής Γεωργικής και Περιβαλλοντικής Κατάστασης της γης (ΚΓΠΚ)), και
- στο άρθρο 14 και στο Παράρτημα ΙV του Κανονισμού 2021/2115 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

Σε κάθε περίπτωση, κατά την έκδοση / επικαιροποίηση των νέων Υπουργικών Αποφάσεων ανά Τομέα παραγωγής, μετά την έγκριση του νέου κειμένου του Προγράμματος ΜΝΑ, θεωρούμε ότι θα προκύψουν, εκ των πραγμάτων, οι ζητούμενες στοχεύσεις σε ορισμένους από τους Ειδικούς στόχους της νέας ΚΓΠ, όπως αυτοί έχουν προβλεφθεί στο νέο σχετικό θεσμικό πλαίσιο.

3. Σε ό,τι αφορά στη σύσταση για την ανάπτυξη βιώσιμων πρακτικών που συνάδουν με την Πράσινη Συμφωνία και την ενίσχυση της μη τιμολογιακής ανταγωνιστικότητας, εκτιμούμε ότι η παρούσα τροποποίηση του Προγράμματος ΜΝΑ κινείται προς την κατεύθυνση αυτή τόσο με την ένταξη της υποχρέωσης τήρησης των κανόνων αιρεσιμότητας, όσο και με την τάση αύξησης της εφαρμογής ποιοτικών προτύπων ιδιαίτερα στα γεωργικά προϊόντα που καλύπτουν τον Ειδικό στόχο 3 (Ενθάρρυνση της τοπικής παραγωγής γεωργικών προϊόντων με σκοπό τον αυτοεφοδιασμό των ΜΝΑ και τη διατήρηση/ανάπτυξη της παραγωγής προϊόντων με σκοπό την εξαγωγή).

Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να ληφθούν υπόψη, πέραν των προβλημάτων λόγω της νησιωτικότητας και της περιφερικότητας των ΜΝΑ, οι μικρές έως πολύ μικρές οικονομίες κλίμακας και τα μικρά μεγέθη που υπάρχουν στα ΜΝΑ, γεγονός που καθιστά οριακές τις δυνατότητες επίτευξης στόχων αυξημένης οικονομικής, περιβαλλοντικής και κοινωνικής βιωσιμότητας και επίτευξης επισιτιστικής αυτάρκειας σε πολλά νησιά.

Συμφωνούμε ότι μέτρα όπως το αγροτικό σύμφωνο και η πλατφόρμα αγροτικής αναζωογόνησης μπορούν να συμβάλλουν, μέχρι ενός βαθμού, στην άμβλυση των ανωτέρω προβλημάτων, υπό την προϋπόθεση βέβαια ότι θα αναπτυχθούν περαιτέρω και τα ευρυζωνικά δίκτυα σε όλα τα ΜΝΑ.

4. Τέλος επισημαίνεται η αλλαγή στη Δράση 1.2.1. Μελισσοκομία, όσον αφορά τους δικαιούχους, τους όρους επιλεξιμότητας και τα μοναδιαία ποσά ενίσχυσης της Δράσης. Σε κάθε περίπτωση παραμένει αμετάβλητη η συνολική χρηματοδότηση της Δράσης.

Πίνακας 15

Αποτύπωση Σκοπού, Στρατηγικής & Στοχοθεσίας του Προγράμματος ΜΝΑ / Στόχευση των Δράσεων ΜΝΑ με τους Ειδικούς στόχους του Στρατηγικού Σχεδίου ΚΓΠ 2023 - 2027

Πίνακας 15:

Αποτύπωση Σκοπού, Στρατηγικής & Στοχοθεσίας του Προγράμματος ΜΝΑ / Στόχευση των Δράσεων ΜΝΑ με τους Ειδικούς στόχους του Στρατηγικού Σχεδίου ΚΓΠ 2023 - 2027

Η αντιμετώπιση των δυσχερειών οι οποίες προκαλούνται από τον νησιωτικό χαρακτήρα, τη μικρή έκταση και την απόσταση από τις αγορές των μικρών νησιών του Αιγαίου («τα μικρά νησιά»)							
i. Η διάσωση της ιστορικής παράδοσης και πολιτιστικής κληρονομιάς των ΜΝΑ.							
ii. Η διάσωση και τη διατήρηση του μοναδικού – ιδιαίτερου περιβάλλοντος των ΜΝΑ και συνεπώς στην αποφυγή της ερήμωσης.							
iii. Η αποφυγή της εξάρτησης της τοπικής οικονομικής δραστηριότητας μόνο από τον τουρισμό.							
iv. Η οικονομική στήριξη της οικογενειακής εκμετάλλευσης, που αποτελεί το δομικό στοιχείο της τοπικής αγροτικής οικονομίας με επίκεντρο την παραγωγή ποιοτικών και ασφαλών προϊόντων.							
ΜΕΤΡΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΝΑ	ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΝΑ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΚΡΩΣΗ	ΕΘΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΑΝΑ ΔΡΑΣΗ	ΕΘΝΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ (ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ)	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ	ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΚΓΠ 2023-2027	ΣΤΟΧΕΥΣΗ ΔΡΑΣΕΩΝ ΜΝΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΤΗΣ ΚΓΠ 2023-2027
4	5	6	7	8	9	10	11
Μ.1. ΕΙΔΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟΥ (ΕΚΕ)	1.1.1. Ζωοτροφές	Αριθμός τελικών χρηστών – ωφελούμενων του Προγράμματος ΜΝΑ (κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις κατόχων ζωικού κεφαλαίου με έδρα στα ΜΝΑ)	Η διατήρηση ή/και αύξηση του αριθμού των τελικών – ωφελούμενων του Προγράμματος ΜΝΑ (κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις κατόχων ζωικού κεφαλαίου με έδρα στα ΜΝΑ) σε σχέση με τον μέσο όρο των τελικών – ωφελούμενων του Προγράμματος ΜΝΑ της τελευταίας διετίας.	Αριθμός τελικών χρηστών – ωφελούμενων του Προγράμματος ΜΝΑ (κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις κατόχων ζωικού κεφαλαίου με έδρα στα ΜΝΑ) / Σύνολο των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων με έδρα στα ΜΝΑ	τουλάχιστον το 40% των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων	Γ.Σ.1. ΚΓΠ	Ε.Σ.1.ΚΓΠ, Ε.Σ.2.ΚΓΠ, Ε.Σ.3.ΚΓΠ
	1.1.2. Άλευρα	Αριθμός ωφελούμενων τελικών χρηστών του Προγράμματος ΜΝΑ: τελευταίοι μεταποιητές ή παρασκευαστές / συσκευαστές πάσης φύσεως άρτου, αρτοσκευασμάτων και λοιπών συναφών προϊόντων στα ΜΝΑ	Η διατήρηση ή/και αύξηση του αριθμού των ωφελούμενων τελικών χρηστών του Προγράμματος ΜΝΑ: τελευταίοι μεταποιητές ή παρασκευαστές / συσκευαστές πάσης φύσεως άρτου, αρτοσκευασμάτων και λοιπών συναφών προϊόντων στα ΜΝΑ, σε σχέση με τον μέσο όρο των τελικών χρηστών – ωφελούμενων του Προγράμματος ΜΝΑ της τελευταίας διετίας	Αριθμός ωφελούμενων τελικών χρηστών του Προγράμματος ΜΝΑ (τελευταίοι μεταποιητές ή και παρασκευαστές / συσκευαστές πάσης φύσεως άρτου, αρτοσκευασμάτων και λοιπών συναφών προϊόντων στα ΜΝΑ) / Σύνολο των μεταποιητών ή παρασκευαστών / συσκευαστών πάσης φύσεως άρτου, αρτοσκευασμάτων και λοιπών συναφών προϊόντων στα ΜΝΑ	τουλάχιστον το 20 % των μεταποιητών ή παρασκευαστών / συσκευαστών πάσης φύσεως άρτου, αρτοσκευασμάτων και λοιπών συναφών προϊόντων στα ΜΝΑ	Γ.Σ.1. ΚΓΠ, Γ.Σ.3. ΚΓΠ	Ε.Σ.2.ΚΓΠ, Ε.Σ.8.ΚΓΠ
Μ.2. ΜΕΤΡΑ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ (ΣΤΓΠ)	1.2.1. Μελισσοκομία	Αριθμός των επιλέξιμων κυψελών που ενισχύονται	1. Η αύξηση της ανταγωνιστικότητας και η ενίσχυση της βιωσιμότητας και αποτελεσματικότητας των μελισσοκομικών εκμεταλλεύσεων των ΜΝΑ	1. Αριθμός των επιλέξιμων κυψελών που ενισχύονται / Συνολικό αριθμό κατεχόμενων κυψελών στα ΜΝΑ	τουλάχιστον 80%	Γ.Σ.1. ΚΓΠ, Γ.Σ.2.ΚΓΠ, Γ.Σ.3.ΚΓΠ	Ε.Σ.1.ΚΓΠ, Ε.Σ.2.ΚΓΠ, Ε.Σ.6.ΚΓΠ, Ε.Σ.7.ΚΓΠ, Ε.Σ.8.ΚΓΠ, Ε.Σ.9. ΚΓΠ
		Ποσότητα μελιού που παράγεται και διακινείται – εμπορεύεται ετησίως	2. Η ανάπτυξη της τοπικής παραγωγής μελιού και των άλλων προϊόντων της κυψέλης με βελτίωση του βαθμού αυτοεφοδιασμού των ΜΝΑ σε μέλι και προϊόντα κυψέλης.	2. Ποσότητα μελιού που παράγεται και διακινείται – εμπορεύεται ετησίως / Μέσο όρο παραγόμενης ποσότητας μελιού κατά την τελευταία 3ετία στα ΜΝΑ	τουλάχιστον 70%		
	1.2.2. Αμπελοοινικός τομέας	Αριθμός εκταρίων ΠΟΠ/ΠΓΕ στα ΜΝΑ	Η ενθάρρυνση και η διατήρηση της τοπικής καλλιέργειας αμπελώνων που προορίζονται για παραγωγή οίνων με προστατευόμενη ονομασία προέλευσης (ΠΟΠ) και οίνων με προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη (Π.Γ.Ε.) στις ζώνες παραδοσιακής καλλιέργειας των ΜΝΑ με τις ήδη υπάρχουσες διαδικασίες.	Αριθμός εκταρίων ΠΟΠ/ΠΓΕ στα ΜΝΑ / Σύνολο εκταρίων αμπελοκαλλιέργειας στα ΜΝΑ	τουλάχιστον 80%		Ε.Σ.2.ΚΓΠ, Ε.Σ.3.ΚΓΠ, Ε.Σ.5.ΚΓΠ, Ε.Σ.6.ΚΓΠ, Ε.Σ.7.ΚΓΠ, Ε.Σ.8.ΚΓΠ
	1.2.3. Διατήρηση Παραδοσιακών Ελαιώνων	Αριθμός εκταρίων που επιδοτείται	Η διατήρηση του παραδοσιακού τρόπου καλλιέργειας των ελαιώνων στις περιοχές καλλιέργειας των ΜΝΑ για την προστασία του τοπίου και του φυσικού περιβάλλοντος και την εξασφάλιση κανονικής παραγωγής.	Αριθμός εκταρίων που επιδοτείται / Συνολικό αριθμό εκταρίων ελαιοκαλλιέργειας των ΜΝΑ	τουλάχιστον 60%		Ε.Σ.2.ΚΓΠ, Ε.Σ.3.ΚΓΠ, Ε.Σ.5.ΚΓΠ, Ε.Σ.6.ΚΓΠ, Ε.Σ.7.ΚΓΠ, Ε.Σ.8.ΚΓΠ
	1.2.4 Διατήρηση Παραδοσιακής Καλλιέργειας Μαστίχας Χίου	Αριθμός επιδοτούμενων γεωργών - παραγωγών μαστίχας Χίου	Η διατήρηση / ανάπτυξη της τοπικής γεωργικής παραγωγής μαστίχας Χίου για τη διάσωση της ιστορικής παράδοσης και της πολιτιστικής κληρονομιάς, την οικονομική στήριξη των παραγωγών και τη διατήρηση-αναβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος.	Αριθμός επιδοτούμενων γεωργών - παραγωγών μαστίχας Χίου / Συνολικός αριθμός εγγεγραμμένων παραγωγών στους Πρωτοβάθμιους Συνεταιρισμούς της Ένωσης Μαστιχοπαραγωγών Χίου (Ε.Μ.Χ.)	τουλάχιστον 20%		Ε.Σ.1.ΚΓΠ, Ε.Σ.3.ΚΓΠ, Ε.Σ.6.ΚΓΠ, Ε.Σ.7. ΚΓΠ
	1.2.5. Παραδοσιακά τυριά (ενίσχυση γάλακτος)	Ενισχυόμενη ποσότητα γάλακτος	Η διατήρηση / ανάπτυξη της τοπικής παραγωγής γάλακτος και η τόνωση της τοπικής μεταποιητικής δραστηριότητας την τυριών και της γιαούρτης στα ΜΝΑ για τη βελτίωση του αυτοεφοδιασμού των ΜΝΑ με τοπικά παραγόμενα γαλακτοκομικά προϊόντα και για τη διάσωση της ιστορικής παράδοσης και πολιτιστικής κληρονομιάς.	Ενισχυόμενη ποσότητα γάλακτος / Συνολικά παραδιδόμενη για μεταποίηση ποσότητα γάλακτος που παράγεται στα ΜΝΑ	65%		Ε.Σ.1.ΚΓΠ, Ε.Σ.2.ΚΓΠ, Ε.Σ.3.ΚΓΠ, Ε.Σ.7.ΚΓΠ, Ε.Σ.8. ΚΓΠ
	1.3.1. Δαμάσκηνα Σκοπέλου	Αριθμός εκταρίων με καλλιέργεια δαμάσκηνων Σκοπέλου στο νησί	Η διατήρηση / ανάπτυξη της παραδοσιακής καλλιέργειας της ποικιλίας δαμάσκηνων “Σκοπέλου” και η προστασία του γεωργικού περιβάλλοντος	1. Αριθμός εκταρίων με καλλιέργεια δαμάσκηνων Σκοπέλου στο νησί / Συνολικό αριθμό εκταρίων μόνιμων καλλιέργειών στη νήσο Σκόπελο	τουλάχιστον 4%		Ε.Σ.1.ΚΓΠ, Ε.Σ.2.ΚΓΠ, Ε.Σ.7.ΚΓΠ, Ε.Σ.8.ΚΓΠ
		Αριθμός εκταρίων με καλλιέργεια δαμάσκηνων Σκοπέλου που ενισχύθηκαν		2. Αριθμός δικαιούχων που πληρώθηκαν / Συνολικός αριθμός παραγωγών Δαμάσκηνου Σκοπέλου	τουλάχιστον 70%		
1.3.2. Φασόλια και Βρώσιμο λαθούρι	Αριθμός εκταρίων με καλλιέργεια φασολιών και βρώσιμου λαθουριού (και φάβα) στα ΜΝΑ	Η διατήρηση / ανάπτυξη της παραδοσιακής καλλιέργειας των φασολιών και των βρώσιμων λαθουριών στη Σαντορίνη και στα ΜΝΑ γενικότερα για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.	Αριθμός εκταρίων ενίσχυσης με καλλιέργεια φασολιών και βρώσιμου λαθουριού (και φάβα) στα ΜΝΑ / Συνολικό αριθμό εκταρίων οσπρίων στα ΜΝΑ	τουλάχιστον 80%	Ε.Σ.1.ΚΓΠ, Ε.Σ.2.ΚΓΠ, Ε.Σ.4.ΚΓΠ, Ε.Σ.5.ΚΓΠ, Ε.Σ.6.ΚΓΠ, Ε.Σ.7.ΚΓΠ		

		Αριθμός δικαιούχων που πληρώθηκαν		Αριθμός δικαιούχων που πληρώθηκαν στα ΜΝΑ / Συνολικό αριθμό παραγωγών καλλιέργειας φασολιών και βρώσιμου λαθουριού (και φάβας) στα ΜΝΑ	τουλάχιστον 80%	
1.3.3. Τοματάκι Σαντορίνης		Αριθμός εκταρίων καλλιέργειας τοματάκι Σαντορίνης στο νησί	Η διατήρηση / ανάπτυξη της παραδοσιακής καλλιέργειας της τομάτας Σαντορίνης για την προστασία του γεωργικού περιβάλλοντος	1. Αριθμός εκταρίων καλλιέργειας τοματάκι Σαντορίνης στο νησί / Συνολικό αριθμό εκταρίων καλλιέργειας νωπών λαχανικών στο νησί	τουλάχιστον 5%	Ε.Σ.1.ΚΓΠ, Ε.Σ.6.ΚΓΠ, Ε.Σ.7.ΚΓΠ
		Αριθμός δικαιούχων που πληρώθηκαν		2. 1. Αριθμός δικαιούχων που πληρώθηκαν / Συνολικός αριθμός παραγωγών Τοματάκι Σαντορίνης	τουλάχιστον 80%	
1.3.4. Αγκινάρα Τήνου		Αριθμός εκταρίων με καλλιέργεια αγκινάρας Τήνου στο νησί	Η διατήρηση / ανάπτυξη της καλλιέργειας της αγκινάρας Τήνου με σκοπό την ανάδειξή της ως ποιοτικού προϊόντος.	1. Αριθμός εκταρίων με καλλιέργεια αγκινάρας Τήνου στο νησί / Συνολικό αριθμό εκταρίων με καλλιέργεια νωπών λαχανικών στο νησί	τουλάχιστον 5%	Ε.Σ.1.ΚΓΠ, Ε.Σ.6.ΚΓΠ, Ε.Σ.7.ΚΓΠ
		Αριθμός δικαιούχων που πληρώθηκαν		2 Αριθμός δικαιούχων που πληρώθηκαν / Συνολικός αριθμός παραγωγών αγκινάρας Τήνου.	τουλάχιστον 80%	
1.3.5. Εσπεριδοειδή		Αριθμός εκταρίων εσπεριδοειδών σε Χίο, Σάμο και Δωδεκάνησα	Η διατήρηση της καλλιέργειας των εσπεριδοειδών στη νήσο Χίο, η προστασία του περιβάλλοντος με τη χρήση των ορθών γεωργικών πρακτικών για την καλλιέργεια και μεθόδων φιλικών προς το περιβάλλον στα υπόλοιπα νησιά και η ανάδειξη των προϊόντων ως ποιοτικά.	Αριθμός εκταρίων εσπεριδοειδών σε Χίο, Σάμο και Δωδεκάνησα / Συνολικό αριθμό εκταρίων καλλιεργήσιμης γης σε Χίο, Σάμο και Δωδεκάνησα	τουλάχιστον 0,5%	Ε.Σ.1.ΚΓΠ, Ε.Σ.2.ΚΓΠ, Ε.Σ.6.ΚΓΠ, Ε.Σ.7.ΚΓΠ
1.3.6. Κριθάρι Λήμνου		Αριθμός εκταρίων καλλιέργειας κριθαριού Λήμνου	Η διατήρηση / ανάπτυξη της καλλιέργειας του κριθαριού Λήμνου στο νησί	Αριθμός εκταρίων ενίσχυσης καλλιέργειας κριθαριού Λήμνου / Συνολικό αριθμό εκταρίων σιτηρών στα ΜΝΑ	τουλάχιστον 70%	Ε.Σ.1.ΚΓΠ, Ε.Σ.2.ΚΓΠ, Ε.Σ.6.ΚΓΠ, Ε.Σ.7. ΚΓΠ
		Αριθμός δικαιούχων που πληρώθηκαν		Αριθμός δικαιούχων που πληρώθηκαν στο νησί της Λήμνου / Συνολικό αριθμό παραγωγών κριθαριού στο νησί της Λήμνου	τουλάχιστον 80%	
1.3.7. Γεώμηλα		Αριθμός εκταρίων με γεώμηλα στα ΜΝΑ	Η ενθάρρυνση της τοπικής παραγωγής γεωμύλων στα ΜΝΑ για τη βελτίωση του αυτοεφοδιασμού των ΜΝΑ, την προστασία του περιβάλλοντος και τη διατήρηση / ανάπτυξη της παραγωγής γεωμύλων με σκοπό την εξαγωγή	1. Αριθμός εκταρίων με γεώμηλα στα ΜΝΑ / Συνολικό αριθμό εκταρίων αρόσιμης γης στα ΜΝΑ	τουλάχιστον 5%	Ε.Σ.1.ΚΓΠ,Ε.Σ.6.ΚΓΠ, Ε.Σ.7. ΚΓΠ
		Αριθμός δικαιούχων που πληρώθηκαν		2. 1. Αριθμός δικαιούχων που πληρώθηκαν / Συνολικός αριθμός παραγωγών γεωμύλων	τουλάχιστον 80%	
Μ.3. ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΝΑ						